การศึกษาความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี จากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี

ปริญญานิพนธ์

ของ

ศิริพร โทขันธ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ

พฤษภาคม 2546

ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี จากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี

บทคัดย่อ

ของ

ศิริพร โทขันธ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ

พฤษภาคม 2546

ศิริพร โทขันธ์. (2546). *การศึกษาความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอายุระหว่าง 12-15 ปี จากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ศาสตราจารย์ ศรียา นิยมธรรม, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ โพธิสาร.

การศึกษาครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอายุระหว่าง 12 - 15 ปี จากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสีโดยการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ในช่วงเวลาก่อนและหลังการสอนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอายุระหว่าง 12-15 ปี ที่มีระดับการสูญเสียการได้ยินตั้งแต่ 26 เดซิเบลขึ้นไป กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 คน โดยกลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสีดำเนินการสอนเป็นเวลา 8 สัปดาห์ จำนวน 32 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าจากครั้งนี้ คือ แผนการสอนกิจกรรมวาดภาพระบายสี และแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการวาดภาพของซิลเวอร์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่ามัธยฐาน พิสัยควอไทล์ และวิธีการเปรียบเทียบคะแนนระหว่างก่อนและหลังการทดลองด้วยวิธีของ The Wilcoxon Mathced - Pairs Signed - Rank Test

ผลการศึกษาพบว่า

1. ความรู้ความเข้าใจ การวาดภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี อยู่ในระดับดีและสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. สภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสีอยู่ในระดับดีมากและสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A STUDY ON COGNITION AND EMOTION OF HEARING IMPAIRED CHILDREN FROM 12 - 15 YEARS OLD THROUGH DRAWING AND PAINTING ACTIVITIES

AN ABSTRACT

By

SIRIPORN TOKHAN

Presented in partial fulfillment of the requirements

for the Master of Education degree in Special Education

at Srinakharinwirot University

May 2003

Siriporn Tokhan. (2003). *A Study on Cognition and Emotion of Hearing Impaired Children from 12-15 years old through Drawing and Painting Activities*. Master thesis, M.Ed. (Special Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Prof. Sriya Niyomthum, Assist. Prof. Dr. Paitoon Pothisaan.

The purpose of this study was to determine the cognition and emotion of the hearing impaired children between 12-15 years old before and after using "Drawing and Painting Activities." The sample group for this study consisted of six hearing impaired children with hearing level were minimum 26 dB. All of them were in Matthayomsuksa 1-3, the second 2 semester of the academic year 2002 at Piboonprachasan School, Bangkok. The sample group for this study consisted of 32 session, each session took 50 minutes. The one group pretest - posttest design was applied in this study. The collected data were analyzed using median, interquartile range and Wilcoxon Matched - Pairs Signed-Ranks Test

The results revealed that :

1. The cognition of hearing Impaired children from 12-15 years old was increased well at high level significantly at .05 after using drawing and painting activities.

2. The emotion of hearing impaired children from 12-15 years old was increased well at high level significantly at .05 after using drawing and painting activities.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่อง
ทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12-15 ปี จากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี

ของ
นางศิริพร โทขันธ์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาภรณ์ หะวานนท์)
วันที่..๑..เดือน...พฤษภาคม.....พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(ศาสตราจารย์ ศรียา นิยมธรรม)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิสาร)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ศาสตราจารย์ ดร.ผดุง อารยะวิญญู)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดารณี ศักดิ์ศิริผล)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก ศาสตราจารย์ศรียา นิยมธรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิสาร ศาสตราจารย์ ดร.ผดุง อารยะวิญญู และผู้ช่วยศาสตราจารย์ดารณี ศักดิ์ศิริผล ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาของท่านอาจารย์ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ลลิตพรรณ ทองงาม อาจารย์กนกวรรณ ชัยชาญ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ และอาจารย์ภาณุกร วณิชย์กุล ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไข ให้คำแนะนำเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า และตรวจผลงานของบทเรียนที่เป็นตัวอย่างในการวิจัย

ขอขอบคุณ อาจารย์จิรวดี วิจิตรานนท์ ที่อำนวยความสะดวกต่อการรวบรวมข้อมูลการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้และขอขอบคุณบิดามารดา และเด็กๆ ทุกคน ที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุน

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ ภาควิชาการศึกษาพิเศษทุกท่านที่ได้กรุณาอบรมสั่งสอนให้ความรู้ และขอขอบคุณ คุณลำเพย กองทิพย์ คุณทวี จันหนู พี่ๆ และเพื่อนๆ เอกการศึกษาพิเศษ ที่ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจและช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดาที่ให้โอกาสทางการศึกษาและพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยทั้งในอดีตและปัจจุบันจนสำเร็จได้ถึงปัจจุบัน

ศิริพร โทขันธ์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	3
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	3
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	3
	ตัวแปรที่ศึกษา	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
	กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า	5
	สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	5
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความบกพร่องทางการได้ยิน	7
	ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน	7
	ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน	7
	พัฒนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน	8
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน	9
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจและอารมณ์	11
	ความหมายของความรู้ความเข้าใจและอารมณ์	11
	ความหมายของอารมณ์และความฉลาดทางอารมณ์	11
	พัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กวัยรุ่นตอนต้น	13
	ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจและอารมณ์	13
	แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ด้วยการวาดภาพของซิลเวอร์	16
	งานวิจัยที่เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจและอารมณ์	22
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวาดภาพระบายสี	23
	ศิลปศึกษากับเด็กพิเศษ	23
	การบำบัดด้วยศิลปะ	24
	ความหมายของการวาดภาพระบายสี	24
	ความสำคัญของการวาดภาพระบายสี	25
	หลักการสอนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษา	27

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
2(ต่อ)	งานวิจัยที่เกี่ยวกับการวาดภาพระบายสี	31
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	34
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	34
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	34
	วิธีดำเนินการทดลอง	40
	การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	43
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	45
5	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	60
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	60
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	60
	สมมุติฐานการศึกษาค้นคว้า	60
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	60
	วิธีดำเนินการทดลอง	61
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	61
	อภิปรายผล	61
	ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า	63
	ข้อเสนอแนะทั่วไป	63
	ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้า	63
บรรณานุกรม		64
ภาคผนวก		70
	ภาคผนวก ก	71
	ภาคผนวก ข	73
	ภาคผนวก ค	94
ประวัติย่อผู้วิจัย		97

บัญชีตาราง

ตาราง หน้า

1 คะแนนความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากการคาดการณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ก่อนและหลังเรียน จากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี 45

2 คะแนนความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากการสังเกตของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ก่อนและหลังเรียน จากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี 47

3 คะแนนความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากจินตนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ก่อนและหลังเรียน จากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี 49

4 คะแนนความรู้ความเข้าใจการวาดภาพทั้งสามด้านของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ก่อนและหลังเรียนจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี 50

5 คะแนนสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ก่อนและหลังเรียน จากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี 53

6 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากการคาดการณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ก่อนและหลังการเรียนจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี 55

7 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากการสังเกตของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ก่อนและหลังการเรียนจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี 56

8 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากจินตนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ก่อนและหลังการเรียนจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี 57

9 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจการวาดภาพทั้งสามด้าน ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ก่อนและหลังการเรียนจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี 58

10 การเปรียบเทียบสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ก่อนและหลังการเรียน จากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี 59

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ หน้า

1 แผนภูมิแท่ง แสดงคะแนนความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากการคาดการณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ก่อนเรียนและหลังเรียน..... 46

2 แผนภูมิแท่ง แสดงคะแนนความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากการสังเกต ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ก่อนเรียนและหลังเรียน..... 48

3 แผนภูมิแท่ง แสดงคะแนนความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากจินตนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ก่อนเรียนและหลังเรียน..... 50

4 แผนภูมิแท่ง แสดงคะแนนความรู้ความเข้าใจทั้งสามด้าน ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ก่อนเรียนและหลังเรียน..... 52

5 แผนภูมิแท่ง แสดงคะแนนสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ก่อนเรียนและหลังเรียน..... 54

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันการจัดการศึกษาได้ให้ความสำคัญในเรื่องความสามารถทางอารมณ์ของบุคคลเป็นอย่างมาก ความสามารถทางอารมณ์เป็นตัวส่งเสริมความสำเร็จและจะเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้บุคคลทำงานหรือดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีและมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6)

การศึกษาในโรงเรียน เด็กมักได้รับการฝึกให้เก่งทางด้านสติปัญญามากกว่าฝึกทางด้านความสามารถทางอารมณ์ (นันทนา วงษ์อินทร์. 2542 : 39 ; อ้างอิงจาก Goleman. 1998) แม้จะมีวิชาที่เกี่ยวกับการพัฒนาด้านอารมณ์ เช่น จริยะ ดนตรี เป็นต้น บรรจุอยู่ในหลักสูตรในระดับการศึกษาต่างๆ แต่การประเมินผลจะเน้นด้านความรู้ความเข้าใจมากกว่าการส่งเสริมด้านอารมณ์ (นันทนา วงษ์อินทร์. 2542 : 29) ดังนั้นโรงเรียน บ้าน และสังคม ควรร่วมมือกันพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ของเด็กให้มากขึ้น ถ้านำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ จะเป็นผลดีต่อประสิทธิภาพในการคิดและการแสดงพฤติกรรม (วีระวัฒนะ ปันนิตามัย. 2542 : 21)

อารมณ์เป็นกระบวนการทางจิต ซึ่งเกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นทั้งภายในตนและสิ่งกระตุ้นภายนอกตน อารมณ์เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวพันกันซับซ้อนระหว่างร่างกาย เช่น สมอง, ประสาทรับรู้ความรู้สึกและกระบวนการคิด (Cognitive Process) อารมณ์และความคิดจึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้โดยเด็ดขาด (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2540 : 155) ดัง ทิพวัลย์ สุทิน, (2539 : 42-43) กล่าวว่า ความรู้ความเข้าใจเมื่อมีสิ่งเร้ามากระทบก็จะส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกและอารมณ์ความรู้สึกที่ถูกกระทบจากความรู้ความเข้าใจ ก็จะส่งผลต่อความคิดที่จะมีผลต่อกระบวนการพฤติกรรมภายนอก และเมื่อมีสิ่งเร้าหรือสถานการณ์มากระตุ้นก็จะเกิดการรับรู้และตีความที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ก็จะมีผลให้ความคิดและความเข้าใจต่อสถานการณ์นั้นเปลี่ยนแปลงไปตามการตีความ และเมื่อความรู้ความเข้าใจบิดเบือนไปก็จะมีผลต่ออารมณ์โดยตรง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความรู้ความเข้าใจเป็นกระบวนการทางปัญญาที่มีความสัมพันธ์กับอารมณ์ บุคคลที่มีอารมณ์ไม่เหมาะสมจะมีกระบวนการทางปัญญาที่ไม่มีประสิทธิภาพหรือมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่เหมาะสม หากสามารถแก้ไขกระบวนการทางปัญญาให้มีประสิทธิภาพและมีความคิดที่เหมาะสมแล้วก็ย่อมจะสามารถพัฒนาอารมณ์ได้ (พดุงศักดิ์ คชสำโรง. 2542 : 37)

คนเราจะประสบความสำเร็จได้นั้น การรับรู้อารมณ์ของตนเองและแสดงออกทางด้านอารมณ์อย่างเหมาะสมมีส่วนช่วยมากกว่าการมีสติปัญญาที่ดีอย่างเดียว ซึ่งจากผลการศึกษาวิจัยพบว่า บุคคลที่มีความสามารถหรือความเฉลียวฉลาดทางสติปัญญา จะประสบความสำเร็จในการกระทำสิ่งต่างๆ ได้ดี แต่ในความเป็นจริงพบว่า ผู้ที่ประสบความสำเร็จไม่ได้มีความสุขในชีวิตเสมอไป จึงเกิดความสนใจนอกเหนือไปกว่าความเฉลียวฉลาดทางสติปัญญาที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จและมีความสุข (นันทนา วงษ์อินทร์. 2542 : 29) นั่นคือ บุคคลต้องมีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์จึงจะทำให้บุคคลสามารถแก้ปัญหาเอาชนะอุปสรรคและเอาชนะผู้อื่นได้ (เทอดศักดิ์ เดชคง.2542 : 37 - 52) โดยเฉพาะอารมณ์ของเด็กช่วงอายุ 12 – 15 ปี เป็นช่วงวัยแรกรุ่นที่ควรจะมีการรับรู้อารมณ์ ความรู้สึกของตนเองและบุคคลอื่น และควรได้รับการแสดงออกอย่างเหมาะสม (ศรีธรรม ธนะภูมิ. 2535 : 70) และจากการศึกษาเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน (โสภา ถินถนอม.2539 : 2 ; อ้างอิงจาก ผดุง อารยวิญญู 2530 : 20) เกี่ยวกับลักษณะทางจิตใจและสังคมของเด็กที่บกพร่องทางการได้ยิน พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีความไม่มั่นคงทางอารมณ์มีปัญหาในการปรับตัวมากกว่าเด็กปกติ และการไม่ได้ยินเสียงทำให้เด็กมีภาษาจำกัดไม่เข้าใจสิ่งที่อยู่รอบตัว ทำให้เกิดความปั่นป่วนทางอารมณ์ มีความว้าเหว่ต้องอยู่เดียวดายและสิ้นหวัง ซึ่งเด็กประเภทนี้จะมีปัญหาด้านการสื่อสาร เพราะไม่สามารถระบายความคับข้องใจออกมาด้วยคำพูด เด็กจึงมีความกดดันและมีปัญหาทางอารมณ์ และปัญหาอีกอย่างหนึ่งของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะเรียนรู้ได้ช้า เนื่องจากความผิดปกติทางหู การปฏิบัติกับเด็กจึงจำเป็นต้องเข้าใจความรู้สึกและประสบการณ์ของเด็กเป็นพิเศษ (โสภา ถินถนอม. 2539 : 2 ; อ้างอิงจาก กิตติศักดิ์ อุบล. 2528 : 68) ดังนั้นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด เช่น พ่อ แม่ ครู อาจารย์ ควรเข้าใจปัญหาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เพื่อช่วยเหลือหรือแก้ไข (วารี ถิระจิตร. 2537 : 47) ซึ่งมีวิธีต่างๆ กันไป สิ่งที่ทำได้ดีที่สุดในการพัฒนาอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ก็คือ ศิลปะ

การที่เด็กฝึกปฏิบัติศิลปะซึ่งเกี่ยวข้องกับสี รูปทรง ปริมาตร พื้นผิว บริเวณว่าง ฯลฯ จึงเป็นการฝึกฝนที่สะสมการรับรู้ต่อวัตถุอย่างสำคัญอีกอย่างหนึ่ง คุณภาพของประสาทสัมผัสที่เกิดจากการเรียนรู้ทางศิลปะ จึงเป็นคุณภาพที่มีความฉับไวในการรับรู้ คุณภาพที่เกี่ยวกับความงามและคุณภาพทางด้านการคิดวิเคราะห์ ซึ่งจะช่วยพัฒนาการทางด้านการรับรู้ของเด็กได้อย่างดี (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2539 : 73) ฉะนั้นกิจกรรมทางศิลปะจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อเด็กกลุ่มนี้ เพราะเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ระบายความรู้สึก ผ่อนคลายและปรับสภาวะทางอารมณ์ที่เป็นปัญหาแล้วยังสามารถพัฒนาด้านสติปัญญาให้แก่เด็กได้เป็นอย่างดี (พตุงศักดิ์ คชสำโรง. 2542 : 7) ซึ่งศิลปะที่เด็กให้ความสนใจอย่างมากคือการวาดภาพระบายสี (เลิศ อานันทนะ. 2529 : 138)

ดังนั้นการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี ถ้าได้นำมาใช้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินน่าจะมีผลทำให้เกิดความเข้าใจและการเรียนรู้เด็กได้ดีขึ้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูล แนวความคิดของซิลเวอร์จากแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและด้านอารมณ์ด้วยการวาดภาพของซิลเวอร์ (Silver Drawing Test of Cognition and Emotion : SDT, 1996) ซึ่งใช้การวาดภาพเป็นสื่อกลางเพื่อศึกษาการแสดงออกทางด้านความรู้ความเข้าใจทางการวาดภาพและสภาพอารมณ์ของเด็กที่บกพร่องทางการได้ยิน โดยพัฒนามาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและทางด้านอารมณ์ของเด็ก ซึ่งประกอบด้วยแบบทดสอบย่อย 3 รายการดังนี้คือ 1. การวาดภาพจากการคาดการณ์ (Predictive Drawing) 2. การวาดภาพจากการสังเกต (Drawing from Observation) 3. การวาดภาพจากจินตนาการ (Drawing from Imagination) และแบบประเมินผลงานจากแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ (SDT) มาเป็นแนวทางในการสร้างแผนการสอนการวาดภาพระบายสี เพื่อเป็นเครื่องมือในการทำวิจัยและผลของการวิจัยครั้งนี้ จะได้นำไปเป็นแนวทางให้กับครูและผู้เกี่ยวข้อง จัดกิจกรรมทางศิลปะที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี จากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี

2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ จะเป็นแนวทางให้กับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้นำการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสีไปพัฒนาความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ที่มีระดับการสูญเสียการได้ยินตั้งแต่ 26 เดซิเบลขึ้นไป หลังใส่เครื่องช่วยฟังโดยคำนวณจากค่าเฉลี่ยซึ่งได้จากการได้ยินโดยใช้เสียงบริสุทธิ์ที่ความถี่ 500 , 1000 และ 2000 Hz มีระดับสติปัญญาปกติ ไม่มีความพิการซ้อน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ที่มีระดับการสูญเสียการได้ยินตั้งแต่ 26 เดซิเบลขึ้นไป กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 คน เลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling)

2. การจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี เป็นการจัดกิจกรรมให้เด็กวาดภาพระบายสี ซึ่งสร้างขึ้นตามแนวความคิดของซิลเวอร์ ที่มีเนื้อหาส่งเสริมความสามารถด้านความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ โดยจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี เช่น น้ำหนักสี เรือลอยในขวด ต้นไม้ที่รัก ฯลฯ มาจัดทำแผนการสอน 32 แผน ทำการทดลองจำนวน 32 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที วันจันทร์ถึงวันพฤหัสบดี สัปดาห์ละ 4 วัน รวมเป็น 8 สัปดาห์

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ

1. ความรู้ความเข้าใจการวาดภาพ
2. สภาพอารมณ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความรู้ความเข้าใจการวาดภาพ หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกทางการจัดลำดับความสัมพันธ์ของเส้น การจัดกลุ่ม การเลือกเชื่อมโยงและแทนค่า ดังนี้

1.1 การจัดลำดับเส้น หมายถึง ความสามารถลำดับสิ่งของจากเล็กไปหาใหญ่ หรือจากต่ำไปสูง

1.2 ความสัมพันธ์ของตำแหน่ง หมายถึง ความสามารถในการมองระยะใกล้ไกลของวัตถุ

1.3 การเลือกเชื่อมโยงและแทนค่า หมายถึง ความสามารถที่จะรวบรวมสิ่งต่างๆ แล้วนำมาผูกเป็นเรื่องเดียวกันโดยใช้เส้นแทนค่า

2. สภาพอารมณ์ หมายถึง การแสดงออกถึงอารมณ์ความพอใจ ความกลัว ความคับข้องใจ ที่ปรากฏ ซึ่งวิเคราะห์ได้จากการวาดภาพระบายสี

2.1 ความพอใจ หมายถึง การตอบสนองต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เขาพอใจด้วยอารมณ์ที่ร่าเริง ยินดี จากภาพวาด

2.2 ความกลัว หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดทันทีทันใด โดยไม่คาดฝันและถ่ายทอดอารมณ์กลัวด้วยเส้น และสี

2.3 ความคับข้องใจ หมายถึง อารมณ์ที่ทำให้เกิดความอึดอัด เพราะถูกขัดขวางแล้วถ่ายทอดความรู้สึกออกมาเป็นภาพ

การประเมินสภาพอารมณ์ พิจารณาจาก ความพอใจ ความกลัวและความคับข้องใจร่วมกัน มีผลการประเมินสภาพอารมณ์เป็นระดับดีมาก ดีพอใช้ และควรปรับปรุง

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

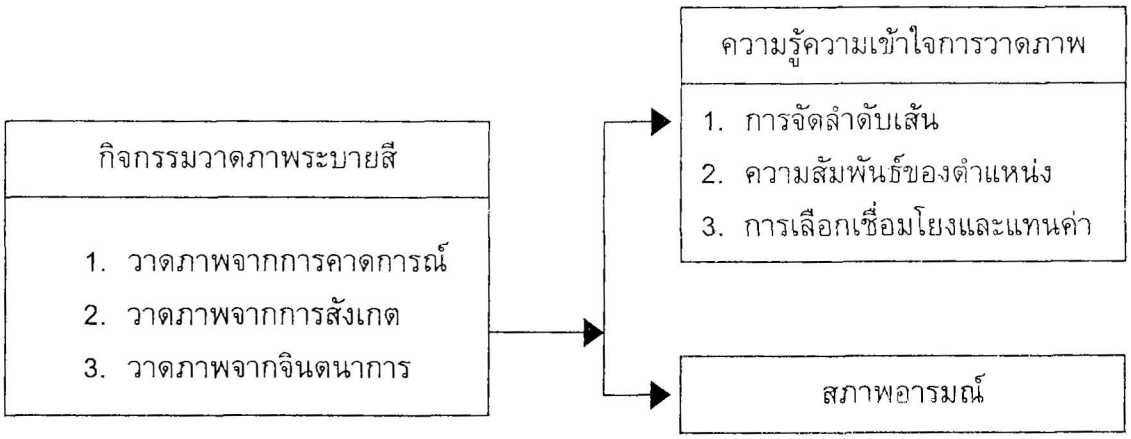

สมมติฐานการศึกษาค้นคว้า

1. ความรู้ความเข้าใจการวาดภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี หลังจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสีสูงขึ้น

2. สภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี หลังการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสีดีขึ้น

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความบกพร่องทางการได้ยิน
    1.1 ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
    1.2 ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
    1.3 พัฒนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
    1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจและอารมณ์
    2.1 ความหมายของความรู้ความเข้าใจ
    2.2 ความหมายของอารมณ์และความฉลาดทางอารมณ์
    2.3 พัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กวัยรุ่นตอนต้น
    2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจและอารมณ์
    2.5 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ด้วยการวาดภาพของซิลเวอร์
    2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจและอารมณ์
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวาดภาพระบายสี
    3.1 ศิลปศึกษากับเด็กพิเศษ
    3.2 การบำบัดด้วยศิลป
    3.3 ความสำคัญของกิจกรรมทางศิลปะ
    3.4 ความหมายของการวาดภาพระบายสี
    3.5 ความสำคัญของการวาดภาพระบายสี
    3.6 หลักการสอนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษา
    3.7 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการวาดภาพระบายสี

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

1.1 ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินซึ่งอาจจะเป็นเด็กหูตึงหรือหูหนวกก็ได้

เด็กหูตึง หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยิน ระหว่าง 26 - 89 เดซิเบล ในหูข้างดีกว่า วัดโดยใช้เสียงบริสุทธิ์ ณ ความถี่ 500, 1,000 และ 2,000 เฮิทซ์ เป็นเด็กที่สูญเสียการได้ยินเล็กน้อยไปจนถึงการได้ยินขั้นรุนแรง

เด็กหูหนวก หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยิน 90 เดซิเบลขึ้นไป วัดด้วยเสียงบริสุทธิ์ ณ ความถี่ 500, 1,000 และ 2,000 เฮิทซ์ ในหูข้างดีกว่า เด็กไม่สามารถใช้การได้ยินให้เป็นประโยชน์เต็มประสิทธิภาพในการฟัง อาจเป็นผู้ที่สูญเสียการได้ยินมาแต่กำเนิดหรือเป็นการสูญเสียการได้ยินในภายหลัง (ผดุง อารยะวิญญู. 2541 : 21)

ความบกพร่องทางการได้ยิน มีหลายระดับ ตั้งแต่หูตึง คือ ได้ยินเล็กน้อยไปจนถึงไม่ได้ยินมาก ไม่ได้ยินเลย ถ้าไม่มีเครื่องช่วยฟัง และขั้นหูหนวก คือ ใส่เครื่องช่วยฟังแล้วก็ยังแทบใช้ประโยชน์ไม่ได้ การแบ่งระดับการได้ยินนั้นใช้เกณฑ์พิจารณาอัตราความพิการของหูของสมาคมโสต ศอ นาสิก แพทย์ประเทศไทย ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานของระดับการได้ยินตามค่ามาตรฐานระหว่างชาติ ISO 1964 โดยใช้ค่าเฉลี่ยระดับการได้ยินที่ความถี่ 500 , 1,000 และ 2,000 เฮิทซ์ ในหูข้างดีกว่า ดังนี้

1.	ระดับหูตึงเล็กน้อย	26 – 40	เดซิเบล
2.	ระดับหูตึงปานกลาง	41 – 55	เดซิเบล
3.	ระดับหูตึงค่อนข้างมาก	56 – 70	เดซิเบล
4.	ระดับหูตึงมาก	71 – 90	เดซิเบล
5.	ระดับหูหนวก	90	เดซิเบลขึ้นไป

(ศรียา นิยมธรรม. 2541 : 195 - 199)

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หมายถึง เด็กที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ 26 เดซิเบลขึ้นไป จนถึง 90 เดซิเบล เรียกว่า เด็กหูตึง สามารถใช้เครื่องช่วยฟังเพื่อรับฟังให้ชัดเจนขึ้นได้ สำหรับเด็กที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ 90 เดซิเบล ขึ้นไป เรียกว่า เด็กหูหนวก และจากการสูญเสียการได้ยินทำให้มีผลต่อความสามารถในการสื่อความหมายหรือการเรียนรู้ภาษาของเด็ก

1.2 ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

ผดุง อารยะวิญญู (2533 : 13 - 15) ได้กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ดังนี้

1. การพูดจะมีปัญหา เด็กอาจพูดไม่ได้ หรือพูดไม่ชัด ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับการสูญเสียการได้ยินของเด็ก นอกจากนี้ ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กเมื่อสูญเสียการได้ยินและโอกาสที่ได้รับการสอนพูด

2. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีปัญหาเกี่ยวกับภาษา เช่น มีความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ในวงจำกัด เรียงคำเป็นประโยคที่ผิดหลักภาษา เป็นต้น

3. ความสามารถทางสติปัญญา ผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอาจคิดว่า เด็กประเภทนี้เป็นเด็กที่มีสติปัญญาต่ำ ความจริงแล้วไม่เป็นเช่นนั้น จากรายงานการวิจัยเป็นจำนวนมากกล่าวว่า ระดับสติปัญญาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีความหลากหลายคล้ายเด็กปกติ

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินค่อนข้างต่ำกว่าเด็กปกติ เพราะเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มักมีปัญหาเกี่ยวกับภาษา ทำให้เป็นอุปสรรค

5. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อาจมีปัญหาในการปรับตัว ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากสื่อสารกับผู้อื่น หากเด็กสามารถสื่อสารได้ดี ปัญหาทางอารมณ์อาจลดลง ทำให้สามารถปรับตัวได้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีปัญหาในด้านการพูดซึ่งส่งผลต่อการสื่อสารกับผู้อื่น ทำให้เด็กมีปัญหาทางอารมณ์และการปรับตัวบ้าง ส่วนความสามารถทางสติปัญญาเหมือนเด็กปกติทั่วไป แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำกว่าเด็กปกติเนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับภาษา ซึ่งเป็นอุปสรรคในการเรียน

1.3 พัฒนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีพัฒนาการบางอย่างเช่นเดียวกับเด็กปกติ แต่พัฒนาการบางด้านอาจแตกต่างไปจากเด็กปกติบ้าง ดังต่อไปนี้

3.1 พัฒนาการด้านร่างกาย เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จะมีการเจริญเติบโตทางร่างกายเป็นไปเช่นเดียวกับเด็กปกติ แต่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะมีปัญหาเกี่ยวกับอวัยวะการได้ยิน (แสงจันทร์ คำเมือง. ม.ป.ป. : 2) สำหรับในเรื่องส่วนสูง น้ำหนัก สุขภาพ และสมรรถภาพทางกายไม่มีอะไรแตกต่างจากเด็กปกติ บางทีอาจเหนือกว่าเด็กปกติ เด็กจะนำพลังงานส่วนเกินที่ไม่ต้องสูญเสียไปเพราะการพูดมาใช้ในการเล่นต่างๆ เช่น เล่นเกมไม่ชอบนั่ง ไม่ชอบอยู่นิ่ง และมักเล่นรุนแรง (สถาพร สุวัณณุสส์. 2522 : 473) จะเห็นได้ว่าพัฒนาการทางร่างกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินส่วนใหญ่จะเหมือนกับเด็กปกติทั่วไป

3.2 พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีปัญหาสำคัญคือ การสื่อสาร เด็กจะฟังคนอื่นพูดไม่เข้าใจทั้งหมด บางครั้งก็ผิดความไปและต้องอาศัยการสังเกตจากสีหน้าท่าทางประกอบ ซึ่งแสดงว่าการเข้าใจความหมายด้วยการได้ยินนั้น น้อยที่สุดถึงเป็นเหตุให้มีความผิดปกติทางอารมณ์มากที่สุด มีปัญหาในเรื่องความคงที่ทางอารมณ์มากกว่าเด็กปกติ มีพฤติกรรมที่มีปัญหาสูงกว่าเด็กปกติ ก้าวร้าว หวาดระแวง วิตกกังวล ฉุนเฉียว โกรธง่าย มีลักษณะการแข่งขันมากกว่าเด็กปกติ ขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีลักษณะการเก็บตัว (ศรียา นิยมธรรม. 2535 : 67)

3.3 พัฒนาการทางด้านสังคมและบุคลิกภาพ การที่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเกิดมาอยู่ร่วมกับบุคคลในสังคม และผลจากการที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและพูดไม่ได้ทำให้เด็กขาดภาษาที่จะสื่อความคิด ความรู้สึก และความต้องการของตนเองแก่ผู้อื่น (บุญทัน ไกรเพชร. 2531 : 15) เป็นผลให้เด็กแสวงหาความสัมพันธ์ทางสังคมน้อย มักชอบที่จะเกาะกลุ่มกันเฉพาะพวกเดียวกัน มักแสดงการก้าวร้าวทางสังคมอย่างชัดเจน ขี้โมโห เอาแต่ใจตัวเอง ขาดความยับยั้งชั่งใจ ไม่ทำตามระเบียบข้อบังคับ เห็นแก่ตัว มีวุฒิภาวะทางสังคมต่ำกว่าเด็กปกติ ลักษณะความเป็นผู้นำจะขึ้นอยู่กับคำชมเชยมากกว่าการจัดการหรือแนวทางของกิจกรรม (ศรียา นิยมธรรม. 2535 : 68)

3.4 พัฒนาการทางสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเริ่มแสดงพัฒนาการที่ล่าช้าให้ปรากฏในช่วงปลายของวัยก่อนเข้าเรียน เนื่องจากความบกพร่องทางภาษาของเด็ก จึงส่งผลถึงการประมวลข้อมูล และก่อให้เกิดการขาดประสบการณ์ (ศรียา นิยมธรรม. 2538 : 68 - 69) แต่อย่างไรก็ตาม พัฒนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางได้ยินมักจะแตกต่างไปจากเด็กปกติ เพราะมีความบกพร่องในการรับรู้ที่ส่งผลต่อความสามารถทางภาษา ภาษาเป็นสื่อทำให้ส่งผลต่อสติปัญญา เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินย่อมจะมีความล่าช้าทางภาษากว่าเด็กปกติ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับของความบกพร่องทางการได้ยิน (แสงจันทร์ คำเมือง. ม.ป.ป. : 23)

สรุปได้ว่า เด็กที่มีบกพร่องทางการได้ยินมีพัฒนาการทางด้านร่างกายปกติทั่วไป ส่วนพัฒนาการด้านอารมณ์จะรุนแรงกว่าเด็กปกติ และความสัมพันธ์ทางสังคมจะน้อยเนื่องจากความบกพร่องทางภาษาที่จะสื่อความคิด ความรู้สึกและความต้องการให้ผู้อื่นรับรู้อย่างรวดเร็วได้

1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีพัฒนาการบางอย่างเช่นเดียวกับเด็กปกติ แต่พัฒนาการบางด้านอาจแตกต่างไปจากเด็กปกติบ้าง ดังต่อไปนี้

กิตติศักดิ์ อุบล (2528 : 75) ทำการวิจัยเรื่องความถนัดทั่วไปของนักเรียนมัธยมศึกษาที่พิการทางกาย โดยศึกษาเปรียบเทียบความถนัดทั่วไปทั้ง 9 ด้าน ได้แก่ เชาวน์ทั่วไป ความสามารถทางภาษา ความสามารถการคิดคำนวณ ความสามารถในการมองภาพมิติ การรับรู้รูปฟอร์ม การรับรู้ทางงานเสมียน ความสัมพันธ์ของการเคลื่อนไหว ความคล่องแคล่วในการใช้นิ้ว

และความคล่องแคล่วในการใช้มือ กลุ่มตัวอย่างประชากร ได้แก่ นักเรียนร่างกายพิการ นักเรียนหูหนวก นักเรียนปกติ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ร่างกายพิการ นักเรียนหูหนวก และนักเรียนหูตึงมีความถนัดทั่วไปต่ำกว่านักเรียนปกติ เมื่อแยกศึกษาแต่ละด้านพบว่า นักเรียนหูตึงมีความถนัดต่ำกว่านักเรียนปกติในด้านความสามารถทางภาษา และความสามารถทางการคิดคำนวณ แต่สูงกว่าในด้านความสามารถในการมองภาพมิติ การรับรู้รูปฟอร์มความคล่องแคล่วในการใช้นิ้ว และความคล่องแคล่วในการใช้มือ

ซิลเวอร์ (Silver. 1997 : 349) ได้ศึกษาเรื่อง "พัฒนาการทางด้านศิลปะและความคิดความจำของเด็กที่มีความบกพร่องทางการสื่อสาร" โดยทำการสังเกตและศึกษาพัฒนาการทางศิลปะของเด็กพิเศษกลุ่มหนึ่ง ผลการศึกษาและสังเกตปรากฏว่า เด็กเหล่านี้ใช้ศิลปะ ในการแสดงความรู้สึก ความนึกคิดของเขา และศิลปะยังสามารถค้นหา และพัฒนาความสามารถพิเศษที่ซ่อนอยู่ในตัวเด็กได้อีกด้วย ซิลเวอร์สรุปไว้ว่า ศิลปะเป็นส่วนสำคัญที่สามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ เพื่อค้นหาและพัฒนาความสามารถทางด้านการพูดของเด็กพิเศษ ซึ่งเด็กเหล่านี้สามารถใช้กระบวนการทางศิลปะที่เปิดกว้างในการแก้ปัญหา และพัฒนาความคิดของเขาได้

แบลร์ (โสภา ถินถนอม. 2539 : 30 ; อ้างอิงจาก Blair. 1957 : 102) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเรื่องความจำของเด็กหูหนวกและเด็กที่มีการได้ยินปกติ" โดยนำแบบทดสอบ เดอ ชิคาโก นอน-เวอร์เบิล เอ็กแซมมิเนชั่น (The Chicago Non-Verbal Examination) ไปทดสอบกับเด็กหูหนวก และเด็กปกติ ผลการศึกษาพบว่า ระดับความสามารถของเด็กทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกัน คือ คะแนนที่ได้มีความใกล้เคียงกันมากทั้งเด็กหูหนวก และเด็กปกติ

ผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชี้ให้เห็นว่า ความสามารถของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินกับเด็กปกติ มีความแตกต่างกันในด้านความเข้าใจ การคิดคำนวณ ความจำ ที่มีภาษาเข้ามาเกี่ยวข้อง เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะมีความสามารถต่ำกว่าเด็กปกติ แต่ถ้าเป็นความสามารถด้านประสาทสัมผัส การรับรู้รูปฟอร์ม การใช้นิ้วมือ จะไม่แตกต่างจากเด็กปกติ ผู้วิจัยจึงนำการวาดภาพระบายสีมาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อเด็กจะใช้ความสามารถดังกล่าวแสดงออกทางความคิดอย่างอิสระ

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจและอารมณ์

2.1 ความหมายของความรู้ความเข้าใจ

ความรู้ความเข้าใจ (Cognition) หมายถึง การรู้คิด การค้นพบ การค้นคว้า การรับรู้ และการจดจำได้ (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2536 : 236)

ความรู้ความเข้าใจ (Cognition) หมายถึง ความสามารถที่เห็นสิ่งเร้าแล้วเกิดการรับรู้เข้าใจในสิ่งนั้นและบอกได้ว่าสิ่งนั้นคืออะไร (พตุงศักดิ์ คชสำโรง. 2542 : 27 ; อ้างอิงจาก Gilford. 1967)

ความรู้ความเข้าใจเป็นรูปแบบของกระบวนการทางปัญญา หมายถึง กระบวนการภายในสมองที่เกี่ยวกับการค้นหา การคัดเลือก การรับรู้ การจำ การคิด และการแก้ปัญหาต่างๆ โดยผ่านประสาทสัมผัสและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม (พตุงศักดิ์ คชสำโรง .2542 : 27; อ้างอิงจาก กองวิจัยทางการศึกษา . 2531)

จากการที่มีผู้ให้ความหมายของความรู้ความคิดและกระบวนการทางปัญญาต่างๆ สรุปได้ว่า ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง กระบวนการภายในสมองที่เกี่ยวกับการรับรู้ การจำ การใช้จินตนาการ การคัดเลือก และการใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาต่างๆ โดยผ่านประสาทสัมผัสและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม

2.2 ความหมายของอารมณ์และความฉลาดทางอารมณ์

อารมณ์ (Emotion) นักจิตวิทยาได้ให้ความหมายและคำจำกัดความของอารมณ์ไว้ต่างๆ กันดังนี้

เครช และครัชฟิลด์ (Kreth and Crutchfield) กล่าวว่า อารมณ์เป็นความตึงเครียดที่ทำให้อินทรีย์พร้อมที่จะแสดงออกเพื่อสนองความต้องการของบุคคลนั้น (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2528 : 224 ; อ้างอิงจาก Kretch and Cruthfield. n.d.) ในทำนองเดียวกัน เจอซิลด์ (Jersild) กล่าวว่า อารมณ์คือภาวะที่อินทรีย์ถูกกระตุ้นจากสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (กมลรัตน์ รัตน์ หล้าสุวงษ์. 2528 : 224 ; อ้างอิงจาก Jersild. n.d.)

และพวงเพ็ญ เจียมปัญญารัช ได้กล่าวว่า อารมณ์ หมายถึง สภาวะของจิตใจที่ปั่นป่วนเมื่อถูกสิ่งเร้ามากระตุ้นทำให้เกิดอารมณ์ ซึ่งอารมณ์นั้นจะเกิดขึ้นทันทีทันใด แต่กว่าจะสงบได้ต้องใช้เวลา เป็นนาที ชั่วโมง หรือเป็นวันก็ได้ (พวงเพ็ญ เจียมปัญญารัช. 2521 : 1)

ศันสนีย์ ดันติวิท (2542 : 68) ได้อธิบายว่า อารมณ์ คือ ความรู้สึกภายในของบุคคล เป็นผลต่อเนื่องมาจากการทำงานของสมอง โดยที่บุคคลไม่สามารถควบคุมได้

สุชา จันทน์เอม (2525 : 76) ได้ให้นิยามของอารมณ์ไว้ว่า คือ สถานะความหวั่นไหวของร่างกายเป็นความรู้สึกรุนแรงที่ทำให้ร่างกายปั่นป่วน และแสดงพฤติกรรมออกมาไม่เป็นปกติ พฤติกรรมที่แสดงออกมักรุนแรงกว่าธรรมดา และมักควบคู่ไปกับการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ

สรุปได้ว่าอารมณ์หมายถึง สถานะความหวั่นไหวของร่างกายในสภาวะที่อินทรีย์ได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้า ผ่านการรับรู้และการประเมินทำให้เกิดการตอบสนองของอวัยวะภายในและจิตมีการตื่นตัวในระดับรุนแรง เช่น เวลาโกรธ หัวใจจะเต้นเร็ว หน้าแดง เป็นต้น

อารมณ์เกิดขึ้นโดยทั่วไปแยกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. อารมณ์ทางบวกหรืออารมณ์ในทางที่ดี ถ้าเกิดขึ้นในร่างกาย ก็จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี เช่น พอใจ ดีใจ หรือประทับใจ เป็นต้น

2. อารมณ์ทางลบหรืออารมณ์ในทางไม่ดี ถ้าเกิดขึ้นในร่างกาย ก็จะไม่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ต้องมีการปรับตัวเพื่อให้เปลี่ยนแปลงเป็นอารมณ์ในทางที่ดีก่อน เช่น โกรธ เสียใจ หรืออิจฉาริษยา เป็นต้น (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2528 : 224 – 225)

ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์หรือเรียกอีกอย่างว่า EQ ซึ่งย่อมาจากคำว่า Emotional Quotient ซึ่งหากจะแปลให้สอดคล้องกับ IQ ที่แปลว่า เกณฑ์ภาคเชาวน์ (Intelligence Quotient) ก็อาจจะแปลว่า เกณฑ์ภาคอารมณ์ ซึ่งเราจะหมายถึง ตัวดัชนีที่บ่งชี้ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ของบุคคล

คำว่า EQ ในภาษาไทยยังไม่มีคำจำกัดความที่แน่นอน ต่างคนต่างแปลจึงมีคำแปลมากมาย เช่น สติอารมณ์ , เชาวน์อารมณ์ , ความฉลาดทางอารมณ์ , อัจฉริยะทางอารมณ์ , ปัญญารมณ์ ฯลฯ สำหรับในบทความนี้ จะใช้คำว่า "ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์" (Emotional Intelligen) (วีระวัฒนะ ปันนิตามัย. 2542 : 11 ; อ้างอิงจาก Golman. 1998 : 98) นอกจากนี้ความหมายของ EQ นั้นมีผู้ให้นิยามอีกหลายคนที่น่าสนใจคือ

ซาโลเวย์และเมเยอร์ (Salovey and Mayer 1990 ; citing Gibbs. 1995 : 28) ได้ให้ความหมายของคำว่าความฉลาดทางอารมณ์ เป็นความสามารถของบุคคลที่จะตระหนักรู้ในความคิด ความรู้สึกและสภาวะอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่นได้ มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนทำให้สามารถชี้นำความคิดและการกระทำของตนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับการทำงานและการดำเนินชีวิตโดยมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น

บาร์ออน (ประชัน จันทร์สุข. 2544 : 7 ; อ้างอิงจาก Bar-on. 1992) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์องค์ประกอบของความสามารถด้านส่วนตัว อารมณ์และสังคมของบุคคลที่จะปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างประสบความสำเร็จ

โกลแมน (Goleman. 1995 : 41 – 42) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์ คือ ความสามารถในการวิเคราะห์และจัดการกับอารมณ์ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพและดำเนินงานไปสู่เป้าหมายได้

คูเปอร์ และซาวาฟ (Cooper & Sawaf. 1997 : 15 – 17) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่าเป็นความสามารถของบุคคลในการรับรู้ เข้าใจ และรู้จักใช้พลังงานทางอารมณ์ของตนเป็นรากฐานในการสร้างสัมพันธภาพและโน้มน้าวจิตใจผู้อื่น

เทอดศักดิ์ เดชคง (2542 : 62 – 65) ได้ให้ความหมายของเชาว์อารมณ์ว่า เป็นความสามารถในด้านต่างๆ ที่เน้นความรู้สึกการมีปฏิสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม

จากการศึกษาความหมายของอารมณ์นั้นทำให้ต้องทราบ ความฉลาดทางอารมณ์ควบคู่ไปด้วย ซึ่งกล่าวโดยสรุปหมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะตระหนักรู้ความคิดความรู้สึก และอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นสามารถควบคุมอารมณ์และแรงกระตุ้นภายในตลอดจนสามารถรอคอยการตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสม ทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งในฐานะผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างมีความสุข

2.3 พัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กวัยรุ่นตอนต้น

เด็กในวัยแรกรุ่นมีอารมณ์อ่อนไหวเปลี่ยนแปลงง่าย สับสน ขาดความมั่นใจ มีอารมณ์รุนแรง มีทั้งอิจฉาริษยา โกรธแค้น อาฆาต ดื้อและต่อต้านอำนาจ หรือบางขณะอาจเศร้าเบื่อหน่ายและหงอยเหงาได้ ทั้งนี้เกิดจากการกระตุ้นของฮอร์โมนต่างๆ และพัฒนาการของอารมณ์ดั้งเดิมที่อาจเก็บกดและสะสมตั้งแต่วัยเด็ก สิ่งเร้าจากสิ่งแวดล้อมมีส่วนสำคัญที่กระตุ้นการแสดงอารมณ์ของวัยรุ่น เด็กวัยแรกรุ่นแสดงออกถึงลักษณะอารมณ์ประจำตัวออกมาบ้างแล้ว เช่น อารมณ์เย็น อารมณ์อ่อนไหว อารมณ์วิตกกังวล อารมณ์ฉุนเฉียว ซึ่งจะเห็นเด่นชัดขึ้นเมื่อย่างเข้าสู่วัยรุ่น อารมณ์เหล่านี้เปลี่ยนแปลงง่าย ควบคุมอารมณ์ยังไม่ได้ บุคคลอื่นจึงควรเข้าใจวัยรุ่นและอดทนในการสร้างความสัมพันธ์กับเขา วัยรุ่นมีความขัดแย้งกับบุคคลต่างวัย จึงชอบรวมกลุ่มกันเองอย่างแน่นแฟ้น (ศรีธรรม ธนะภูมิ. 2535 : 79)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า อารมณ์ของเด็กวัยรุ่นตอนต้นนี้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางกาย อารมณ์ จิตใจ ซึ่งต้องอาศัยเรียนรู้วิธีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และการยอมรับของผู้อื่นในสังคมด้วย

2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจและอารมณ์

การเกิดหรือการแสดงอารมณ์สามารถวิเคราะห์ได้ว่าเกี่ยวข้องกับกระบวนการรู้คิด ลินเดสมิทธ์ และสเตทส์ (พรจิตร ธนจิตศิริพงศ์. 2543 ; อ้างอิงจาก Lindesmith and Strauss. 1968) ได้วิเคราะห์การเกิดและการแสดงอารมณ์ออกเป็น 3 ขั้นตอน ต่อไปนี้

1. สิ่งเร้าหรือสภาพการณ์ต่างๆ ได้ถูกให้ความหมายและแปลความ
2. การตอบสนองภายในต่อสภาพการณ์ที่ได้ให้ความหมายในขั้นนี้เกี่ยวข้องทั้งกระบวนการสรีระและสัญลักษณ์

3. การแสดงอารมณ์ออกมาทางร่างกายภายนอก โดยการใช้คำพูด ท่าทางและการแสดงสีหน้า เป็นต้น ซึ่งเป็นขั้นให้คนอื่นรู้ว่ากำลังเกิดอารมณ์อะไร

ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวกับอารมณ์นั้น เน้นถึงความสำคัญขององค์ประกอบเชิงการคิดการเข้าใจ เช่น ความจำ ประสบการณ์ที่มีต่ออารมณ์นั้น เน้นถึงกระบวนการเกิดอารมณ์และอิทธิพลของค่านิยมทางวัฒนธรรมที่มีต่ออารมณ์ เช่น ทฤษฎีที่เสนอโดยอาร์โนลด์ (พดุงศักดิ์ คชสำโรง . 2542 : 36 ; อ้างอิงจาก Arnold. 1960) ได้เสนอแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ว่าอารมณ์ที่เกิดขึ้นเป็นผลเนื่องจากการประเมินสิ่งเร้าของอารมณ์และมีการใช้องค์ประกอบเชิงการคิดการเข้าใจในกระบวนการประเมิน ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นก่อนการเกิดอารมณ์

ทิพวัลย์ สุทิน (2539 : 42 - 43) กล่าวว่า ความรู้ความเข้าใจเมื่อมีสิ่งเร้ามากระทบก็จะส่งผลต่อความรู้สึกอารมณ์ ความรู้สึกที่ถูกกระทบจากความเข้าใจ ก็จะส่งผลต่อความคิดที่จะชี้แนะกระบวนการพฤติกรรมภายนอกเมื่อมีสิ่งเร้าหรือสถานการณ์มากระตุ้นเกิดการรับรู้ตีความที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ก็มีผลให้ความคิดความเข้าใจต่อสถานการณ์นั้นเปลี่ยนแปลงไปตามการตีความ และเมื่อความรู้ความเข้าใจบิดเบือนไปก็มีผลต่ออารมณ์

ฮอร์ดัน (พดุงศักดิ์ คชสำโรง. 2542 : 36 ; อ้างอิงจาก Hawton. 1990) กล่าวถึงกระบวนการทางปัญญาที่เป็นปัญหามี 2 ลักษณะ คือ

1. บุคคลควบคุมกระบวนการทางปัญญาของตนเองได้น้อยเกินไป (Under Control) เมื่อมีสิ่งเร้าจะโต้ตอบกลับไปทันที ไม่สามารถรอหรือประวิงเวลาการโต้ตอบเพื่อผลกรรมระยะยาวได้เช่น ความหุนหันพลันแล่น ความก้าวร้าว ความวิตกกังวลต่อสภาพการณ์ (State Anxiety) เป็นต้น

2. บุคคลควบคุมกระบวนการทางปัญญามากเกินไป (Over Control) เมื่อมีสิ่งเร้ามากระทบ ก็จะคิดในทางลบต่อตนเอง เช่น การตำหนิตนเอง คิดไม่มีเหตุผล จนไม่สามารถแสดงพฤติกรรมหนึ่งในลักษณะที่เหมาะสมออกมาได้ หรือแสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาออกมา

สรุปได้ว่า กระบวนการทางปัญญาหรือพัฒนาการทางสติปัญญา มีความสัมพันธ์กับอารมณ์ คือ เมื่อบุคคลที่มีอารมณ์ไม่เหมาะสมจะมีกระบวนการทางปัญญาที่ไม่มีประสิทธิภาพหรือมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม แต่ถ้าสามารถแก้ไขกระบวนการทางสติปัญญาให้มีประสิทธิภาพและมีความคิดที่เหมาะสมแล้วก็ย่อมพัฒนาอารมณ์ได้ และยังส่งผลต่อการศึกษา การเข้าสังคม การแก้ปัญหาและอื่น ๆ

เพียเจท์ ได้ให้แนวคิดในทฤษฎีการรู้คิดหรือสติปัญญาโดยวางรากฐานความเข้าใจในพัฒนาการทางสติปัญญาเป็น 4 ขั้นตอน ตามลำดับ ดังนี้

1. ขั้นประสาทสัมผัสและกล้ามเนื้อ (Sensori-motor Stage) การรู้คิดขั้นพื้นฐานนี้เกิดกับเด็กในช่วงอายุแรกเกิดถึง 2 ปี เด็กจะพัฒนาสติปัญญาด้วยการเรียนรู้สภาวะแวดล้อมตัวเองด้วยการใช้ประสาทสัมผัส และการเคลื่อนไหวเพื่อรับรู้และกระทำต่างๆ ของตน

2. ขั้นเริ่มคิดเริ่มเข้าใจ (Pre-operational Thought Stage) เป็นขั้นการสร้างความคิดความเข้าใจตามการรับรู้ของตนซึ่งแยกออกได้เป็น 2 ขั้นย่อย คือ ขั้นคิดเบื้องต้น เมื่ออายุประมาณ 2 ถึง 4 ปี เด็กจะคิดเอาแต่ใจของตนโดยคิดว่าคนอื่นคิดเหมือนตน มีการรู้จักใช้สัญลักษณ์ การรู้ภาษา ซึ่งทำให้เด็กสามารถสื่อสารได้ และอีกขั้นหนึ่งคือ ขั้นคิดเองโดยไม่ต้องมีเหตุผล เมื่ออายุประมาณ 4 ถึง 7 ปี เด็กจะเริ่มแยกความจริงในสิ่งที่เขาคิดออกจากความจริงที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ และเริ่มทำความเข้าใจกับความคิดอ่านในแง่มุมอื่น เด็กจะเริ่มมีความคล่องในการเปรียบเทียบและเริ่มต้นพัฒนาการคิดในเรื่องการทรงสภาวะหรือการอนุรักษ์ของวัตถุสิ่งของ เด็กเริ่มมีความสามารถใช้ความคิดพิจารณาการกระทำของสิ่งของต่างๆ ภายในสมองได้โดยไม่ต้องอาศัยการจับต้องมองเห็น

3. ขั้นใช้ความคิดทางรูปธรรม (Concrete Operational Stage) เกิดเมื่ออายุประมาณ 7 ถึง 12 ปี ในขั้นนี้เด็กจะสามารถคิดได้อย่างมีเหตุผลมีความคิดที่เป็นอิสระ สามารถใช้สัญลักษณ์และภาษาได้อย่างถูกต้องและกว้างขวาง สามารถคิดย้อนกลับได้ รู้จักแบ่งแยก จัดหมวดหมู่ และลำดับของสิ่งต่างๆ รู้จักองค์ประกอบ ลำดับจากเล็กไปหาใหญ่ จากต่ำไปสูง เด็กจะพัฒนาการคิดด้วยการจบปัญหาได้โดยอาศัยเหตุและผลจากสติปัญญามาช่วยอธิบายการกระทำต่างๆ ของสิ่งแวดล้อมได้

4. ขั้นความคิดเชิงนามธรรม (Formal Operational Stage) เป็นพัฒนาการขั้นสูงสุดของบุคคลซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่ออายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป โดยที่เด็กจะสามารถคิดได้โดยไม่ต้องอาศัยวัตถุเป็นสื่อเหมือนขั้นการคิดแรกๆ ลักษณะสำคัญของการคิดขั้นนี้คือ มีความสามารถในการคิดแบบรวบยอดได้ รู้จักคิดในเชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความหมาย รู้จักตั้งข้อสมมติฐานและทดสอบข้อสมมติฐานในการคิดได้ การคิดนี้จึงนับว่าเป็นการคิดที่มีคุณภาพเพราะประกอบด้วยการใช้เหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองปัญหาหรือการกระทำของสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างสลับซับซ้อนได้อย่างรอบคอบและลึกซึ้ง

สรุปได้ว่า พัฒนาการคิดของบุคคลคือความสามารถในการที่จะจัดระบบกับสิ่งแวดล้อม นำการรับรู้สิ่งแวดล้อมเข้ามาคิดพิจารณาและทำความเข้าใจ โดยมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางการคิดอันเกิดจากการมีประสบการณ์เพิ่ม

2.5 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ด้วยการวาดภาพของซิลเวอร์ (Silver Drawing Test of Cognition and Emotion : SDT)

ซิลเวอร์ (Silver.1996) กล่าวว่า SDT มีวิวัฒนาการมาจากทฤษฎีความสามารถทางปัญญาของเด็กที่ถูกบดบัง และด้อยในการใช้ภาษาพูด ในทางทฤษฎีกล่าวว่า ศิลปะสามารถใช้ในการสื่อสารได้แทนคำพูด ความสามารถในการสังเกตจดจำในเด็กแต่ละคน เราสามารถเรียนรู้เขาได้หรือเห็นได้เท่าๆ กับคำพูด ที่ผ่านมามีความเชื่อว่าทักษะในเรื่องการสังเกต สามารถทดสอบได้ด้วยภาษาพูด แต่ในปัจจุบันเรามีความเชื่อว่าภาพวาดของเด็กสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้

บรูเนอร์ (Silver. 1996 : 7 ; citing Bruner. 1966 : 16 - 19) นิยามการสังเกตได้ว่า คือ การรับรู้สิ่งเร้าจากโลกภายนอก และคนเราจะแทนค่าความเป็นจริงจากภายนอกแล้ว นำมาประมวลขึ้นใหม่ แล้วนำเสนอสู่ผู้อื่น ในการที่เราใช้เครื่องช่วยในการสื่อสารมันเหมือนกับการใช้ขาเทียมในการเดิน เหมือนกับการใช้ภาษาที่ไม่ถนัดก็จะเป็นปัญหาในการพูด แต่การวาดรูปจะแสดงออกมาอย่างตรงไปตรงมา มีคำกล่าวที่ว่า รูปวาดรูปหนึ่งสามารถแทนคำพูดได้เป็นพันคำ คำพูดพันคำก็ไม่สามารถแทนค่าได้ตรงไปตรงมาเท่ากับรูปภาพ 1 รูป

สรุปได้ว่าเด็กที่มีปัญหาในการถ่ายทอดความคิดด้วยคำพูดมักจะเลือกวิธีการใช้ภาพมาสื่อสารแทน และถ้าใช้แบบสอบถามก็ควรใช้แบบที่เป็นรูปภาพจะสามารถถ่ายทอดได้ดีกว่า

วิธีการของแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ด้วยการวาดภาพของซิลเวอร์ (Silver Drawing Test of Cognition and Emotion : SDT)

ภาพวาดของ SDT เป็นภาพที่ใช้แทนค่าภาษาในเบื้องต้น เพื่อใช้ในการรับ – ส่ง สื่อสารในการแสดงออกซึ่งความคิด สิ่งเร้าสำหรับการวาดมีประโยชน์ในการช่วยแก้ปัญหาและแทนค่าความคิดของผู้วาดได้ โดยใช้วิธีการให้คะแนนในระดับต่างๆ ตั้งแต่ 0 – 5 ในคะแนนสูงสุด เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้ที่มีปัญหาในการเข้าใจผู้อื่นและการให้ผู้อื่นเข้าใจตัวเองด้วย วัตถุประสงค์ 4 อย่าง คือ 1) เพื่อลดขั้นตอนของการใช้ภาษาในการประเมินความสามารถในการแก้ปัญหา 2) เพื่อหาวิธีการประเมินความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแม่นยำยิ่งขึ้น หรือขจัดจุดอ่อนจากการใช้ภาษาในการวัด 3) เพื่อตรวจสอบอารมณ์ 4) เพื่อเป็นเครื่องมือในการวัดก่อนและหลังการทดลอง ลักษณะของแบบทดสอบ เป็นแบบที่ใช้ภาพวาดเป็นสิ่งเร้าให้ผู้รับการทดลอง แสดงความคิด สติปัญญา จินตนาการ และอารมณ์ ออกมาโดยการวาดภาพและอธิบายความหมาย

แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ ประกอบไปด้วยแบบทดสอบย่อย 3 รายการ คือ

1. การวาดภาพจากการคาดการณ์ (Predictive Drawing)

2. การวาดภาพจากการสังเกต (Drawing from Observation)

3. การวาดภาพจากการจินตนาการ (Drawing from Imagination)

ซึ่งทั้งหมดจะมีส่วนประกอบ 2 ส่วน คือ - ด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive)

- ด้านอารมณ์ (Emotional)

เพียเจท์ (Silver. 1996 : 9 – 14 ; citing Piaget. 1970) ได้กล่าวว่า ด้านความรู้ความเข้าใจจะเกี่ยวเนื่องกับแนวคิดซึ่งแสดงตัวออกมาในการอ่านและการคำนวณ คือ

แนวความคิดที่ 1 เกี่ยวกับการใช้พื้นที่ว่างกับการเทียบเคียงสิ่งต่างๆ

แนวความคิดที่ 2 เกี่ยวกับวิธีการจัดลำดับกับความสัมพันธ์

แนวความคิดที่ 3 กลุ่มกับการจัดกลุ่มและการแยกประเภท

แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ ใช้วิธีการสังเกต เกี่ยวกับพื้นที่ว่าง โดยมี

1. การวาดภาพจากการคาดการณ์ (Predictive Drawing) สำหรับวัดความสามารถในการจัดลำดับ และจัดการกับโจทย์หรือข้อสมมติ

2. การวาดภาพจากการสังเกต (Drawing from Observation) สำหรับวัดการสังเกต , การมองเห็น ความคิดในเรื่องเส้นและพื้นที่ว่าง

3. การวาดภาพจากจินตนาการ (Drawing from Imagination) สำหรับวัดความคิดรวบยอดและเนื้อหาทางด้านอารมณ์

หลักการในการให้คะแนน ได้พัฒนามาจากแนวคิด เพียเจท์และอินเฮลเดอร์ (Piaget and Inhelder.1967) ผู้ซึ่งได้ติดตามพัฒนาในด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognition) จากการเก็บข้อมูลและทดลองกับเด็กต่างๆ มาเป็นเวลานาน แม้ว่าแบบทดสอบต่างๆ ที่ให้เด็กทำจะอาศัยทักษะทางด้านภาษาเหมือนกัน จากการสังเกตเกี่ยวกับขั้นตอนของการพัฒนาการตามตัวอย่าง

ส่วนประกอบทางด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognition) ประกอบด้วย

1. แบบทดสอบการวาดภาพจากการคาดการณ์ (Predictive Drawing)

วัดความคิดเกี่ยวกับเส้นในแนวนอนหรือเส้นฐาน และการจัดลำดับความคิดจากมากไปหาน้อย จากสูงลงมาต่ำ โดยมีโจทย์ให้ผู้ทำแบบทดสอบ เติมเส้น แนวนอนและเส้นแนวตั้งตามโจทย์ที่กำหนดไว้ เช่น วาดเส้นระดับน้ำในแก้วที่ค่อยๆ ลดระดับลง หรือบ้านที่ตั้งอยู่ในที่ที่ลาดชัน ลักษณะของบ้านจะเป็นอย่างไร ถ้าใครได้ 5 คะแนน ก็แสดงว่ามีความสามารถสูงในการเข้าใจเกี่ยวกับเส้นเหล่านี้

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดลำดับ

ความสามารถที่จะรักษาเพื่อที่จดจำว่าวัตถุยังคงเหมือนเดิม ถึงแม้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงสภาพของวัตถุซึ่งเป็นพื้นฐานของแนวคิดทางตรรกวิทยา ผู้มีเหตุผลส่วนมากคิดว่าความสามารถในการจดจำภายใต้สภาพความแตกต่าง คือ ความคิดที่มีพลังตามความคิดของเพียเจท์และบรูเนอร์ ซึ่งไม่เพียงแต่ในทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่ยังนำมาใช้กับชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะเด็กๆ ที่มีอายุต่ำกว่า 7 ขวบ ไม่สามารถที่จะวางสิ่งของตามลำดับอย่างเป็นระเบียบได้ถ้าไม่ได้รับการฝึกทักษะนี้

เพื่อเป็นการตรวจสอบว่า การทดลองจะแสดงความสามารถในการทำนายและแสดงลำดับ มีการวาดขวดโซดาและแก้วเปล่า 6 ใบ และขอให้วาดเส้นของแก้วโซดาเปล่าเพื่อแสดงวิธีที่โซดาค่อยๆ ปรากฏในแก้วโซดา

การให้คะแนน ผู้รับการทดลองที่สามารถวาดลำดับเส้นตามขวางในแก้วได้ โดยไม่มีข้อผิดพลาด จะได้ 5 คะแนน แสดงว่ามีความสามารถในการจัดลำดับ ผู้ที่ลบและผิดพลาด คือมีการแก้ไขต่ำกว่าเกณฑ์ หมายความว่า ผู้ได้รับการทดลองไม่ได้รับแนวคิดหรือการฝึกการจัดลำดับมา

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับเส้นแนวนอน

ระบบที่เป็นธรรมชาติประสบการณ์ที่พบเห็นในชีวิตประจำวันเป็นสิ่งแรกของการอ้างอิงเส้นแนวนอนและแนวตั้ง ตามความคิดของเพียเจท์และอินเฮลเดอร์ คิดว่า ผู้ใหญ่จะมีความคิดที่ชัดเจนเกี่ยวกับเส้นแนวนอนและแนวตั้ง คือ เด็กอายุระหว่าง 4 – 5 ปี เมื่อให้วาดน้ำในขวดจะเขียนลักษณะทรงกลม ต่อมาเขาวาดเส้นขนานซึ่งเป็นพื้นฐานเมื่อขวดถูกเอียง เมื่อเขาโตขึ้นเขาวาดเส้นเอียงกว่าแต่เอียงเกือบเป็นแนวนอน เมื่ออายุมากขึ้นๆ เขาจะวาดเส้นเอียงได้ดีขึ้น

เพื่อตรวจสอบว่าผู้ได้รับการทดลองมีความสามารถในการรักษา การนำเสนอเส้นแนวนอนโดยเปลี่ยนสภาพได้ โดยการวาดขวดตรงและเอียง แล้วขอให้วาดเส้นขวดที่บรรจุน้ำเพียงครึ่งหนึ่ง

เป็นการสรุปได้ว่า ผู้รับการทดลองได้เรียนรู้ว่าพื้นผิวของน้ำยังคงเป็นเส้นแนวนอน

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับเส้นแนวตั้ง

เมื่อเด็ก 5 ขวบ ถูกขอให้วาดต้นไม้หรือบ้านบนโครงร่างของภูเขา เขาตั้งใจที่จะวาดภายในโครงร่าง เขาวาดได้ไม่ค่อยตรงจนกระทั่งอายุ 8 หรือ 9 ปี ที่เขาจะวาดได้ตรง (เพียเจท์และอินเฮลเดอร์. 1967)

เพื่อเป็นการตรวจสอบว่า ผู้ได้รับการลองจะรักษาการนำเสนอเส้นแนวตั้งได้หรือไม่หากเปลี่ยนสิ่งที่ปรากฏ โดยให้วาดแนวของบ้านถ้าย้ายจุดบนความลาดเอียงของภูเขา หากใครวาดได้ตรงตามโครงสร้างของบ้าน จะได้ 5 คะแนน ก็แสดงว่ามีความสามารถในการรักษาเส้นแนวตั้งได้

2. การวาดภาพจากการสังเกต (Drawing from Observation)

การพัฒนาแนวความคิดการใช้พื้นที่ว่าง เพียเจท์ (Piaget) กล่าวว่าเด็กเมื่อเวลามองเห็นวัตถุ จะมองเห็นเป็นชิ้นๆ ยังไม่มีการเชื่อมโยง และเมื่อโตขึ้นก็จะเริ่มมองสิ่งต่างๆ อย่างมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน และสามารถเชื่อมโยงกันในเรื่องขนาด ระยะใกล้ไกล และจะเริ่มพัฒนาความคิดเกี่ยวกับเส้นตรง เส้นขนาน มุมต่างๆ จนเกิดความเข้าใจในเรื่องของระยะ และเริ่มเห็นความเป็นสามมิติของวัตถุ และในที่สุดก็สามารถสร้างความสัมพันธ์กันได้

ลักษณะของแบบทดสอบจะเป็นหลอดทรงกลม 3 ขนาด มีทั้งความกว้าง ความสูง และความลึก ที่แตกต่างกันและกัน เพื่อทดสอบความสามารถในการจัดการความสัมพันธ์ของวัตถุกับพื้นที่ว่างในมุมมองวัตถุทั้ง 3 ทิศทาง คือ ด้านซ้าย – ขวา (ความสัมพันธ์ในแนวนอน) ด้านบน – ล่าง (ความสัมพันธ์ในแนวตั้ง) ด้านหน้า – หลัง (ความสัมพันธ์ในแนวลึก)

3. การวาดภาพจากการจินตนาการ (Drawing from Imagination)

โดยมีแบบสดสอบ เป็นตัวอย่างภาพ จำนวน 15 ภาพ ประกอบด้วยรูปคน , สัตว์ , สิ่งของ และให้เลือกออกมา 2 ภาพ แล้วนำมาเชื่อมโยงกันออกมาเป็นเรื่องราว โดยมีการบรรยายหรือเล่าเรื่องนั้นๆ และมีการตั้งชื่อเรื่อง

การตัดสินใจในการเลือกแล้วนำมาผูกเป็นเรื่องได้เป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นการแสดงถึงภาวะทางด้านอารมณ์ และความรู้ความเข้าใจ วัตถุประสงค์เพื่อที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะทางด้านการสังเกต ทักษะทางด้านความคิดสร้างสรรค์ แฟนตาซี และทัศนคติต่อตนเองและผู้อื่น

3.1 ความสามารถในการเลือก (Ability to Select)

จาคอบสัน (Silver. 1996 : 13 ; citing Jakobson. 1964) นักภาษาศาสตร์ กล่าวว่าการเลือกและการผูกเรื่องได้นั้นเป็นการทำงานของสมองขั้นพื้นฐาน ก่อนที่จะเกิดพฤติกรรมการพูดความสามารถที่จะสร้างภาษาจะเริ่มต้นด้วยการเลือกคำและผูกเป็นเรื่องให้เกิดเป็นประโยค ความสามารถในการเข้าใจภาษาต้องเข้าใจกระบวนการการผูกโยงคำต่างๆ ให้เป็นเรื่อง และการเลือกหรือการถอดความหมาย Jakobson กล่าวว่า ผู้ที่บกพร่องความสามารถในการจัดระบบของการแสดงออกทางภาษาได้ ก็ไม่สามารถนำสิ่งที่เลือกมาปะติดปะต่อให้เป็นเรื่องราวได้ ฮอนส์บี้ (Silver. 1996 : 13 ; citing Hornsby. 1996) กล่าวว่า ความสามารถในการเลือกมี 3 ระดับ

1. ระดับต่ำสุด คือ ขั้นการรับรู้ (Perceptual)
2. ระดับกลาง คือ ขั้นการใช้งาน (Functional)
3. ระดับสูง คือ ขั้นนามธรรม (Abstract)

จากการทดลองของฮอร์นส์บี เธอให้เด็กๆ เลือกวัสดุที่มีลักษณะคล้ายๆ กัน แล้วให้อธิบายว่ามีอะไรที่มีลักษณะคล้ายกัน พบว่าเด็กจะมีการเริ่มต้นที่ขั้นการรับรู้ (Perceptual) เช่น สีเหมือนกัน รูปร่างเหมือนกัน และเริ่มจับกลุ่มที่เกี่ยวกับขั้นการใช้งาน (Functional) เช่น ทำงานได้เหมือนกัน จากการทดลองพบว่า การจับกลุ่มในพื้นฐานของการรับรู้ขั้นแรกจะเริ่มพัฒนาไปตามอายุ จาก 40% ในช่วงอายุ 6 ขวบ และ 20% ในช่วง 7 ขวบ ในเวลาเดียวกับการเลือกกลุ่มแบบลักษณะการใช้งานจะเปลี่ยนแปลงไปจาก 30% นั้น ช่วงอายุ 6 ขวบ และ 47% ในช่วง 7 ขวบ จนกระทั่งถึงวัยรุ่น จะพัฒนาความคิดไปถึงขั้นนามธรรม (Abstract) คือสามารถพูดสิ่งที่มองไม่เห็นได้ด้วยภาษาพูด

แบบทดสอบการวาดภาพจากการจินตนาการ (Drawing From Imagination) เป็นแบบทดสอบที่มีพื้นฐานอยู่ที่การเลือกรูปภาพ และจินตนาการเรื่องราวไปจากสิ่งที่เห็น ในเด็กที่มีพัฒนาการขั้นสูง (ขั้นนามธรรม) ก็จะได้คะแนนสูง 5 คะแนน และในเด็กที่ได้คะแนนรองลงมา ก็จะเป็นเด็กที่มีความสามารถในขั้นรองลงมาตามลำดับ

3.2 ความสามารถในการผูกเรื่อง (Ability to Combine)

เพียเจท์และอินเฮลเดอร์ (Piaget and Inhelder) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ เป็นพื้นฐานสำคัญที่เกี่ยวกับความใกล้ไกลในเชิงความสัมพันธ์ เด็กที่อายุก่อน 7 ขวบ จะเริ่มมีความเข้าใจในระบบความใกล้ไกลของวัตถุ และเมื่อโตขึ้นเด็กจะเริ่มเข้าใจความสัมพันธ์ของวัตถุที่ใกล้เคียงกัน สิ่งนั้นมีความสัมพันธ์กับสิ่งนี้ ฉะนั้น เด็กอายุ 7 ขวบ จะสามารถผูกความสัมพันธ์กันได้ หรือเริ่มใช้เส้นในแนวระนาบ และเริ่มเข้าใจเส้นทัศนียภาพ (Perpective) เด็กจะประสานความสัมพันธ์ในเรื่องด้านหน้า , ด้านหลัง , ด้านข้าง ของวัตถุต่างๆ รู้จักคิดอย่างรอบคอบสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.3 ความสามารถในการแทนค่า (Ability to Represent)

เพียเจท์และอินเฮลเดอร์ (Piaget and Inhelder) กล่าวไว้ว่า เด็กๆ จะสามารถจำรูปทรงกลมได้ก่อนที่เขาจะสามารถวาดรูปทรงนั้นได้ เขาจะสร้างรูปทรงขึ้นในจิตใจ ในขณะที่ยังไม่เห็น เด็กๆ จะสามารถแทนค่าหรือเลียนแบบและการกระทำ ในครั้งแรกด้วยพลังของปัญญา

บุคคลที่สร้างสรรค์มักจะเป็นบุคคลที่มีความคิดหรือประสบการณ์ที่ต่อเนื่อง มักจะมีการเสนอแนะและมีความสามารถสูงในการเลือก การเชื่อมโยงและแทนค่าความคิดต่างๆ ในเชิงสร้างสรรค์ ทอแรนท์ (Torrance) กล่าวว่า ต้องระมัดระวังที่จะพยายามแยกความคิดสร้างสรรค์สูงจะด้อยความสามารถในการพูด

โดยสรุป องค์ประกอบในเรื่องความรู้ความเข้าใจ บนพื้นฐานของแบบทดสอบด้านความรู้ความเข้าใจและด้านอารมณ์ เป็นเครื่องมือวัดความสามารถในการเลือก การผูกโยงเรื่องราวและการแทนค่า หมายถึง ความสามารถที่จะรวบรวมและเชื่อมโยงเรื่องราวต่างๆ เข้าด้วยกัน

และความสามารถในการแทนค่า ความคิดในเรื่องเส้นแนวนอน เส้นแนวตั้ง ความสูง ความกว้าง และความลึก

ส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ (Emotion) ประกอบด้วย

แบบทดสอบการวาดภาพจากจินตนาการเป็นแนวคิด ที่กล่าวถึงการตอบสนองที่สามารถเข้าถึงจินตนาการของเด็กๆ หรือวัยรุ่นที่มีความซึมเศร้าและอารมณ์ที่ไม่ปกติ

ภาวะซึมเศร้าทางการแพทย์

ซิลเวอร์ (Silver. 1996) กล่าวไว้ว่า เด็กหรือวัยรุ่นที่ทำแบบทดสอบการวาดภาพจากจินตนาการด้วยแนวเรื่องที่ เป็นไปในทางลบอย่างรุนแรง ซึ่งอาจเกิดจากการสูญเสียและรู้สึกหดหู่ซึมเศร้า ซึ่งแบบสำรวจเบ็ก (The Beck Inventory. 1978) กล่าวถึงความรู้สึกของความซึมเศร้า หมายถึง ความหมดหวัง ความเศร้า และคิดถึงความตาย Beck และคณะ พบว่ามีลักษณะที่เกิดความหดหู่ที่สังเกตได้อยู่ 3 รูปแบบ

1. มองตัวเองในด้านลบ
2. มีประสบการณ์บางอย่างในด้านลบ
3. มองอนาคตในด้านลบ

ภาพวาดที่มีลักษณะซึมเศร้า แกรนท์ (Silver. 1996 : 14 ; citing Gantt. 1990) พบว่าภาพวาดโดยผู้ป่วยที่มีอาการซึมเศร้า จะใช้พื้นที่ว่างน้อยและรายละเอียดที่ถูกควบคุม

แบบทดสอบการวาดภาพจากจินตนาการนั้น จะไม่ทดสอบอย่างตรงไปตรงมา แต่โครงสร้างของแบบทดสอบจะเกี่ยวเนื่องกับเนื้อหาจากประเด็นนั้น การประเมินผลจะอยู่บนพื้นฐานของเนื้อหาหรือความหมายของภาพวาดในเรื่อง พื้นที่ว่าง สี หรือเส้นที่มีคุณภาพ โครงสร้างของแบบทดสอบเป็นแบบเปิด-ปิด ในการเลือกตัวอย่างและมีอิสระในการแสดงออกทางความคิดและจินตนาการ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ จะมีโครงสร้างน้อยกว่าแบบทดสอบที่เฉพาะเจาะจงกว่า เช่น House Tree Person Test บัค (Silver 1996 : 14 ; citing Buck. 1948) Draw your Family Doing something เบิร์นและคอฟแมน (Silver 1996 : 14 ; citing Burns and Kauffman. 1972)

เนื้อหาทางด้านอารมณ์

การประเมินเนื้อหาทางอารมณ์ ในการทำแบบทดสอบการวาดภาพจากจินตนาการ (Drawing from Imagination) ที่เรียกว่า ระดับคะแนนแบบโปรเจ็คชั่น (Projection Scale) จะอยู่บนพื้นฐานของการสังเกต โดยผู้ทำแบบทดสอบเรียนรู้จากสิ่งเร้าที่แตกต่างกัน เขาจะเลือกสิ่งเร้าจากประสบการณ์ส่วนตัว และเลือกที่จะเชื่อมโยงสิ่งนั้นเข้าจินตนาการ แล้วแสดงออกมาทางภาพวาดและการเล่าเรื่อง

ซิลเวอร์ (Silver. 1996) กล่าวว่า การตอบสนองต่อแบบทดสอบของผู้ทำแบบทดสอบจะสะท้อนทัศนคติต่อตัวเองและต่อผู้อื่น คะแนน 1 คะแนน ใช้กับลักษณะแนวเรื่องที่เป็นไปในด้านลบรุนแรง หรือความเพ้อฝัน คะแนน 2 คะแนน ใช้กับลักษณะของแนวเรื่องที่เป็นได้ด้านลบไม่รุนแรง สำหรับคะแนนสูงสุดคือ คะแนนที่ 5 ใช้กับลักษณะแนวเรื่องที่เป็นไปในเชิงบวกมากๆ และ 4 คะแนน สำหรับแนวเรื่องที่เป็นไปในเชิงบวกแบบปานกลาง โดยทั่วไปคะแนนในระดับที่ 3 จะใช้กับลักษณะที่ปรากฏแบบไม่ชัดเจน

2.6 งานวิจัยเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจและอารมณ์

ชัท และคนอื่น ๆ (Schute and others. 1998 : 167 – 177) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Development and validity of a measure on emotional intelligence" เชาวน์อารมณ์ตามโครงสร้างของตามโครงสร้างของซาโลเวย์ และเมเยอร์ (1990) จากฉบับเดิมที่มีข้อความคำถามจำนวน 62 ข้อ เมื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบจากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 346 คน จนเหลือข้อคำถาม 32 ข้อ ต่อจากนั้นทำการศึกษาคุณภาพของ 33 ข้อ พบว่า แบบวัดมีความเชื่อมั่นแบบความคงที่ภายในสูงถึง 0.87 และมีความเชื่อมั่นชนิดสอบซ้ำ 0.78 หลังจากนั้นศึกษาความเที่ยงตรงของแบบวัด พบว่า 1) ค่าสหสัมพันธ์สูงระหว่างแบบวัดฉบับนี้กับแบบวัดอื่น เช่น แบบวัดการมองโลกในแง่ดี แบบวัดความรู้สึกตัวและการแสดงออก การมองชีวิต อารมณ์หดหู่ ความสามารถในการจัดการอารมณ์ และแบบวัดความหุนหันพลันแล่น เป็นต้น 2) ทำนายเกรดของนักศึกษามหาวิทยาลัยปีที่ 1 ได้ 3) นักศึกษามีคะแนนจิตบำบัดสูงกว่าคะแนนของคนไข้โรคจิตและนักโทษอย่างมีนัยสำคัญ 4) เพศหญิงมีคะแนนสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญ 5) ไม่มีสหสัมพันธ์ระหว่างแบบวัดกับความสามารถทางการคิดและ 6) มีสหสัมพันธ์กับคุณลักษณะ Openess to experience ของแบบวัดบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบสำคัญ (NEO –P) อย่างมีนัยสำคัญ

เทอดศักดิ์ เดชคง (2542 : 59 – 60) ได้ศึกษาระดับ EQ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในกรุงเทพมหานคร จำนวนมากกว่า 200 คน วัด 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 และ ส่วนที่ 2 เป็นการประเมินโดยให้เด็กทำเอง ส่วนที่ 3 เป็นการประเมินโดยครูประจำชั้น พบว่า เด็กห้องเก่งมี EQ เฉลี่ยต่ำกว่าเด็กห้องธรรมดา เด็กห้องเก่งมักมีระดับความสุขต่ำกว่าเด็กห้องธรรมดา เด็กห้องเก่งมีแนวโน้มที่จะมองตนเองว่ามีความสามารถทางอารมณ์ (ความพึงพอใจ ความคิดแง่บวก ความรับผิดชอบ น้ำใจ เป็นต้น) และครูมีแนวโน้มที่จะให้คะแนนความสุขและการเป็นคนดีแก่เด็กห้องเก่งสูงกว่าเด็กห้องธรรมดาอย่างเห็นได้ชัด

เมเยอร์ , ไดเปาโล และซาโลเวย์ (Mayer , Dipaolo and Salovey. 1990 : 775 – 781) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความเข้าใจส่วนประกอบของอารมณ์จากสิ่งกระตุ้นที่มองเห็น : ส่วนประกอบของเชาวน์อารมณ์" พบว่า เชาวน์อารมณ์ขึ้นอยู่กับการประเมินอารมณ์ที่ถูกต้องในการแสดงออกทางอารมณ์ทั้งของตนเองและผู้อื่น และการควบคุมในทางที่สนับสนุนการดำเนินชีวิต ส่วน

หนึ่งของเชาวน์อารมณ์ คือความสามารถในการจดจำการกระทำในอดีตทั้งการกระทำที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการแสดงอารมณ์ในสภาพแวดล้อมนั้น การวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 139 คน มองภาพจำลอง 18 ภาพ คือภาพใบหน้า วัตถุที่เป็นสี และการออกแบบสิ่งที่เป็นนามธรรม แล้วจึงประเมินค่าส่วนประกอบของอารมณ์จากสิ่งที่มองเห็น คะแนนที่ได้ทั้ง 3 อย่าง เป็นคะแนนที่ได้จากการมองตามความเห็นจริง การประเมินค่า และความเข้าใจในระดับอารมณ์คะแนนที่ได้จะถูกเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ ของเชาวน์อารมณ์ เช่น ความเห็นอกเห็นใจ และสัมพันธ์กับความคิดในสมองและระบบประสาท ความสามารถในการเข้าใจส่วนประกอบของอารมณ์ในส่วนที่มองเห็น เป็นสิ่งที่ส่งผลต่อความสามารถในการตอบสนองความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

จากการวิจัยสรุปได้ว่า ความรู้ความเข้าใจเป็นกระบวนการทางการคิดที่ผ่านระบบประสาทซึ่งสามารถพัฒนาให้มีผลดีต่ออารมณ์ในเชิงบวกได้อย่างเหมาะสม

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวาดภาพระบายสี

3.1 ศิลปศึกษากับเด็กพิเศษ

เด็กพิเศษ เป็นเด็กที่มีพัฒนาการต่างๆ แตกต่างไปจากเด็กปกติเด็กเหล่านี้จึงมีปัญหาเกี่ยวกับพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ตลอดจนปัญหาทางสติปัญญา ซึ่งต้องการการบำบัดรักษาที่ถูกต้อง เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจัดได้ว่าเป็นเด็กพิเศษประเภทหนึ่งซึ่งต้องการการบำบัดเช่นเดียวกับเด็กพิเศษประเภทอื่นๆ ด้วยเหตุที่ว่าเด็กเหล่านี้มีความบกพร่องทางการได้ยินจึงมักขาดโอกาสในการรับรู้จากการฟังเป็นผลทำให้มีความบกพร่องทางภาษาและการสื่อสาร จึงทำให้มีจุดอ่อนต่อการเรียนรู้การพัฒนาความคิดในด้านนามธรรม และการที่เด็กมีความบกพร่องทางการได้ยินก็ย่อมมีผลกระทบต่อพัฒนาการทางอารมณ์ และสังคมของเด็ก ศิลปะนั้นมีคุณค่าในแง่ของการบำบัดและส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กอยู่แล้ว หากได้มีการนำศิลปะบูรณาการเข้ากับการศึกษาพิเศษแล้ว ก็จะสามารถสนองตอบ และเสริมการรับรู้ด้านต่างๆ ที่บกพร่องของเด็กให้ดีขึ้น ดังนั้นศิลปะจึงเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมคุณสมบัติที่บกพร่องในเด็กพิเศษได้ เพราะศิลปะจะเปิดโอกาสให้เด็กเหล่านั้นได้คิด และแก้ปัญหาด้วยตัวของเด็กเอง (จิรศักดิ์ ส่งแสงขจร. 2531 : 26 ; อ้างอิงจาก Lowenfeld and Britain. 1982) และการที่เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมศิลปะยังมีประโยชน์ในแง่ของการฝึกการแสดงออกตามความนึกคิดของเด็ก เพราะเหตุว่ากิจกรรมศิลปะสามารถส่งเสริมความคิด จินตนาการต่างๆ ของเด็กพิเศษได้ (Arnhein. 1983 : 9) อีกทั้งศิลปะยังช่วยฝึกทักษะการรับรู้และความสัมพันธ์ของมือและตาของเด็ก พาน (Pan. 1984 : 15) ได้อธิบายเกี่ยวกับศิลปศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีความสำคัญและมีคุณค่ามาก เพราะศิลปศึกษาจะช่วยให้เด็กเหล่านี้มีความกระตือรือร้น ทั้งยังส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการแสดงออกเฉพาะตัวของเด็ก และศิลปศึกษายังช่วยพัฒนาทักษะ

ด้านการมอง การสังเกต การรับรู้ และสร้างความสนใจในการเรียนรู้ให้แก่เด็กเหล่านี้ พานยังได้สรุปไว้อีกว่า ศิลปศึกษาสามารถสร้างการยอมรับตนเองและความเชื่อมั่นในตัวเองให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้เป็นอย่างดีอีกอย่างด้วย

จากที่กล่าวมาจึงสรุปได้ว่า ศิลปศึกษาเป็นวิชาที่ช่วยส่งเสริมคุณสมบัติที่บกพร่องของเด็กพิเศษ และยังสามารถช่วยส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สร้างความเชื่อมั่นให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้ดี

3.2 การบำบัดด้วยศิลปะ

การบำบัดด้วยศิลปะ (art therapy) หมายถึง การใช้กิจกรรมศิลปะหรือผลงานศิลปะเพื่อวิจัยหาข้อบกพร่องของบุคคลที่กลไกการทำงานของร่างกายหย่อนสมรรถภาพ ซึ่งมีสาเหตุเนื่องมาจากความผิดปกติบางประการของกระบวนการทางจิต และเพื่อใช้กิจกรรมศิลปะที่เหมาะสมช่วยในการรักษาให้มีสภาพดีขึ้น ทฤษฎีในด้านศิลปะบำบัดที่ใช้กันแพร่หลายมีหลายทฤษฎี ซึ่งมะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2533 อ้างอิงจาก ซิลเวอร์ (Silver. 1978) ; เช็คแมน (Shectman.1976) ; อูลิน (Uhlin. 1979) และซิงเกอร์ (Singer. 1979) ทฤษฎีแต่ละทฤษฎีใช้ต่างกรณีกันเช่น ทฤษฎีของซิลเวอร์ใช้ในการบำบัดกับเด็กที่หย่อนสมรรถภาพทางการพูดและเขียนอ่านอันเนื่องมาจากปัญหาทางอารมณ์ แต่มีสมรรถภาพทางการเห็นและการเคลื่อนไหวที่ดี ซิลเวอร์ เน้นการบำบัดโดยให้เด็กสำรวจและแสวงหาจากกระบวนการทำงานศิลปะ เช่น ในกิจกรรมวาดเขียน จะเน้นรูปแบบทางศิลปะมากกว่าเนื้อหา คือ เน้นที่สี รูปร่าง มากกว่าเรื่องราว และเสริมกระบวนการด้านศิลปะปฏิบัติด้วยภาษา การบำบัดนี้จะมีผลในการปรับปรุงสมดุลด้านอารมณ์ของเด็ก

จากทฤษฎีศิลปะบำบัดสรุปได้ว่า ศิลปะสามารถปรับสภาพอารมณ์ให้ดีขึ้น โดยเฉพาะเด็กที่บกพร่องทางการได้ยินซึ่งคับข้องใจจะพูดในสิ่งที่ต้องการ

3.3 ความสำคัญของกิจกรรมทางศิลปะ

สุภลักษณ์ ธนเกษพิศาล (2534 : 44) ได้กล่าวถึง กิจกรรมทางศิลปะสามารถส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ ให้กับเด็ก ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย เด็กสามารถเคลื่อนไหวร่างกาย มือ แขน ขา ได้อย่างอิสระ

2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ เด็กจะเกิดความมั่นคงทางอารมณ์ มั่นใจในการแสดงออก สามารถปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

3. พัฒนาการทางด้านสังคม เด็กจะได้เรียนรู้ที่จะช่วยเหลือกัน แสดงความคิดเห็นร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกัน กิจกรรมทางศิลปะมีสภาพเป็นตัวเชื่อมโยงสังคมของเด็ก และพัฒนาการร่วมในสังคมอีกด้านหนึ่งด้วย

4. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา กิจกรรมทางศิลปะช่วยส่งเสริมสติปัญญาของเด็กให้ดีขึ้น เพราะเด็กต้องคิด สำรวจตรวจสอบ ลงมือกระทำ ได้ทดลองค้นคว้า วิรุณ ตั้งเจริญ. (2526 : 68)

5. พัฒนาการทางด้านการเรียนรู้ กิจกรรมทางศิลปะเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ความสามารถ ความถนัด และต้องค้นหาวิธีการแปลกๆ ใหม่ๆ อยู่เสมอ จึงทำให้เกิดการรับรู้ขึ้น

6. พัฒนาการทางด้านการสร้างสรรค์ เด็กได้มีอิสระในการทำงานได้ใช้ความคิด สติปัญญา และจินตนาการของตนเองอย่างเต็มที่ ทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

7. พัฒนาการทางด้านสุนทรียภาพ เด็กจะเกิดความซาบซึ้ง ชื่นชม รู้คุณค่าความงามในธรรมชาติ มีจิตใจละเอียดอ่อน

กิจกรรมทางศิลปะนอกจากจะมีคุณค่าในด้านส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ ให้กับเด็กแล้ว (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. 2523 : 37 – 38) ได้กล่าวว่า กิจกรรมต่างๆ ของวิชาศิลปศึกษานั้นมีค่าในด้านจิตบำบัดได้ด้วย คือ

1. กิจกรรมทางศิลปศึกษา ช่วยให้เด็กได้ระบายอารมณ์ที่เคร่งเครียด เป็นการผ่อนคลายอารมณ์ต่างๆ เช่น โกรธ กลัว และวิตกกังวล

2. กิจกรรมทางศิลปศึกษา ช่วยขจัดความด้อยค่า ไม่สมปรารถนา ขาดความมั่นใจ ความขลาดอาย ความพิการ ศิลปะเป็นสิ่งที่ช่วยระบายความทุกข์ได้

3. กิจกรรมทางศิลปศึกษา ช่วยทำให้เข้าใจปัญหาและความต้องการของเด็กในกรณีที่เด็กดื้อ เกเร ก้าวร้าว รังแกเพื่อน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า กิจกรรมทางศิลปศึกษามีความสำคัญต่อเด็ก เด็กที่ได้มีโอกาสทำกิจกรรมทางศิลปศึกษาจึงมักมีการแสดงออก มีการพัฒนาการแก้ปัญหามากขึ้น ทำให้เด็กได้ตระหนักในคุณค่าของตนเอง เป็นการเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดีให้กับตัวเด็กเอง ไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กพิเศษ

3.4 ความหมายของการวาดภาพระบายสี

การเขียนภาพเป็นการแสดงหลักฐานทางภาษาภาพอย่างหนึ่ง ที่สามารถสื่อให้ทราบถึงเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และทำหน้าที่บันทึกสภาพความเป็นไปในการดำเนินชีวิต ตลอดจนความเชื่อที่มนุษย์จินตนาการขึ้น มนุษย์ผู้มีตามองเห็นและใช้เครื่องมือวาดเขียนได้สามารถเขียนภาพได้ทุกคน ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างกันทางภาษาก็อาจเข้าใจภาษาภาพนั้นได้ (อารี สุทธิพันธุ์. 2528 : 108)

การวาดภาพ (Drawing) หมายถึง การลาก ขูด เขียนด้วยวัสดุหรือเครื่องเขียนต่างๆ เช่น ดินสอ ปากกา ชอล์ก ฯลฯ บนระนาบรองรับ ซึ่งเป็นดิน โลหะ กระดาษหรือวัสดุอื่นๆ ที่มีผิวหน้าเรียบ แบน โค้ง โดยทำให้เห็นเป็นรูปร่างด้วยเส้น รูปร่าง ที่เกิดจากเส้นนี้อาจเกิดจาก

เส้นตรง เส้นโค้ง เส้นหยัก ฯลฯ ทั้งนี้อาจมีน้ำหนักอ่อนแก่ของเส้นเท่ากันหรือไม่เท่ากันก็ได้รูปร่างที่เกิดจากเส้นนี้มีลักษณะสองมิติ คือ กว้างและยาว หากผู้วาดต้องการให้มีลักษณะสามมิติ คือ กว้าง ยาว และลึก ก็กระทำโดยการลากเส้นหลายๆ เส้นตามวิธีการแรเงา (อารี สุทธิพันธุ์. 2528 : 108)

ผดุง พรมมูล (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526 : 11 ; อ้างอิงจาก ผดุง พรมมูล. 2524) กล่าวว่า การวาดภาพเป็นการเรียนรู้ที่ดีวิธีหนึ่งเพราะการที่เด็กวาดภาพสิ่งต่างๆ ได้อย่างน้อยต้องมีการสังเกต และทำความเข้าใจจึงจะสะท้อนออกมาเป็นภาพวาดได้

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 39) กล่าวว่า การแสดงออกทางการวาดภาพเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งจองเด็กในอันที่จะช่วยสร้างเสริมภาพหรือพลังในตัวเด็ก ซึ่งเป็นผลไปสู่การรับรู้สภาพแวดล้อม เกิดความคิดคำนึง และแสดงออกมาด้วยความสามารถ ทั้งการใช้ความรู้สึกนึกคิด และความสามารถในการปฏิบัติงานด้วยมือ

การระบายสี (Painting) หมายถึง การระบายสีลงไปในภาพให้ทั่วบริเวณ ที่ต้องการจะระบายโดยวิธีใดก็ได้ จะใช้อุปกรณ์หรือไม่ใช้ก็ถือเป็นการระบายสีทั้งสิ้น (วิโรจน์ ชาทอง และทำนอง จันทิมา. 2517 : 6)

จากความหมายของการวาดภาพระบายสี สรุปได้ว่า หมายถึงการลาก ขูด ขีด เขียน ด้วยวัสดุหรือ เครื่องเขียนต่างๆ บนระนาบรอรับซึ่งเป็นวัสดุที่มีผิวหน้าเรียบ แบน โค้ง โดยทำให้เห็นเป็นรูปร่างด้วยเส้น ให้เป็นรูปร่าง 2 มิติ หรือ 3 มิติ ก็ได้ แล้วระบายสีลงในภาพนั้นให้ทั่วบริเวณที่ต้องการ

3.5 ความสำคัญของการวาดภาพระบายสี

เลิศ อานันทนะ (2523 : 138) กล่าวว่า การวาดภาพระบายสีเป็นส่วนหนึ่งของวิชาศิลปศึกษา ที่ตั้งขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมให้เด็กทุกเพศและวัย ได้มีโอกาสแสดงออกไปตามระดับความสามารถของแต่ละคน เพื่อพัฒนาการทางสุขภาพจิตและกาย ส่งเสริมให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย รู้จักรักษาความสะอาดเรียบร้อย มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม ธรรมชาติแวดล้อมและศิลปวัตถุของชาติ รวมทั้งพยายามปลูกฝังให้เด็กทุกระดับสามารถปรับปรุงตน เพื่อบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่สังคม รักความก้าวหน้า มีรสนิยมที่ดี

วิรัตน์ พิชญไพบูลย์ (2524 : 1) ให้ความเห็นว่าการวาดภาพระบายสี เป็นการแสดงออกทางศิลปะอย่างหนึ่ง ซึ่งเกิดจากการสร้างสรรค์โดยใช้สื่อต่างๆ เพื่อแสดงความปรารถนาออกมาในรูปของจินตนาการ ซึ่งอาจเหมือนหรือไม่เหมือนธรรมชาติก็ได้

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2526 : 142-143) กล่าวถึงการวาดภาพระบายสีของเด็ก ว่าเป็นการเล่นชนิดหนึ่งที่ให้คุณค่ากับเด็กมาก เพราะเด็กจะเขียนลงไปด้วยความรู้สึกของตัวเขาเองให้เป็นสัญลักษณ์ ให้เป็นแบบ เป็นลวดลาย เป็นจังหวะ และให้เป็นสีสันต่างๆ และใช้แทนการใช้

ภาษาพูด การเล่นวาดรูปและการระบายสีจะช่วยให้เด็กผ่อนคลายอารมณ์ได้มาก เพราะเด็กมีโอกาสได้เป็นอิสระ ไม่ต้องอยู่ในระเบียบตลอดเวลา การที่เด็กได้วาดรูปและระบายสีเป็นการแสดงความรู้สึกภายในออกมา โดยที่เด็กไม่เข้าใจว่าเป็นการระบายความโกรธแค้น ความกดดัน ความตื่นเต้น ความกระวนกระวายใจ ความกลัวอื่นๆ รวมทั้งความสุข ความยินดี การเขียนภาพระบายสีของเด็กนั้นเป็นการพักผ่อน และเป็นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กด้วย ภาพที่เด็กวาดจะเป็นภาพที่เขาชอบและสนใจในขณะนั้นๆ การที่ครูและผู้ปกครองแสดงความยินดีและชื่นชมในผลงานการเขียนภาพระบายสีของเด็ก ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นด้วย

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีมีความสำคัญต่อตัวเด็กอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีความต้องการแสดงออกอย่างอิสระ สามารถวาดภาพตามความสนใจและเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมเพื่อถ่ายทอดออกมาเป็นภาพ

3.6 หลักการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษา

การจัดกิจกรรมศิลปศึกษาให้เด็กจึงควรเลือกจัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการความสามารถ ส่งเสริมพัฒนาและคุณค่าทางด้านต่างๆ ที่จำเป็นให้กับเด็ก ครูควรพิจารณาและทำความเข้าใจกับองค์ประกอบต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอนอย่างรอบคอบ เพื่อให้การเรียนการสอนนั้นบรรลุประโยชน์สูงสุด ควรมุ่งให้ผู้เรียนได้แสวงหาคำตอบของปัญหาด้านตนเองอย่างอิสระ ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ อารมณ์ความรู้สึกที่ละเอียดอ่อน ประณีตและทักษะความรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับประถมนั้น นอกจากจะต้องมีกิจกรรมที่หลากหลายมาประกอบกันแล้ว ยังต้องมีความยากง่ายเหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของเด็ก (วิรัตน์ พิชญไพบูลย์. 2524)

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 22) ยังได้เสนอแนะหลักการจัดกิจกรรมศิลปศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กไว้ดังนี้

1. ควรพยายามจัดประสบการณ์ให้มากมายหลายด้าน หรือส่งเสริมให้เด็กได้รับประสบการณ์ทางศิลปะทั้งทางตรงและทางอ้อมมากเท่าที่ครูผู้สอนจะทำได้ เพราะประสบการณ์จะมีส่วนสร้างความประทับใจและเป็นพื้นฐานอันมีค่าต่อชีวิตของเด็ก

2. การมุ่งส่งเสริมการสร้างคุณค่าทางเอกัตภาพ สร้างลักษณะเฉพาะตัว สร้างความมั่นใจให้กับเด็กทุกคน

3. ควรดูแลให้เด็กสร้างสรรค์งานศิลปะด้วยความพยายามของตนเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจที่จะทำ

4. ควรพยายามเร้าความสนใจ ชักจูงให้เด็กสนใจที่จะค้นพบสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ส่งเสริมและชักนำให้รู้จักเสาะหาแหล่งวิชาและประสบการณ์ เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์

5. ต้องพยายามดูแลการทำงานศิลปะของเด็กอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ เพราะการเรียนศิลปะจำเป็นต้องอาศัยการชี้แนะตัวต่อตัว ครูจะต้องรับผิดชอบให้พัฒนาการของเด็ก

6. การส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์ต่อผลงานของตนเอง ครูควรเป็นผู้ชี้แจงกว้างๆ หรือให้ร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์หลังจากงานเสร็จสิ้นลงแล้ว

7. ส่งเสริมให้มีการแสดงผลงานของเด็กทุกคน แต่ไม่ควรเป็นไปในการแข่งขัน

ในด้านองค์กระกอบของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปศึกษา (พดุงศักดิ์ คชสำโรง. 2542 : 52 ; อ้างอิงจาก เทียนชัย เสาจินดารัตน์. 2535) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญไว้ดังนี้

1. กิจกรรมการสอน ได้แก่ กิจกรรมการสอน แนวคิดในการจัดกิจกรรม วิธีการจัดกิจกรรมและการดำเนินการสอน

2. การผลิตและการใช้สื่อการสอน ได้แก่ คุณค่าและประเภทของสื่อการสอน ขั้นตอนการผลิต การใช้ และวิธีการจัดเก็บสื่อการสอน

3. การวัดและการประเมินผล ได้แก่ ความหมายของการวัดและการประเมินผล ประโยชน์ จุดมุ่งหมาย ประเภท วิธีการและแนวทางในการประเมินผล

นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2525) ได้กล่าวถึงวิธีสอนศิลปะไว้ 4 วิธี คือ

1. วิธีสอนแบบแสดงให้ดูเป็นขั้นตอน (Directed Teaching) เป็นวิธีสอนที่ครูสาธิตการทำงานให้นักเรียนดูทีละขั้นตอน แล้วให้นักเรียนปฏิบัติตาม ซึ่งในบางครั้งครูอาจสาธิตให้จบทุกขั้นตอนก่อนก็ได้ การสอนวิธีนี้เหมาะสำหรับงานศิลปะที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึง วิธีและขั้นตอนการทำงาน เพื่อจะให้นักเรียนสามารถนำหลักหรือขั้นตอนนั้นเป็นแนวทางในการแสดงออกหรืออาจคิดผสมผสานวิธีต่างๆ เข้าด้วยกันจนเกิดเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่ขึ้นมาได้ ข้อควรคำนึงถึงสำหรับวิธีสอนแบบนี้คือ ครูควรแนะนำแนวทางหรือขั้นตอนที่การทำงานเท่านั้น เพราะครูเป็นผู้ควบคุมกระบวนการแสดงออกของเด็กจะทำให้งานศิลปะมีค่าเป็นเพียงงานประดิษฐ์หรืองานช่างเท่านั้น

2. วิธีสอนแบบให้ทำงานโดยอิสระ (Free Expression) เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนคิดตันสินใจทำงานตามความพอใจของตนเอง ซึ่งอาจเป็นไปได้ 4 แบบ คือ

แบบที่ 1 ครูให้นักเรียนเลือกสื่อที่ใช้ในการแสดงออกทางศิลปะได้โดยอิสระและทำงานในลักษณะใดๆ ก็ได้ตามใจนักเรียนเป็นการให้อิสระอย่างเต็มที

แบบที่ 2 ครูกำหนดสื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วให้นักเรียนใช้สื่อนั้นแสดงความรู้สึกนึกคิดเป็นงานศิลปะเองโดยเฉพาะ

แบบที่ 3 ครูกำหนดสื่อให้เช่นเดียวกับแบบที่สอง และกำหนดหัวข้อที่จะให้นักเรียนแสดงออกทางศิลปะไว้ด้วย

แบบที่ 4 ครูกำหนดสื่อและกำหนดหัวข้อเรื่องให้เช่นเดียวกับแบบที่สาม แต่หัวข้อที่ครูกำหนดนั้นแคบและเจาะจงมากกว่า แบบนี้เป็นแบบที่ให้อิสระแก่นักเรียนน้อยที่สุด

3. วิธีสอนแบบสัมพันธ์กับวิชา (Correlate Teaching) เป็นการสอนศิลปะให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น โดยที่ครูต้องสำรวจว่า นอกเหนือจากวิชาศิลปศึกษาแล้ว นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างแล้ว พยายามกำหนดแนวทางการสอนศิลปศึกษา ให้สัมพันธ์หรือกลมกลืนกับวิธีอื่นๆ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้หลายๆ อย่าง ในขณะเดียวกัน ความสามารถในการเลือกเนื้อหา เรื่องราวที่น่าสนใจของครูจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนแสดงออกในการทำงานศิลปะได้อย่างดี

4. การสอนแบบเป็นแกนกลาง (Core Teaching) เป็นการสอนที่ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดปัญหาไว้เป็นแกนกลาง แล้วใช้ความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหานั้น เป็นวิธีสอนแบบธรรมชาติ เน้นการทำงานเป็นกลุ่ม สอนให้นักเรียนรู้จักพิจารณาปัญหารอบๆ ตัว และสามารถหาวิธีแก้ปัญหานั้นได้

นอกจากนี้ นิรมล ติรณสาร ยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า วิธีการสอนศิลปศึกษาทั้ง 4 วิธีนี้ ครูควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของบทเรียน นักเรียน และสภาพแวดล้อมต่างๆ ประกอบกัน

การประเมินผล

การประเมินผลทางศิลปศึกษา คือการ ใช้เกณฑ์ตรวจสอบดูว่า การแสดงออกทางศิลปะของนักเรียนได้พัฒนาไปในทางระดับที่น่าพอใจหรือไม่ เพียงใด โดยครูเป็นผู้กำหนดกฎเกณฑ์และเงื่อนไขที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (เลิศ อานันทะ. 2526) เด็กทุกคนแม้มีอายุเท่ากัน แต่สมรรถภาพในด้านต่างๆ แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ดังนั้นการแสดงออกทางศิลปะจึงมีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถ ความสนใจและประสบการณ์ของแต่ละคน จึงเป็นการยากที่จะตัดสินใจลงไปว่า การสร้างสรรค์ของเด็กนั้น มีคุณค่ามากน้อยเพียงใด ดังนั้นผู้ทำการประเมินควรสำรวจตนเองเสียก่อนว่า มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะเด็กมากน้อยเพียงใด และมีความเข้าในจิตวิทยาเกี่ยวกับเด็กอย่างไรบ้าง ซึ่งการประเมินทางศิลปะของเด็กนั้นควรจัดให้คลอบคลุมในทุกๆ ด้าน ได้แก่

1. การประเมินทางด้านความรู้ (Inter Growth) ซึ่งครูสามารถวัดความรู้ทางศิลปะที่สอนได้ โดยการทำแบบทดสอบหรือการสอบถามจากเด็กโดยตรง

2. การประเมินทางด้านกายภาพ (Physical Growth) สามารถประเมินได้โดยการสังเกตจากทักษะต่างๆ ที่เพิ่มขึ้นในการทำงาน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ครูต้องการ

3. การประเมินทางด้านสังคม (Social Growth) สามารถประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมลักษณะนิสัย และสิ่งที่เด็กแสดงออกในชั้นเรียน รวมทั้งการแปลความหมายจากสิ่งที่เด็กแสดงออกในผลงาน ครูควรได้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ไว้ เพราะจะมีส่วนช่วยในการทำความเข้าใจในตัวเด็ก และเป็นพื้นฐานในการที่จะสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีในหมู่นักเรียน

4. การประเมินทางด้านอารมณ์ (Emotional Growth) ครูสามารถสังเกตจากพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกว่า เด็กมีพัฒนาการทางอารมณ์ก้าวหน้าเพียงใด กิจกรรมศิลปะที่ดีจะต้องมีส่วนช่วยในการปรับพฤติกรรมทางอารมณ์ของเด็กได้ การสังเกตและบันทึกพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้ครูทราบถึงแนวทางในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ให้แก่เด็ก

ความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก

ความสามารถในการแสดงออกของเด็ก เป็นการแสดงออกทางศิลปะอย่างหนึ่งตามความแตกต่างระหว่างบุคคลที่สามารถส่งเสริมให้เจริญงอกงามได้ตามวัย นักการศึกษาทางด้านศิลปศึกษาได้ให้ความหมายของความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะไว้ต่างๆ ดังนี้

1. ความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะ เป็นการแสดงออกอย่างหนึ่งเพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กแต่ละคน เพราะเด็กจะมีโอกาสได้ผ่อนคลายอารมณ์ดึงเครียด ความกลัว ความโกรธ ฯลฯ ออกมาในรูปร่างต่างๆ ได้อย่างอิสระ ซึ่งจะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองและมีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางสังคม และทางสติปัญญาที่เป็นไปตามวัย บอย์สตัน (โสภา ถินถนอม. 2539 : 26 ; อ้างอิงจาก Boyston. 1954 : 30)

2. ความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะ เป็นการแสดงออกตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งการรับรู้ ความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ ความชื่นชอบ และจุดมุ่งหมายต่างกัน จึงมีผลทำให้เด็กมีความคิดรวบยอดต่อสิ่งต่างๆ ไม่เหมือนกัน แล้วเลือกและตัดสินใจออกมาเป็นรูปทรง รูปร่าง สี การจัดองค์ประกอบที่ไม่ซ้ำแบบใคร เพื่อจะสื่อสารกับผู้อื่น บลานช์ (สุภลักษณ์ ธนเกษพิศาล. 2534 : 36 ; อ้างอิงจาก Blanche. 1959)

3. ความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะ เป็นการผสมผสานประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้จากการเรียนรู้ แล้วตัดสินใจเลือกประสบการณ์ที่มีความสัมพันธ์กับคนแสดงออกมาเป็นรูปร่างต่างๆ ตามความพึงพอใจและวุฒิภาวะของเด็กการแสดงออกทางศิลปะนอกจากจะพัฒนาไปตามวุฒิภาวะแล้วยังมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่จะส่งเสริมหรือสกัดกั้นความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะ เช่น เสรีภาพในการแสดงออก ประสบการณ์ และความรู้ที่แตกต่างกัน การตัดสินใจในการทำงาน การเลือกเครื่องใช้ ประสบการณ์และความรู้ที่แตกต่างกัน การตัดสินใจในการทำงานการเลือกเครื่องใช้กรออกแบบ การจัดระบบความคิดที่จะผลิตผลงาน โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld. 1957 : 15)

4. ความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะ เป็นความสามารถอย่างหนึ่งของเด็กขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆ เช่น ช่วงเวลา และจุดประสงค์ของการสร้างสรรค์งานศิลปะ ตลอดจนเทคนิค และสื่อที่นำมาใช้ตามจุดมุ่งหมายของศิลปิน นอกจากนี้การแสดงออกทางศิลปะยังขึ้นอยู่กับการรับรู้ ความคิด จินตนาการ การใช้ทักษะของกล้ามเนื้อ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มอนโร (โสภา ถินถนอม. 2539 : 26 ; อ้างอิงจาก Monro. 1956 : 58)

จากแนวความคิดต่างๆ ที่กล่าวมา จึงอาจสรุปได้ว่า ความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะเป็นการสั่งสมประสบการณ์ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล และใช้สื่อและเทคนิคต่างๆ ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และจินตนาการของตนออกมาเป็นผลงานที่มีรูปแบบต่างๆ เพื่อสื่อสารกับผู้อื่น

3.7 งานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมวาดภาพระบายสี

พดุงศักดิ์ คชสำโรง (2542 : 32) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการสอนวาดภาพระบายสีที่มีต่อการแสดงออกทางด้านความรู้ความเข้าใจและทางด้านอารมณ์ของเด็กในมูลนิธิคุ้มครองเด็ก : กรณีเด็กที่ถูกล่วงเกินทางเพศ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพที่มีต่อการแสดงออกทางด้านความรู้และทางด้านอารมณ์พบว่า หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทรอจเลอร์ (Trogler 1981 : 195 – A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวาดภาพบ้านที่อยู่บนเชิงเขาของเด็ก" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการความเข้าใจเกี่ยวกับระยะในการวาดภาพของเด็กจากการใช้เส้นระนาบ เส้นแนวตั้งและความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงของบ้านกับเนินเขา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ นักเรียน เกรด 1 , เกรด 3 และเกรด 5 ในสหรัฐอเมริกา โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม 2 กลุ่ม เด็กกลุ่มแรกจัดให้มีส่วนร่วมในโปรแกรมเกี่ยวกับโครงสร้างของสถาปัตยกรรม ส่วนเด็กกลุ่มหลังได้รับการสอนโดยเน้นการใช้สื่อและเทคนิคทั่วไป ทางศิลปะหลังจากการทดลอง 10 สัปดาห์

ผลการวิจัยพบว่า ภาพวาดของเด็กกลุ่มแรกสามารถแสดงรายละเอียดรอบๆ บริเวณเนินเขา รายละเอียดของสิ่งก่อสร้างได้ดีกว่าเด็กกลุ่มหลัง

โคลเบิร์ต (พดุงศักดิ์ คชสำโรง. 2542 : 91 ; อ้างอิงจาก Colbert. 1988) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการแสดงออกทางด้านรูปทรงสามมิติของเด็กก่อนวัยเรียนและเด็กเกรด 3" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการในการวาดภาพสามมิติของเด็กก่อนวัยเรียน และนักเรียนเกรด 3 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ เด็กก่อนวัยเรียน ที่มีอายุระหว่าง 4 : 2 ปี ถึง 5 : 6 ปี จำนวน 70 คน และนักเรียนเกรด 3 ที่มีอายุระหว่าง 8 : 5 ปี ถึง 9 : 5 ปี จำนวน 70 คน โดยให้กลุ่มตัวอย่างวาดภาพจากหุ่นที่มีลักษณะสามมิติ ผลการวิจัยสรุปว่า

1. ลักษณะที่เด็กก่อนวัยเรียนสามารถวาดภาพสามมิติได้มากที่สุดคือ แสดงความกว้าง ความยาว และความลึกของภาพเป็นรูปสามเหลี่ยม วางซ้อนอยู่ส่วนบน คิดเป็นร้อยละ 24

2. ลักษณะที่เด็กก่อนวัยเรียนสามารถวาดภาพสามมิติได้ใกล้เคียงความจริงที่สุดคือ แสดงด้านข้างสองด้านคล้ายภาพ อ๊อฟบลิค (Obliques) คิดเป็นร้อยละ 13 ของกลุ่มตัวอย่างวัยเดียวกัน

3. ลักษณะที่นักเรียนเกรด 3 สามารถวาดภาพสามมิติได้มากที่สุดคือ แสดงความกว้าง ความยาว และแสดงความลึกของภาพเป็นรูปสามเหลี่ยมวางซ้อนอยู่ส่วนบน คิดเป็นร้อยละ 3 ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในวัยเดียวกัน

4. ลักษณะที่เด็กเกรด 3 สามารถวาดภาพสามมิติได้ดีที่สุดคือแสดงความกว้าง ความยาว และความลึกของภาพเป็นลักษณะภาพ ไอโซเมตริค (Isometric)

มัลลินส์ (Mullins. 1993) ทำการวิจัยเรื่อง "ศิลปบำบัด เพื่อการแสดงออกและการบำบัดปัญหาทางอารมณ์และขัดแย้งในจิตใจ" วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การใช้วิธีศิลปะบำบัดเข้ามาช่วยในการแสดงออกทางอารมณ์ของบุคคลที่เป็นบุตรบุญธรรมและมีความขัดแย้งในตัวเอง คิดว่าตัวเองไม่มีการปรับตัวอย่างเหมาะสม ในฐานะที่ตัวเองเป็นบุตรบุญธรรม สมมติฐานในการวิจัยคือ ศิลปบำบัดสามารถช่วยในเรื่องการแสดงออกทางอารมณ์และภาวะความขัดแย้งทางจิตใจ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีประชากรเป็นผู้หญิง 2 คน อายุ 40 ปี และเป็นบุตรบุญธรรม วิธีดำเนินการวิจัยคือ มีการปฏิบัติการทางศิลปะ ใช้เวลาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ต่อเนื่องกันเป็นเวลา 2 เดือน ในการออกแบบวิธีการศิลปะบำบัด เน้นที่ความต้องการที่จะผลักดันให้ผู้รับการบำบัดได้แสดงออกทางด้านอารมณ์ สื่อความหมายของการเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่จริงหลังจากนั้นได้ทำการวิเคราะห์และพิจารณาผลงานของตัวเองที่ได้แสดงออกมา

ผลการวิจัยพบว่า ผลงานศิลปะของตัวเองและกระบวนการทำงาน มีลักษณะเป็นกระจกเงาในการมองย้อนกลับเข้ามาหาตัวเอง ทำให้สามารถเข้าใจตัวเองมากขึ้น

รี้ส (Reese. 1996) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ศิลปะบำบัด : แนวทางสำหรับการแสดงออกทางอารมณ์และความคิดกับเด็ก ซึ่งได้รับความกระทบกระเทือนทางพฤติกรรมและทางอารมณ์" การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ศิลปะในการบำบัดทางอารมณ์และช่วยให้สามารถมีการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมมติฐานของการวิจัยศิลปะบำบัดสามารถช่วยให้เด็กที่ได้รับความกระทบกระเทือนทางพฤติกรรมและทางอารมณ์ได้แสดงออกทางอารมณ์อย่างมีประสิทธิผล ประชากรเป็นเด็กนักเรียนโรงเรียนประถมของรัฐที่จัดสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมและทางอารมณ์ จำนวน 16 คน อายุระหว่าง 5 – 15 ปี

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยโดยใช้เวลาในการทำวิจัย 15 สัปดาห์ กับเด็ก จำนวน 16 คน ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ข้อมูลทั้งหมด เช่น ภูมิหลังของเด็ก ลักษณะเฉพาะของเด็ก และให้เด็กสร้างผลงานศิลปะ แล้วนำมาวิเคราะห์ผลงานในส่วนของการแสดงออกของเด็ก โดยมีพื้นฐานจากหลักสูตรการศึกษาพิเศษ ซึ่งถูกกำหนดไว้อย่างละเอียด และมีการศึกษาเฉพาะกรณีกับเด็ก 4 คน โดยเน้นไปที่เหตุผลสำคัญๆ ต่อ referral, individual, goals and treatment plans, histotical Background

ผลการวิจัยพบว่า ศิลปะบำบัดสามารถนำมาช่วยให้เด็กที่ได้รับความกระทบกระเทือนทางพฤติกรรมและทางอารมณ์ได้แสดงออกทางอารมณ์อย่างมีประสิทธิผล และยังสามารถผสมผสานกับหลักสูตรการเรียน ทั่วๆ ไปได้ในโรงเรียนและยังช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนได้อีกด้วย โดยมีการออกแบบให้เข้ากับพื้นฐานของแผนการศึกษาพิเศษซึ่งเป็นหลักสูตรของประเทศ

จากการวิจัย สรุปได้ว่า ศิลปะการวาดภาพมีความเหมาะสมต่อการแสดงออกทางอารมณ์ ของคนทุกวัย และสามารถนำไปพัฒนา เปลี่ยนแปลงอารมณ์ให้ดีขึ้น

บทที่ 3
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. แบบแผนการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอายุระหว่าง 12 - 15 ปี ที่มีระดับการสูญเสียการได้ยินตั้งแต่ 26 เดซิเบลขึ้นไป แต่ไม่เกิน 90 เดซิเบล โดยคำนวณจากค่าเฉลี่ยซึ่งได้จากการได้ยินโดยใช้เสียงบริสุทธิ์ที่ความถี่ 500 , 1000 และ 2000 Hz มีระดับสติปัญญาปกติ ไม่มีความพิการซ้อน

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอายุระหว่าง 12 - 15 ปี ที่มีระดับการสูญเสียการได้ยินตั้งแต่ 26 เดซิเบลขึ้นไป กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 คนเลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แผนการสอนกิจกรรมวาดภาพระบายสี
2. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ของซิลเวอร์

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดำเนินการดังนี้

1. แผนการสอนกิจกรรมวาดภาพระบายสีได้สร้างขึ้นตามหลักแนวคิดของซิลเวอร์ โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตร คู่มือหลักสูตร ขอบข่ายเนื้อหาวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ของชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากหลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

1.2 ศึกษาทฤษฎี หลักการ แนวคิด วิธีการ และข้อเสนอแนะ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างแผนการสอน และเทคนิควิธีสอนเพื่อนำมาสร้างแผนการสอนกิจกรรมวาดภาพระบายสี

1.3 ศึกษาเอกสาร ตำราข้อมูลแนวคิดของซิลเวอร์ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กทางสติปัญญาและอารมณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนการสอน โดยมีโครงสร้าง 2 ส่วน คือ

- ด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive) เกี่ยวกับเรื่อง การจัดลำดับ ความสัมพันธ์ของเส้น การใช้พื้นที่ว่างกับการเทียบเคียงสิ่งต่างๆ การจัดกลุ่มและการแยกประเภท การเชื่อมโยงและการแทนค่าความคิด
- ด้านอารมณ์ (Emotion) เกี่ยวกับภาวะทางอารมณ์ เช่น ความไม่สบายใจ ความไม่พอใจ สนุกสนาน กลัว โกรธ ฯลฯ

1.4 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการทางสติปัญญาและอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินช่วงอายุ 12 – 15 ปี เพื่อเป็นแนวทางสร้างแผนการสอนกิจกรรมวาดภาพระบายสี

ส่วนประกอบของแผนการสอนในแต่ละแผนจะมีองค์ประกอบดังนี้

1. ชื่อเรื่อง
2. สาระสำคัญ
3. จุดประสงค์
4. เนื้อหา
5. กิจกรรมการเรียนการสอน
6. จำนวนคาบ
7. สื่อการเรียนการสอน
8. การประเมินผลงาน

1.5 นำแผนการสอนกิจกรรมวาดภาพระบายสี จำนวน 32 แผน ให้ผู้เชี่ยวชาญทางการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและผู้เชี่ยวชาญทางการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี จำนวน 3 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไขให้เหมาะสม

1.6 นำแผนการสอนกิจกรรมวาดภาพระบายสีที่ตรวจสอบแล้ว มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ด้วยการวาดภาพของซิลเวอร์

2.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและด้านอารมณ์ของซิลเวอร์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ และเกณฑ์ในการประเมินผลงาน ซึ่งประกอบด้วย แผนการสอน จำนวน 10 แผนการสอน และเกณฑ์ในการประเมินผลงาน และผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ศึกษาแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ด้วยการวาดภาพของซิลเวอร์ (Silver Drawing Test of Cognition and Emotion : SDT) ซึ่งประกอบด้วยแบบทดสอบย่อย 3 รายการ ดังนี้

1. การวาดภาพจากการคาดการณ์ (Prediction Drawing) ประกอบด้วยโจทย์คำสั่ง 3 คำสั่ง วาดภาพลายเส้น 3 ภาพ
2. การวาดภาพจากการสังเกต (Drawing from Observation) ประกอบด้วยโจทย์คำสั่ง 1 คำสั่ง วาดภาพลายเส้น 1 ภาพ
3. การวาดภาพตามจินตนาการ (Drawing from Imagination) ประกอบด้วยโจทย์คำสั่ง 1 คำสั่ง วาดภาพลายเส้น 1 ภาพ

รวมทั้งหมด 5 ภาพ

2.2 ศึกษาเกณฑ์การประเมินผลงานของแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ เพื่อให้คะแนนความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ ซึ่งมีทั้งหมด 10 รายการ ประกอบด้วยการประเมินทางด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognition) 9 รายการ และทางด้านอารมณ์ (Emotion) 1 รายการดังนี้

1. การวาดภาพจากการคาดการณ์ (Predictive Drawing)

ประเมินในด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognition) ที่เกี่ยวกับ

1.1 การจัดลำดับ

0 คะแนน : ไม่มีความเกี่ยวเนื่องกันของระดับน้ำในแก้วหรือแก้วแต่ละใบ

1 คะแนน : การจัดลำดับไม่มีความสมบูรณ์

2 คะแนน : มีการจัดลำดับได้มากกว่า 2 ขึ้นไป

3 คะแนน : การลดระดับของเส้นถูกต้อง (ทดลองและผิดพลาด)

4 คะแนน : มีการจัดลำดับของเส้นอย่างไม่เรียบแต่ไม่ถูกต้อง

5 คะแนน : มีการจัดลำดับของเส้นอย่างเป็นระบบแต่ไม่ถูกต้อง (การจัดลำดับไม่จำเป็นต้องต่อเนื่องจนหมดแก้ว)

1.2 เส้นแนวนอน (Predicting - Horizontality)

0 คะแนน = ไม่สามารถแทนค่าเส้นระดับผิวน้ำในชวด

1 คะแนน = เส้นขนานกับขวด หรือเอียงตามขวด (แสดงว่าอ้างอิงจากเส้นภายในขวด)

2 คะแนน = เส้นเกือบจะขนานกับขวดหรือเกือบเอียงตามขวด

3 คะแนน = เส้นทะแยง (แสดงว่าอ้างอิงกับสิ่งภายนอก แต่ได้เกี่ยวกับพื้นผิวโต๊ะ)

4 คะแนน = เส้นเกี่ยวเนื่องกับผิวหน้าโต๊ะแต่ไม่ขนาน

5 คะแนน = เส้นขนานกับพื้นผิวโต๊ะ

1.3 เส้นแนวตั้ง (Predicting Verticality)

0 คะแนน = ไม่สามารถแทนค่ารูปบ้านหรือวาดบ้านอยู่ในภูเขา

1 คะแนน = วาดบ้านตั้งฉากโดยประมาณบนเส้นลาดเอียง

2 คะแนน = บ้านเกือบจะตั้งฉากบนเส้นตั้งแต่เอียงหรือกลับหัวกลับหาง

3 คะแนน = บ้านอยู่บนเส้นตั้งแต่ไม่มีเส้นค้ำ (หรืออาจจะอยู่ในภูเขา)

4 คะแนน = บ้านอยู่บนเส้นตั้งแต่มีเส้นค้ำไม่เพียงพอ, เช่นเดียวกับอยู่ในภูเขา

5 คะแนน = บ้านอยู่บนเส้นตั้งมีเส้นค้ำ, เสา พื้น หรือโครงสร้างอื่นๆ

2. การวาดภาพจากการสังเกต (Drawing from Observation)

ประเมินในด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognition) เกี่ยวกับ

2.1 ความสัมพันธ์ของเส้นแนวนอน (ด้านซ้าย – ด้านขวา) (Horizontal Relationships)

0 คะแนน : ความสัมพันธ์ของเส้นแนวนอนมีความสับสน, ไม่มีวัตถุถูกต้อง ซ้าย ขวา ตามคำสั่ง

1 คะแนน : มีวัตถุ 1 ชิ้นเท่านั้นที่วางตำแหน่ง ซ้าย ขวา ถูกต้องตามคำสั่ง

2 คะแนน : มีวัตถุ 2 ชิ้นเท่านั้นที่วางตำแหน่ง ซ้าย ขวา ถูกต้องตามคำสั่ง

3 คะแนน : มี 3 ชิ้นที่อยู่ติดกัน หรือ 2 คู่ ที่ตำแหน่ง ซ้าย ขวา ถูกต้อง

4 คะแนน : ตำแหน่งของวัตถุถูกต้องทั้งหมดตามคำสั่งแต่ยังไม่มีการสังเกตที่ละเอียดเลย

5 คะแนน : วัตถุทุกชิ้นถูกต้อง วางตามตำแหน่งซ้ายขวาถูกต้อง

2.2 ความสัมพันธ์ของเส้นแนวตั้ง (ด้านบน – ด้านล่าง – ความสูง) (Vertical Relationships)

0 คะแนน : วัตถุทุกชิ้นแบนราบ ไม่สามารถแสดงความสูงได้

1 คะแนน : วัตถุทุกชิ้น มีความสูงเท่านั้น

2 คะแนน : วัตถุ 2 ชิ้น (ไม่อยู่ต่อกัน) มีความสูงถูกต้อง

3 คะแนน : วัตถุ 3 ชิ้น (ไม่อยู่ต่อกัน) มีความสูงถูกต้อง

4 คะแนน : วัตถุ 4 ชิ้น อยู่ใกล้เคียงกันมีความสูงถูกต้อง แต่ไม่ระมัดระวังการสังเกตและการเห็น

5 คะแนน : วัตถุทุกชิ้นมีความสัมพันธ์ ... แทนค่าได้อย่างถูกต้อง

2.3 ความสัมพันธ์ของด้านหน้ากับด้านหลัง (ความลึก) (Front-Back Relationships)

0 คะแนน : วัตถุทุกชิ้นอยู่ในเส้นแนวนอน ถึงแม้ว่าจะมองในมุมต่ำ หรือ วัตถุไม่สามารถแสดงความลึก

1 คะแนน : วัตถุ 1 ชิ้น อยู่เหนือหรือต่ำกว่าเส้นฐาน หรือ ความสัมพันธ์ด้านหน้าด้านหลังไม่ถูกต้อง

2 คะแนน : วัตถุ 2 ชิ้น (ไม่อยู่ติดกัน) มีความสัมพันธ์ด้านหน้า-ด้านหลัง ถูกต้องใกล้เคียง

3 คะแนน : วัตถุ 3 ชิ้น ไม่ติดกัน หรือ 2 คู่ มีความสัมพันธ์ใกล้เคียงกัน ด้านหน้า – ด้านหลังถูกต้อง

4 คะแนน : วัตถุ 4 ชิ้น มีความสัมพันธ์ ด้านหน้า-ด้านหลัง ถูกต้องใกล้เคียงกัน แต่ไม่รอบคอบในเรื่องการเห็นและแทนค่า

5 คะแนน : วัตถุทุกชิ้นถูกต้องมีความสัมพันธ์ทั้งด้านหน้า-ด้านหลัง และวาดรูปแผนผัง รวมไปด้วย

3. การวาดภาพตามจินตนาการ (Drawing from Imagination)

ประเมินในด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognition) เกี่ยวกับ

3.1 ความสามารถในการเลือก (Ability to Select)

0 คะแนน : ไม่มีหลักฐานของการเลือก

1 คะแนน : ระดับการรับรู้ ; รูปภาพเดียวหรือรูปภาพมีขนาดหรือสัดส่วนไม่สัมพันธ์กัน

2 คะแนน : รูปภาพอาจจะมีความสัมพันธ์กันในขนาดหรือสัดส่วน แต่ไม่มีปฏิกิริยาต่อด้าน

3 คะแนน : ระดับการใช้งาน ; สามารถแสดงได้ว่าสิ่งนั้นกำลังทำอะไรหรือมีอะไรเกิดขึ้นกับสิ่งนั้นๆ

4 คะแนน : อธิบายได้ถึงขั้นนามธรรมหรือขั้นจินตนาการ

5 คะแนน : ระดับความคิดรวบยอด ; จินตนาการ , เรียบเรียงความคิดได้ดี, แสดงได้มากกว่าที่เห็นหรือแสดงความสัมพันธ์ได้ถึงระดับความคิด

3.2 ความสามารถในการเชื่อมโยง (Ability to Combine)

0 คะแนน : รูปทรงเดียว, ไม่สัมพันธ์กับพื้นที่ว่าง

1 คะแนน : ใช้ความใกล้เคียง ; รูปทรงสัมพันธ์กับเนื้อที่ว่าง, สัมพันธ์กันโดยความใกล้เคียงมากกว่า ใช้เส้นฐาน

2 คะแนน : พยายามแสดงความสัมพันธ์, ด้วยลูกศรหรือเส้นประ

3 คะแนน : ใช้เส้นฐาน ; รูปมีความสัมพันธ์กันกับรูปอื่นๆ โดยใช้เส้นฐาน (ความเป็นจริงหรือแสดงให้เห็น)

4 คะแนน : ระดับเหนือเส้นฐาน แต่อย่างน้อยครึ่งหนึ่งของภาพวาดเป็นพื้นที่ว่าง

5 คะแนน : มีการประสานกัน ; มีความลึกหรือคำนึงถึงพื้นที่ของภาพวาด หรือใช้รูปวาดมากกว่า 2 ชุดขึ้นไป

3.3 ความสามารถในการแทนค่า (Ability to Reresent)

0 คะแนน : ไม่มีการแทนค่า

1 คะแนน : มีการเลียนแบบสิ่งเร้า หรือมีเรื่องราวธรรมดา

2 คะแนน : ไม่มีการเลียนแบบ แต่มีเรื่องราวธรรมดา

3 คะแนน : มีการดัดแปลง เปลี่ยนแปลงรายละเอียดของสิ่งเร้า

4 คะแนน : มีการเปลี่ยนแปลง มีลักษณะความเป็นต้นแบบ

5 คะแนน : มีการเปลี่ยนแปลง มีความเป็นต้นแบบ มีการแสดงออกที่ร่าเริง หรือมีความหมายซับซ้อนขึ้น

4. การวาดภาพจากจินตนาการ (Drawing From Imagination)

ประเมินในด้านอารมณ์ (Emotion) เกี่ยวกับ

4.1 ภาวะทางอารมณ์ (Project Scale)

1 คะแนน : แนวเรื่องด้านลบอย่างรุนแรง ตัวอย่างเช่น

- มีเรื่องราวโดดเด่นเกี่ยวกับเศร้าๆ หมดหวัง, การฆ่าตัวตาย หรือตกอยู่ในอันตราย
- มีความสัมพันธ์กับการทำลาย, ฆาตกรรม หรือมีชีวิตที่ถูกข่มขู่

2 คะแนน : แนวเรื่องด้านลบอย่างกลาง ตัวอย่างเช่น

- มีเรื่องราวโดดเด่นเกี่ยวกับ ตกใจ, โมโห, ไม่พอใจ, ดุดัน, โชคร้าย
- มีความสัมพันธ์กับเรื่องการถูกบีบคั้น, ไม่เป็นมิตร, ไม่สบายใจ

3 คะแนน : แนวเรื่องทั่วไป ตัวอย่างเช่น

- มีความไม่ชัดเจน, มีทั้งด้านลบ หรือด้านบวก
- ไม่มีอารมณ์ อาจจะด้านลบ หรือด้านบวก
- มีความกำกวม หรือไม่ชัดเจน

4 คะแนน : แนวเรื่องด้านบวกอย่างปานกลาง ตัวอย่างเช่น

- มีลักษณะโดดเด่น เกี่ยวกับการปล่อยไปตามยถากรรม, สนุกสนานกับบางสิ่งบางอย่าง หรือ การมีชีวิตอยู่
- มีความสัมพันธ์กับเรื่องความเป็นมิตร, สดใส ร่าเริง

5 คะแนน : แนวเรื่องด้านบวกอย่างเข้มข้น ตัวอย่างเช่น

- มีลักษณะโดดเด่นเกี่ยวกับความสุขหรือมีความสำเร็จในเป้าหมาย
- มีความสัมพันธ์กับเรื่อง ความเป็นห่วงเป็นใยหรือความรัก

2.3 นำแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ด้วยการวาดภาพของซิลเวอร์ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแบบทดสอบนี้เมื่อนำไปใช้ยังคงข้อความเดิมไม่ได้ปรับปรุงภาษา แต่เนื่องจากเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อาจจะใช้ท่าทางประกอบการอธิบายหรือถามคำถาม เพื่อให้เด็กเข้าใจคำถามมากขึ้น

2.4 เกณฑ์การประเมินความรู้ความเข้าใจการวาดภาพ มีดังนี้

คะแนนรวม 15 คะแนน

11 – 15 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจการวาดภาพอยู่ในระดับ ดี

6 – 10 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจการวาดภาพอยู่ในระดับ ปานกลาง

0 – 5 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจการวาดภาพอยู่ในระดับ ควรปรับปรุง

คะแนนรวม 45 คะแนน

31 – 45 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจการวาดภาพอยู่ในระดับ ดี

16 – 30 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจการวาดภาพอยู่ในระดับ ปานกลาง

0 – 15 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจการวาดภาพอยู่ในระดับ ควรปรับปรุง

2.5 เกณฑ์การประเมินสภาพอารมณ์

4 – 5 หมายถึง มีสภาพอารมณ์อยู่ในระดับ ดีมาก

2 – 3 หมายถึง มีสภาพอารมณ์อยู่ในระดับ ดีพอใช้

0 – 1 หมายถึง มีสภาพอารมณ์อยู่ในระดับ ควรปรับปรุง

วิธีดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One – Group Present – Posttest Design (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 249) ดังนี้

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
E	T_1	X	T_2

E แทน กลุ่มทดลอง

T_1 แทน การทดสอบความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ก่อนการทดลอง

X แทน การจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี

T_2 แทน การทดสอบความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์หลังการทดลอง

2. ขั้นตอนการทดลอง

2.1 ก่อนที่จะดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยให้บัณฑิตวิทยาลัยออกหนังสือเพื่อขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อทำการทดลองเครื่องมือและดำเนินการวิจัย

2.2 ทำการทดสอบความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ก่อนการทดลอง (Pre – test) ด้วยแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ด้วยวาดภาพของซิลเวอร์ (Silver Drawing Test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ฉบับๆ ละ 5 ข้อ โดยทำการทดสอบเป็นกลุ่มตั้งแต่วันที่ 23 ธันวาคม 2545 ถึงวันที่ 24 ธันวาคม 2545

2.3 ดำเนินการทดลองตามแผนการสอนกิจกรรมวาดภาพระบายสี กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติโดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองเอง ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทดลองใช้เวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวม 32 ครั้ง ตั้งแต่วันที่ 25 ธันวาคม 2545 ถึงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2546 ตามกำหนดการดังนี้

สัปดาห์	ครั้งที่	วัน	เรื่องความรู้ความเข้าใจและสภาพอารมณ์	กิจกรรม	หมายเหตุ
1	1		การจัดลำดับ	น้ำหนักสี 1	
	2		การจัดลำดับ	น้ำหนักสี 2	
	3		การจัดลำดับ	น้ำหนักสี 3	
	4		การจัดลำดับ	น้ำหนักสี 4	
2	5		เส้นแนวนอน	เรือลอยในขวด 1	
	6		เส้นแนวนอน	เรือลอยในขวด 2	
	7		เส้นแนวนอน	บอลลอยในอ่าง 1	
	8		เส้นแนวนอน	บอลลอยในอ่าง 2	
3	9		เส้นแนวนอนและแนวตั้ง	บ้านในสวน 1	
	10		เส้นแนวนอนและแนวตั้ง	บ้านในสวน 2	
	11		เส้นแนวนอนและแนวตั้ง	คอนโดกรุงเทพฯ 1	
	12		เส้นแนวนอนและแนวตั้ง	คอนโดกรุงเทพฯ 2	

สัปดาห์	ครั้งที่	วัน	เรื่องความรู้ความเข้าใจและสภาพอารมณ์	กิจกรรม	หมายเหตุ
4	13		ความสัมพันธ์ด้านซ้าย - ขวา	รูปทรง 1	
	14		ความสัมพันธ์ด้านซ้าย - ขวา	รูปทรง 2	
	15		ความสัมพันธ์ด้านซ้าย - ขวา	ผลไม้ 1	
	16		ความสัมพันธ์ด้านซ้าย - ขวา	ผลไม้ 2	
5	17		มุมมองด้านบน	รูปทรง 3	
	18		มุมมองด้านบน	รูปทรง 4	
	19		มุมมองด้านบน	ผลไม้ 3	
	20		มุมมองด้านบน	ผลไม้ 4	
6	21		ความสัมพันธ์ด้านหน้า – หลัง	หุ่นนิ่ง 1	
	22		ความสัมพันธ์ด้านหน้า – หลัง	หุ่นนิ่ง 2	
	23		ความสัมพันธ์ด้านหน้า – หลัง	หุ่นนิ่ง 3	
	24		ความสัมพันธ์ด้านหน้า – หลัง	หุ่นนิ่ง 4	
7	25		ความสามารถในการเลือก	คน, สัตว์, สิ่งของ (1)	เลือก 2 ภาพ จากภาพ 3 กลุ่ม
	26		ความสามารถในการเลือก	คน, สัตว์, สิ่งของ (2)	เลือก 2 ภาพ จากภาพ 3 กลุ่ม
	27		ความสามารถในการเชื่อมโยง	อวกาศ, ครอบครัว, ทุ่งนา	เลือก 1 เรื่อง จาก 3 เรื่อง
	28		ความสามารถในการเชื่อมโยง	ใต้ทะเล, ป่าไม้, สัตว์ป่า	เลือก 1 เรื่อง จาก 3 เรื่อง
8	29		ความสามารถในการแทนค่า	ภาพสื่อสาร 1	
	30		ความสามารถในการแทนค่า	ภาพสื่อสาร 2	
	31		สภาพทางอารมณ์	ภาพอิสระ 1	
	32		สภาพทางอารมณ์	ภาพอิสระ 2	

2.4 เมื่อจัดกิจกรรมครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการทดสอบความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์หลังสอน (Post – test) ด้วยแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ (Silver Drawing Test) ชุดเดียวกัน (Pre -- test) ตั้งแต่วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2546 ถึง 21 กุมภาพันธ์ 2546

2.5 นำแบบทดสอบมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนน

2.6 นำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ทั้งก่อนสอนและหลังการสอนกิจกรรมวาดภาพระบายสีมาวิเคราะห์เพื่อสรุปผลการศึกษาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ทำตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาความสามารถทางความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี จากการวาดภาพระบายสี ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยควอไทล์ และประเมินระดับความสามารถ

2. เปรียบเทียบระดับความสามารถความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ก่อนและหลังจากการสอนโดยจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนระหว่างก่อนและหลังการสอนด้วยวิธีของ The Wilcoxon Matched -Pairs Signed Ranks Test

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1.1 ค่ามัธยฐาน (Median) คำนวณจากสูตร ดังนี้ (นิภา ศรีไพโรจน์. 2524 : 61)

$$Mdn = \frac{X_{\frac{N}{2}} + X_{\frac{N}{2}+1}}{2}$$

เมื่อ Mdn เป็นค่ามัธยฐาน

N เป็นจำนวนคะแนนหรือข้อมูลที่เป็นเลขคู่

$X_{\frac{N}{2}}$ เป็นคะแนนตัวที่ $\frac{N}{2}$

$X_{\frac{N}{2}+1}$ เป็นคะแนนตัวที่ $\frac{N}{2} + 1$

1.2 ค่าพิสัยควอไทล์ (IQR) คำนวณจากสูตร ดังนี้ (ยุทธพงษ์ กัยวรรณ์. 2543. 152)

$$IQR = Q_3 - Q_1$$

เมื่อ IQR เป็นค่าพิสัยควอไทล์

Q_1 คือ ค่าตำแหน่ง ¼ หรือ 25%

Q_3 คือ ค่าตำแหน่ง ¾ หรือ 75%

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

ใช้สถิติแบบ Nonparametic Statistics เปรียบเทียบความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ก่อนและหลังการสอนกิจกรรมวาดภาพระบายสี โดยใช้วิธีการทดสอบแบบ The Wilcoxon Matched - Pairs Signed – Rank Test (นิภา ศิริไพโรจน์. 2533 : 91)

$$D = Y - X$$

เมื่อ D แทน ค่าความแตกต่างของข้อมูลแต่ละคู่ก่อนและหลังการทดลอง

Y แทน คะแนนความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ก่อนการทดลอง

X แทน คะแนนความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์หลังการทดลอง

จัดอันดับค่าความแตกต่างจากค่าน้อยไปหาค่ามาก
กำกับอันดับที่ด้วยเครื่องหมายบวกหรือเครื่องหมายลบที่มีอยู่เดิม
หาผลรวมของอันดับที่มีเครื่องหมายบวกและมีเครื่องหมายลบตามลำดับ
ค่าของผลรวมที่น้อยกว่า (โดยไม่คำนึงถึงเครื่องหมาย) เราเรียกค่านี้ว่า ค่า T
(ค่าของผลรวมของอันดับที่มีเครื่องหมายกำกับที่น้อยกว่า)

สูตร $Z = T - E(T)$

เมื่อ $E(T) = \frac{N(N+1)}{4}$

$$S_T = N\sqrt{\frac{(N+1)(2N+1)}{24}}$$

เมื่อ $E(T)$ = ค่าเฉลี่ยของผลรวมอับดับที่น้อยกว่า

N = จำนวนนักเรียน

S_T = ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

Z = คะแนนมาตราฐาน

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี จากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) การศึกษาความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี จากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี รายละเอียดข้อมูลดังแสดงในตาราง

ตาราง 1 คะแนนความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากการคาดการณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี ก่อนและหลังเรียนจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี

คนที่	**คะแนนการวาดภาพจากการคาดการณ์ก่อนเรียน (คะแนนเต็ม 15 คะแนน)**	**คะแนนการวาดภาพจากการคาดการณ์หลังเรียน (คะแนนเต็ม 15 คะแนน)**	**คะแนนที่เพิ่มขึ้น**
1	9	15	6
2	6	13	7
3	3	14	11
4	6	14	8
5	10	15	5
6	4	14	10
Mdn	6	14	
IQR	5	1	
ระดับ	ปานกลาง	ระดับดี	

จากตาราง 1 แสดงว่าคะแนนความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากการคาดการณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี ก่อนจะได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี เด็กที่มีระดับคะแนนอยู่ระหว่าง 3 – 10 คะแนน ค่ามัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 6 ค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 5 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง และหลังจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี เด็กที่มีระดับคะแนนอยู่ระหว่าง 13 – 15 คะแนน ค่ามัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 14 ค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 1 ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับดีและได้แสดงคะแนนเป็นแผนภูมิแท่ง ดังภาพประกอบ 1

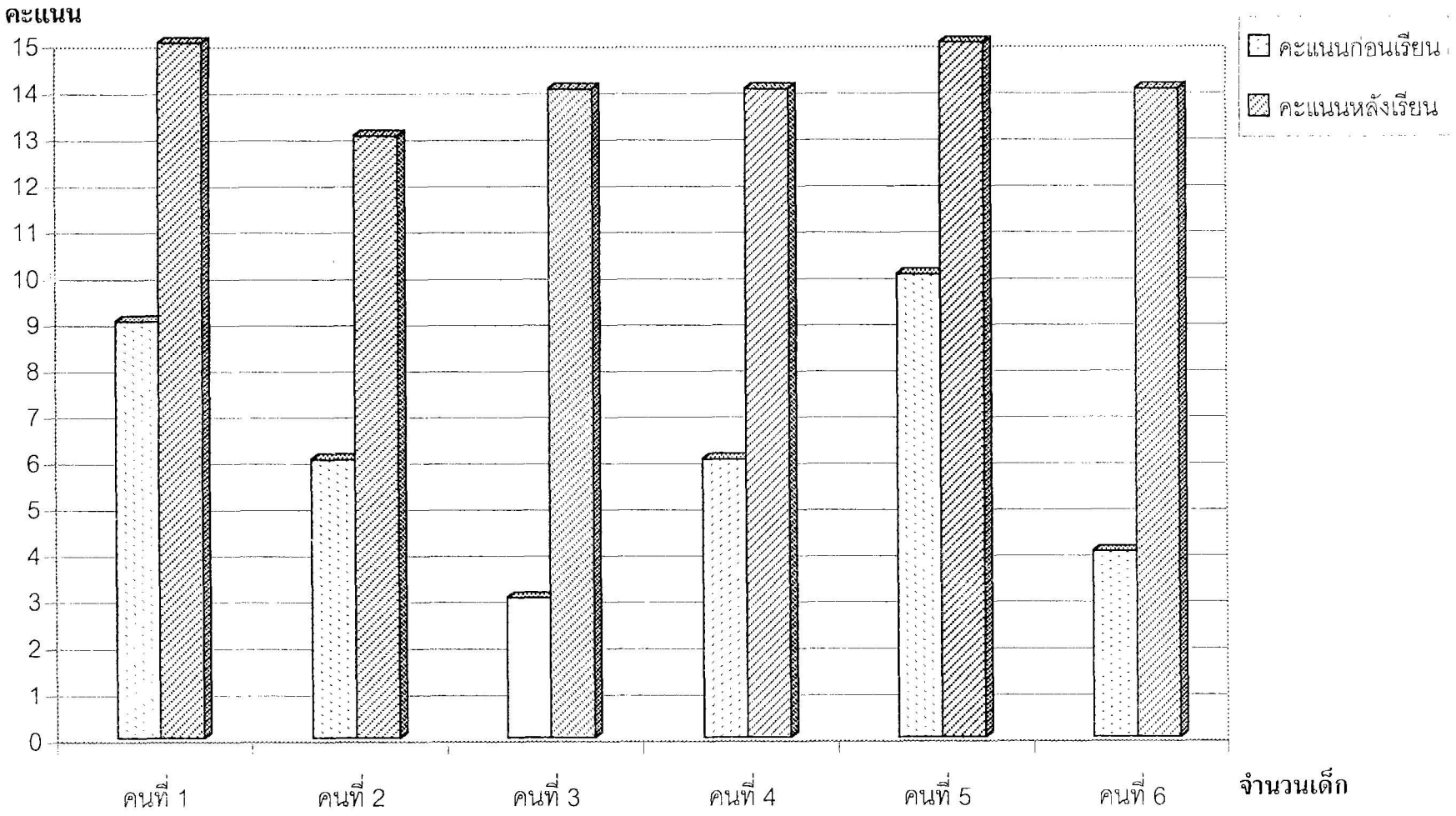

ภาพประกอบ 1 คะแนนความรู้ความเข้าใจทางการวาดภาพจากการคาดการณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ก่อนเรียนและหลังเรียน

ตาราง 2 คะแนนความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากการสังเกตของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี ก่อนและหลังเรียนจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี

คนที่	**คะแนนการวาดภาพจากการสังเกตก่อนเรียน (คะแนนเต็ม 15 คะแนน)**	**คะแนนการวาดภาพจากการสังเกตหลังเรียน (คะแนนเต็ม 15 คะแนน)**	**คะแนนที่เพิ่มขึ้น**
1	11	13	2
2	3	12	9
3	3	10	7
4	10	12	2
5	9	12	3
6	5	11	6
Mdn	7	12	
IQR	7	1	
ระดับ	ปานกลาง	ดี	

จากตาราง 2 แสดงว่าคะแนนความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากการสังเกตของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี ก่อนจะได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี เด็กที่มีระดับคะแนนอยู่ระหว่าง 3 – 10 คะแนน ค่ามัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 7 ค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 7 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง และหลังจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี เด็กที่มีระดับคะแนนอยู่ระหว่าง 10 – 13 คะแนน ค่ามัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 12 ค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 1 ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับดีและได้แสดงคะแนนเป็นแผนภูมิแท่ง ดังภาพประกอบ 2

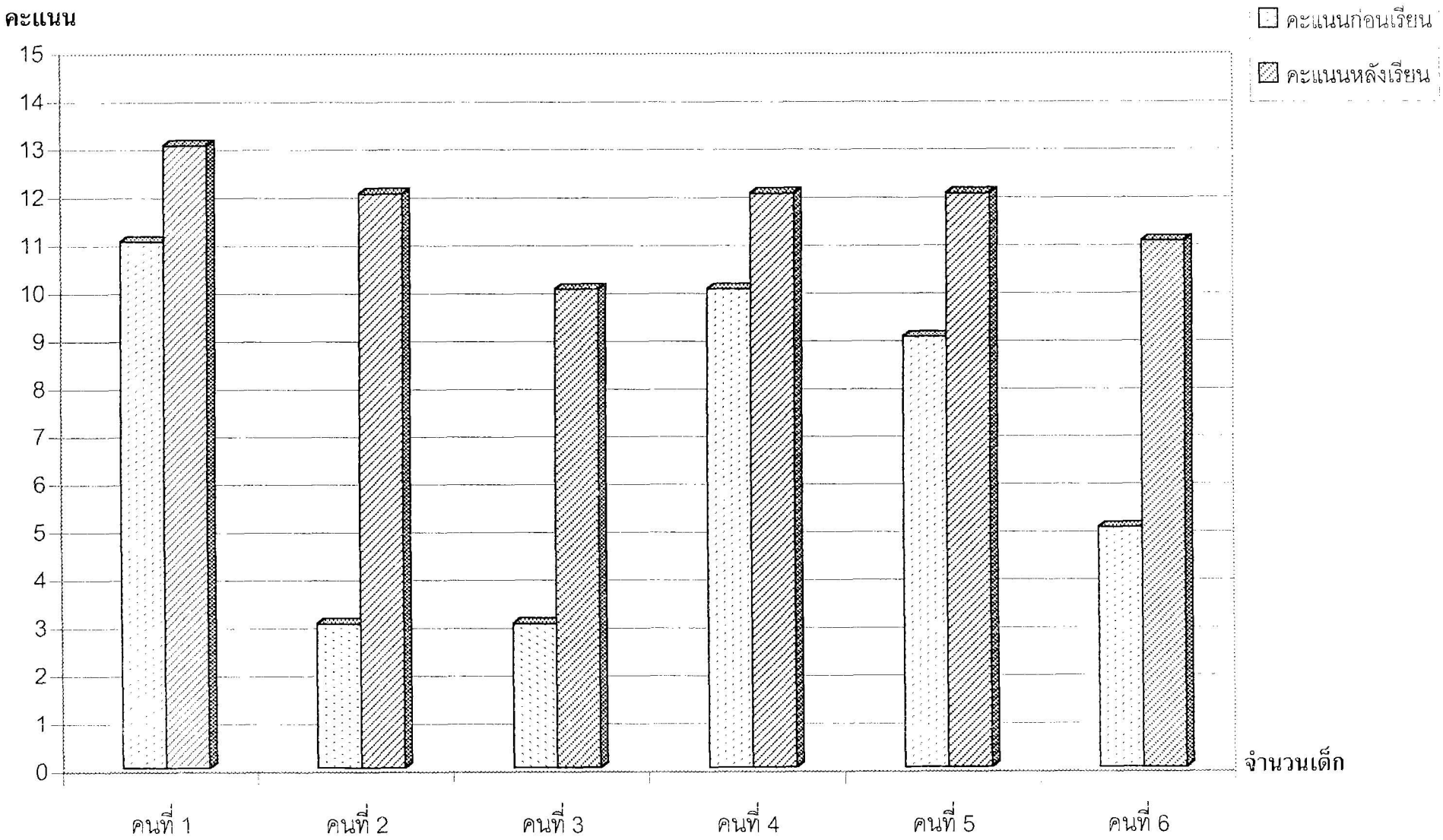

ภาพประกอบ 2 คะแนนความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากการสังเกตของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ก่อนเรียนและหลังเรียน

ตาราง 3 คะแนนความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากการจินตนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี ก่อนและหลังเรียนจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี

คนที่	คะแนนการวาดภาพจากการจินตนาการก่อนเรียน (คะแนนเต็ม 15 คะแนน)	คะแนนการวาดภาพจากการจินตนาการหลังเรียน (คะแนนเต็ม 15 คะแนน)	คะแนนที่เพิ่มขึ้น
1	9	12	3
2	9	11	2
3	5	10	5
4	9	13	4
5	10	12	2
6	13	14	1
Mdn	9	12	
IQR	1	2	
ระดับ	ปานกลาง	ดี	

จากตาราง 3 แสดงว่าคะแนนความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากการจินตนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี ก่อนจะได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี เด็กที่มีระดับคะแนนอยู่ระหว่าง 5 – 13 คะแนน ค่ามัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 9 ค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 1 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง และหลังจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี เด็กที่มีระดับคะแนนอยู่ระหว่าง 10 – 14 คะแนน ค่ามัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 12 ค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 2 ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับดีและได้แสดงคะแนนเป็นแผนภูมิแท่ง ดังภาพประกอบ 3

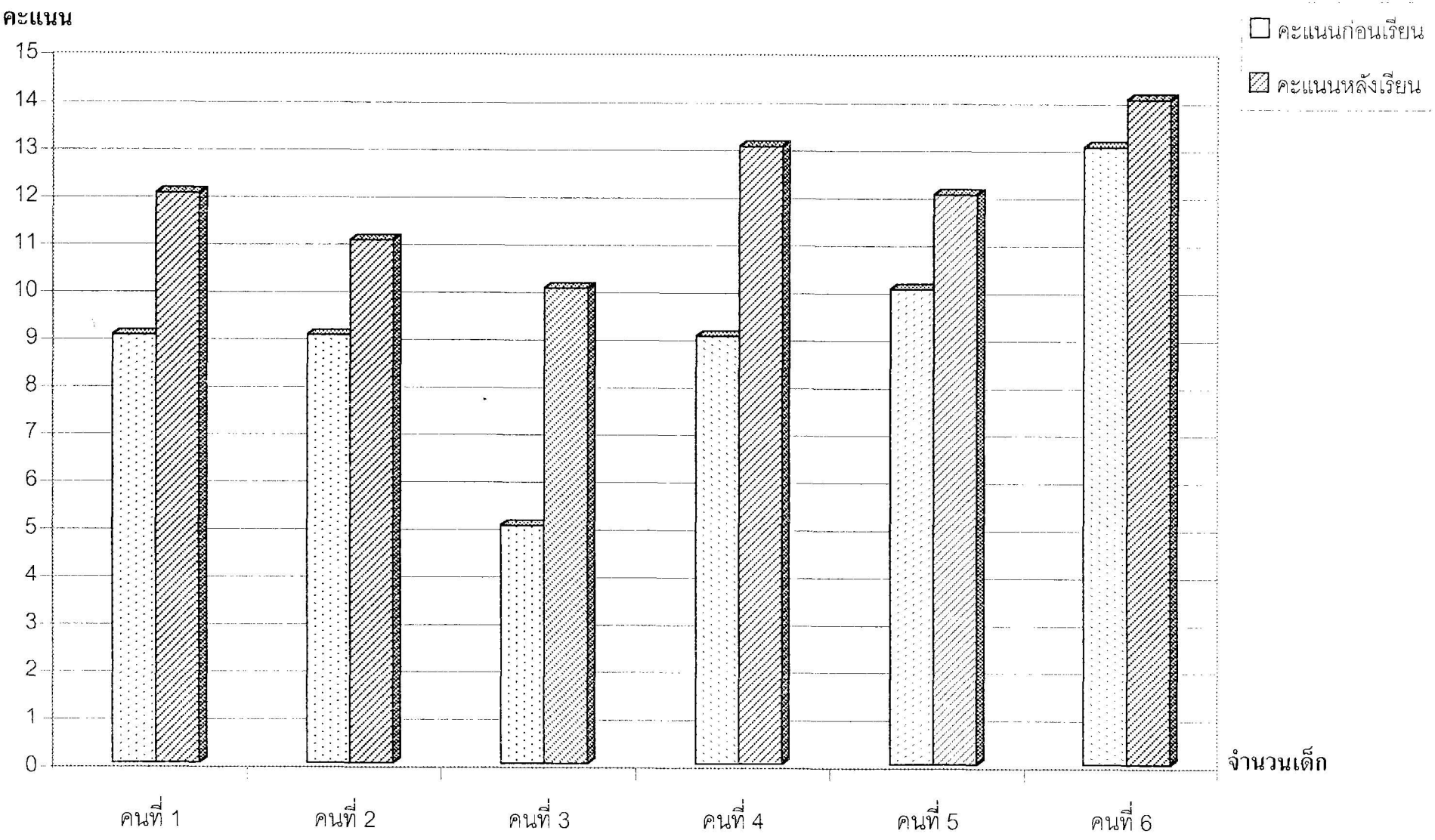

ภาพประกอบ 3 คะแนนความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากจินตนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ก่อนเรียนและหลังเรียน

ตาราง 4 คะแนนความรู้ความเข้าใจการวาดภาพทั้งสามด้านของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี ก่อนและหลังเรียนจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี

คนที่	คะแนนรวมการวาดภาพทั้งสามด้านก่อนเรียน (คะแนนเต็ม 45 คะแนน)	คะแนนรวมการวาดภาพทั้งสามด้านหลังเรียน (คะแนนเต็ม 45 คะแนน)	คะแนนที่เพิ่มขึ้น
1	29	40	11
2	18	36	18
3	11	34	23
4	25	39	14
5	29	39	10
6	22	39	17
Mdn	24	39	
IQR	11	3	
ระดับ	ปานกลาง	ดี	

จากตาราง 4 แสดงว่าคะแนนความรู้ความเข้าใจการวาดภาพทั้งสามด้านของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี ก่อนจะได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี เด็กที่มีระดับคะแนนอยู่ระหว่าง 11 – 29 คะแนน ค่ามัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 24 ค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 11 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง และหลังจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี เด็กที่มีระดับคะแนนอยู่ระหว่าง 34 – 40 คะแนน ค่ามัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 39 ค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 3 ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับดีและได้แสดงคะแนนเป็นแผนภูมิแท่ง ดังภาพประกอบ 4

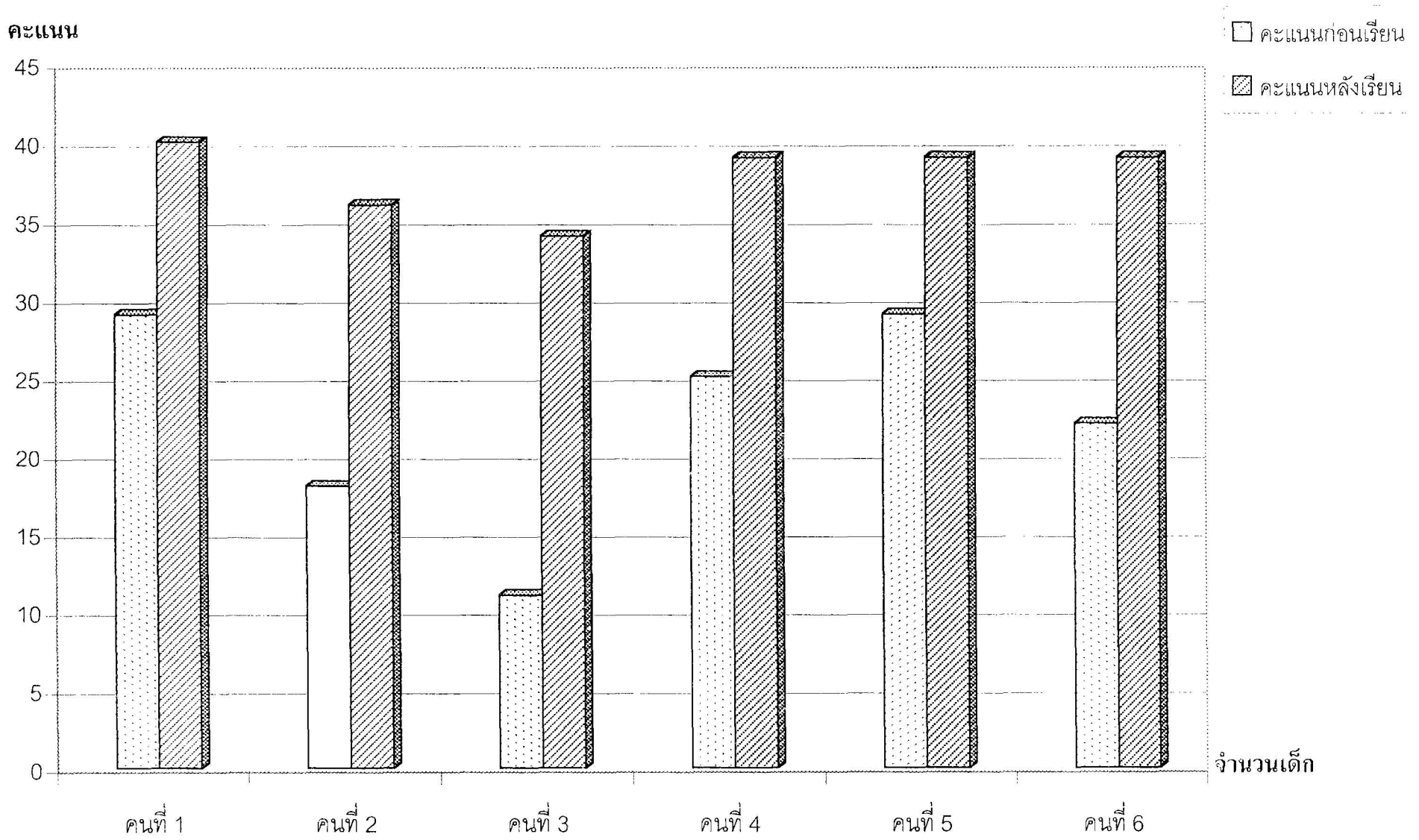

ภาพประกอบ 4 คะแนนรวมความรู้ความเข้าใจทั้งสามด้าน ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ก่อนเรียนและหลังเรียน

ตาราง 5 คะแนนสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี ก่อนและหลังเรียนจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี

คนที่	คะแนนสภาพอารมณ์ ก่อนเรียน (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)	คะแนนสภาพอารมณ์ หลังเรียน (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)	คะแนนที่เพิ่มขึ้น
1	2	4	2
2	1	4	3
3	3	4	1
4	4	5	1
5	4	5	1
6	3	4	1
Mdn	3	4	
IQR	2	1	
ระดับ	ดีพอใช้	ดีมาก	

จากตาราง 5 แสดงว่าคะแนนสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี ก่อนจะได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี เด็กมีระดับคะแนนอยู่ระหว่าง 1 - 4 คะแนน ค่ามัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 3 ค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 2 ซึ่งจัดอยู่ในระดับดีพอใช้ และหลังจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี เด็กมีระดับคะแนนอยู่ระหว่าง 4 - 5 คะแนน ค่ามัธยฐานของกลุ่มเท่ากับ 4 ค่าพิสัยควอไทล์เท่ากับ 1 ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับดีมากและได้แสดงคะแนนเป็นแผนภูมิแท่ง ดังภาพประกอบ 5

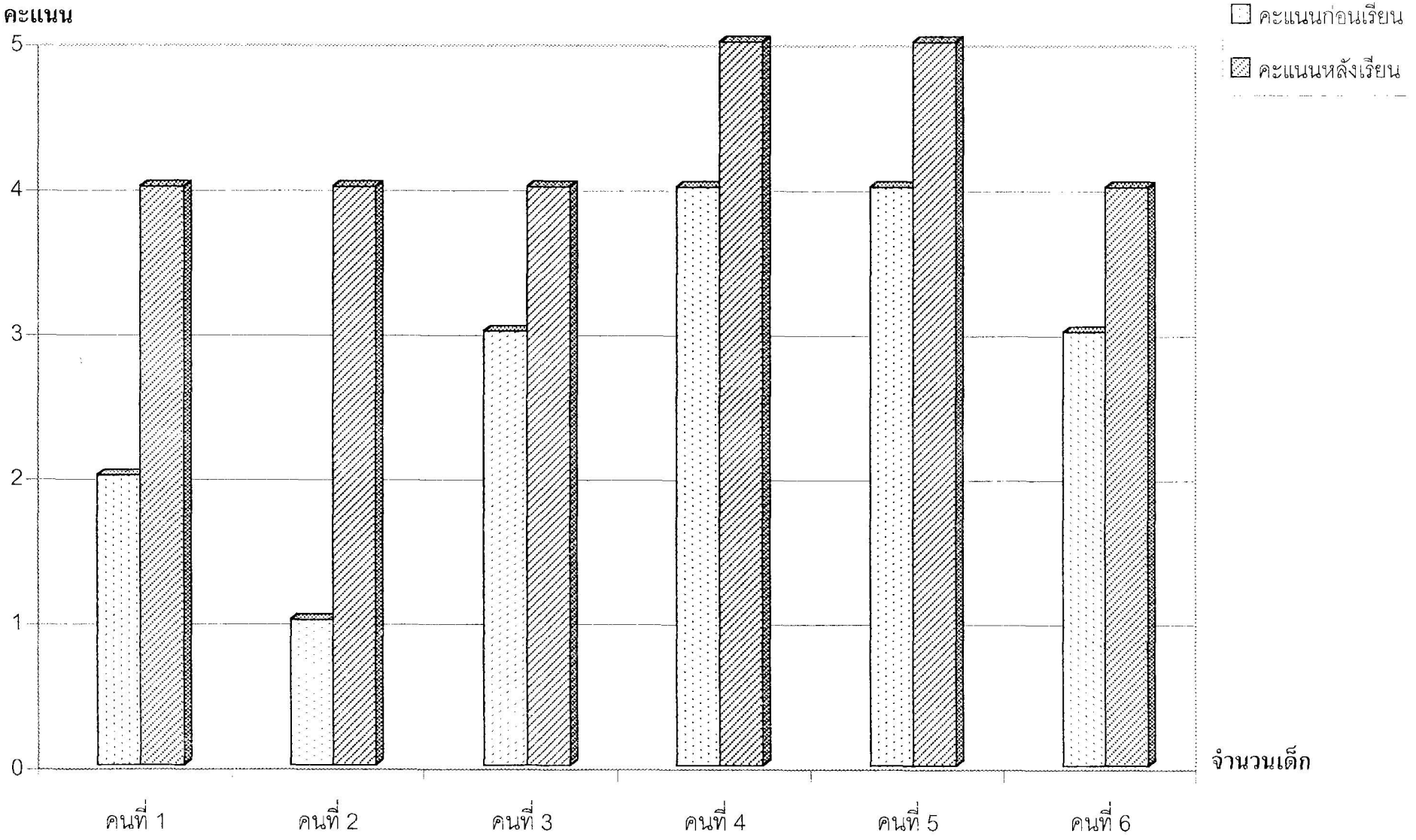

ภาพประกอบ 5 คะแนนสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 - 15 ปี ก่อนเรียนและหลังเรียน

2) การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี ก่อนและหลังเรียนจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี

ตาราง 6 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากการคาดการณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี ก่อนและหลังเรียนจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี

คนที่	คะแนนความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากการคาดการณ์		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับเครื่องหมาย		T
	ก่อน X	หลัง Y	D = (Y – X)		บวก	ลบ	
1	9	15	6	2	+2	-	0*
2	6	13	7	3	+3	-	
3	3	14	11	6	+6	-	
4	6	14	8	4	+4	-	
5	10	15	5	1	+1	-	
6	4	14	10	5	+5	-	
Mdn	6	14		รวม	21		
IQR	5	1					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (T .05 , 6 = 2)

จากตาราง 6 แสดงว่าความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากการคาดการณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี หลังจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี มีความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากการคาดการณ์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่เสนอไว้ว่า ความรู้ความเข้าใจการวาดภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอายุระหว่าง 12 – 15 ปี หลังการจัดกิจกรรมการวาดภาพระบายสีสูงขึ้น

ตาราง 7 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากการสังเกตของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี ก่อนและหลังเรียนจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี

คนที่	คะแนนความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากการสังเกต		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับเครื่องหมาย		T
	ก่อน X	หลัง Y	D = (Y – X)		บวก	ลบ	
1	11	13	2	1.5	+1.5	-	0*
2	3	12	9	6	+6	-	
3	3	10	7	5	+5	-	
4	10	12	2	1.5	+1.5	-	
5	9	12	3	3	+3	-	
6	5	11	6	4	+4	-	
Mdn	7	12		รวม	21		
IQR	7	1					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (T .05 , 6 = 2)

จากตาราง 7 แสดงว่าความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากการสังเกตของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี หลังจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสีมีความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากการสังเกตสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่เสนอไว้ว่า ความรู้ความเข้าใจการวาดภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอายุระหว่าง 12 – 15 ปี หลังการจัดกิจกรรมการวาดภาพระบายสีสูงขึ้น

ตาราง 8 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากจินตนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี ก่อนและหลังเรียนจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี

คนที่	คะแนนความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากจินตนาการ		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับเครื่องหมาย		T
	ก่อน X	หลัง Y	D = (Y – X)		บวก	ลบ	
1	9	12	3	4	+4	-	0*
2	9	11	2	2.5	+2.5	-	
3	5	10	5	6	+6	-	
4	9	13	4	5	+5	-	
5	10	12	2	2.5	+2.5	-	
6	13	14	1	1	+1	-	
Mdn	9	12		รวม	21		
IQR	1	2					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (T .05 , 6 = 2)

จากตาราง 8 แสดงว่าความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากจินตนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี หลังจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี มีความรู้ความเข้าใจการวาดภาพจากจินตนาการสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่เสนอไว้ว่า ความรู้ความเข้าใจการวาดภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอายุระหว่าง 12 – 15 ปี หลังการจัดกิจกรรมการวาดภาพระบายสีสูงขึ้น

ตาราง 9 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจการวาดภาพทั้งสามด้าน ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี ก่อนและหลังเรียนจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี

คนที่	คะแนนรวมความรู้ความเข้าใจทั้งด้าน		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับเครื่องหมาย		T
	ก่อน X	หลัง Y	D = (Y – X)		บวก	ลบ	
1	29	40	11	2	+2	-	0*
2	18	36	18	4	+4	-	
3	11	34	23	6	+6	-	
4	25	39	14	3	+3	-	
5	29	39	10	1	+1	-	
6	22	39	17	5	+5	-	
Mdn	24	39		รวม	-		
IQR	11	3					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (T .05 , 6 = 2)

จากตาราง 9 แสดงว่าความรู้ความเข้าใจการวาดภาพทั้งสามด้านของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี หลังจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี มีความรู้ความเข้าใจการวาดภาพสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่เสนอไว้ว่าความรู้ความเข้าใจการวาดภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอายุระหว่าง 12 – 18 ปี หลังการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสีสูงขึ้น

ตาราง 10 การเปรียบเทียบสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี ก่อนและหลังเรียนจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี

คนที่	คะแนนสภาพอารมณ์		ผลต่างของคะแนน	อันดับที่ของความแตกต่าง	อันดับเครื่องหมาย		T
	ก่อน X	หลัง Y	D = (Y – X)		บวก	ลบ	
1	2	4	2	5	+5	-	0*
2	1	4	3	6	+6	-	
3	3	4	1	2.5	+2.5	-	
4	4	5	1	2.5	+2.5	-	
5	4	5	1	2.5	+2.5	-	
6	3	4	1	2.5	+2.5	-	
Mdn	3	4		รวม	21		
IQR	2	1					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (T .05 , 6 = 2)

จากตาราง 10 แสดงว่าสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี หลังจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี มีสภาพอารมณ์ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่เสนอไว้ว่า สภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอายุระหว่าง 12 – 15 ปี หลังการจัดกิจกรรมการวาดภาพระบายสีดีขึ้น

บทที่ 5
สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อการศึกษาความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี จากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี

2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ จะเป็นแนวทางให้กับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้นำกิจกรรมวาดภาพระบายสีไปพัฒนาความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

สมมุติฐานการศึกษาค้นคว้า

1. ความรู้ความเข้าใจการวาดภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอายุระหว่าง 12 – 15 ปี หลังจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสีสูงขึ้น

2. สภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอายุระหว่าง 12 – 15 ปี หลังการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสีดีขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากร เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี ที่มีระดับการสูญเสียการได้ยินตั้งแต่ 26 เดซิเบลขึ้นไป โดยคำนวณจากค่าเฉลี่ยซึ่งได้จากการได้ยินโดยใช้เสียงบริสุทธิ์ที่ความถี่ 500 , 1000 และ 2000 Hz มีระดับสติปัญญาปกติ ไม่มีความพิการซ้อน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี ที่มีระดับการสูญเสียการได้ยินตั้งแต่ 26 เดซิเบลขึ้นไป กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ จำนวน 6 คน เลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ แผนการสอนกิจกรรมวาดภาพระบายสี จำนวน 32 แผน และแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ของซิลเวอร์

วิธีดำเนินการทดลอง

ก่อนดำเนินการทดลองได้ทำความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่าง และทำการประเมินโดยใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ของซิลเวอร์ แล้วเก็บคะแนนที่ได้เป็น Pretest การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองการสอนจากการจัดกิจกรรม วาดภาพระบายสี กับกลุ่มตัวอย่าง เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที รวม 32 ครั้ง และเมื่อทำการทดลองเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบชุดเดิม วิธีการสอนเช่นเดียวกับการทดสอบก่อนการทดลอง เพื่อเก็บคะแนน Posttest จากนั้นได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยควอไทล์ และสถิติการทดสอบแบบ The Wilcoxon Matched - Pairs Singed – Ranks Test

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ความรู้ความเข้าใจการวาดภาพของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี หลังจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสีอยู่ในระดับดีและสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. สภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี สูงขึ้น หลังจากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสีอยู่ในระดับดีมากและสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้าความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี จากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี พบว่า

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีความรู้ความเข้าใจการวาดภาพหลังจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พดุงศักดิ์ คชสำโรง (2542 : 32) ที่ศึกษาผลการสอนวาดภาพระบายสีที่มีต่อการแสดงออกทางด้านความรู้ความเข้าใจและทางด้านอารมณ์ ของเด็กในมูลนิธิคุ้มครองเด็กกรณีเด็กที่ถูกล่วงเกินทางเพศ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการวาดภาพที่มีต่อการแสดงออกทางด้านความรู้ความเข้าใจและทางด้านอารมณ์หลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนับสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจการวาดภาพ แต่ละด้านพบว่า

1.1 ความรู้ความเข้าใจการวาดภาพ ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพจากการคาดการณ์ ในเรื่องการจัดลำดับ สี เส้น และ เส้นแนวนอน แนวตั้ง ดีขึ้นก่อนได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพการคาดการณ์เพราะเด็กค่อยๆ เรียนรู้วิธีการด้วยตนเองจากการปฏิบัติงาน

1.2 ความรู้ความเข้าใจการวาดภาพ ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพจากการสังเกตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตำแหน่งวัตถุกับพื้นที่ว่างดีขึ้นก่อนได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพการสังเกตเพราะมีการสังเกตก่อนปฏิบัติงาน เช่น การวัดระยะห่างของวัตถุ การวาดภาพวัตถุตามตำแหน่งที่เห็นจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของทรอจเลอร์ (Trogler. 1981 : 195 –A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวาดภาพบ้านที่อยู่บนเชิงเขาของเด็ก" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการความเข้าใจเกี่ยวกับระยะในการวาดภาพของเด็กจากการใช้เส้นระนาบเส้นแนวตั้งและความสัมพันธ์ระหว่างรูปทางของบ้านกับเนินเขา พบว่าภาพวาดของเด็กกลุ่มแรกแรกสามารถแสดงรายละเอียดของสิ่งก่อสร้างได้ดีกว่าเด็กกลุ่มหลัง

1.3 ความรู้ความเข้าใจการวาดภาพ ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพจากจินตนาการ ในเรื่องความสามารถในการเลือก ความสามารถในเชื่อมโยง ความสามารถในการแทนค่า ดีขึ้นก่อนได้รับการจัดกิจกรรมเพราะเด็กมีการเรียนรู้จากกิจกรรมการวาดภาพระบายสีเพิ่มขึ้นจากประสบการณ์เดิมที่รับรู้มาก่อน ซึ่งพบจากการวาดของเด็ก มีรายละเอียดมากขึ้น มีความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลมากขึ้น และมีการเลือกวัสดุที่ใช้กับงานตนเองมากขึ้น

2. สภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินหลังจากจัดกิจกรรมวาดภาพจากการคาดการณ์ การสังเกต และการจินตนาการสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากเด็กมีกระบวนการเรียนรู้วิธีการทดลอง ค้นหาสิ่งใหม่ๆ มีความมั่นใจมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของมัลลินส์ (Mullins. 1993 : 32) ซึ่งทำการวิจัยเรื่องศิลปะบำบัดเพื่อการแสดงออกมาและบำบัดปัญหาทางอารมณ์ ของบุคคลที่เป็นบุตรบุญธรรมและมีความขัดแย้งในตัวเองว่าตัวเองไม่มีการปรับตัวอย่างเหมาะสม ผลการวิจัยพบว่า ผลงานศิลปะของตัวเองและกระบวนการทำงานมีลักษณะเป็นกระจกเงาในการมองย้อนกลับเข้ามาหาตัวเอง ทำให้สามารถเข้าใจตัวเองมากขึ้น

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัยการศึกษาความรู้ความเข้าใจการวาดภาพและสภาพอารมณ์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อายุระหว่าง 12 – 15 ปี จากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี มีข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. จากผลการทดลองในครั้งนี้ ในด้านความรู้ความเข้าใจทางการวาดภาพหลังจากจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี เด็กมีการสังเกตมากขึ้น คิดอย่างมีเหตุผลจากการเชื่อมโยงภาพเป็นเรื่องราวทำให้ผู้พบเห็นรับรู้จากภาพได้ และมีความมั่นใจในการแสดงออกมากขึ้น

2. จากการสังเกตในระหว่างการทดลอง การให้ความเป็นอิสระกับเด็กและการสมัครใจในการทำกิจกรรมและการสร้างบรรยากาศที่ดีจะทำให้เกิดผลงานที่ดี

3. เด็กได้ระบายอารมณ์ เช่น โกรธ กลัว ออกมาเป็นภาพและนำไปสู่การเล่าเรื่องที่ดีโดยมีความไว้วางใจที่จะพูดและเล่าถึงสิ่งนั้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสีพบว่า ควรสร้างความคุ้นเคยกับเด็กก่อนเพราะจะได้ทราบภูมิหลังของเด็กและความต้องการในการจัดกิจกรรม

2. การจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสีครูผู้สอนต้องมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อม มีความเป็นกันเองกับเด็ก และสร้างบรรยากาศการทำกิจกรรมที่สนุกสนานไม่เครียด

3. พ่อและแม่ควรมีส่วนร่วมเป็นผู้สนับสนุนความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้า

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการจัดกิจกรรมศิลปศึกษาประเภทอื่น เช่น การปั้นดินหรือแป้ง การพิมพ์ภาพ การประดิษฐ์เศษวัสดุ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคมต่อไป

2. ควรมีการศึกษาวิจัยการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี ในเด็กที่มีปัญหาความรู้ความเข้าใจและสภาพอารมณ์กับเด็กกลุ่มอื่น เช่น เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม เด็กออทิสติก เด็กด้อยโอกาส เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางช่วยเหลือเด็กต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมลรัตน์ หล้าสุรวงษ์. (2528). *จิตวิทยาการศึกษา (ฉบับปรับปรุง).* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศรีเดช.

กิตติศักดิ์ อุบล. (2528). *ความถนัดทั่วไปของนักเรียนที่พิการทางกาย.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

จิรศักดิ์ ส่งแสงขจร. (2531). *การเปรียบเทียบภาพวาดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและเด็กปกติในชั้นสาธิตพิเศษ อนุบาลละอออุทิศ สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ สวนดุสิต.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

ฉวีวรรณ กินาวงศ์. (2526). *การศึกษาเด็ก.* พิษณุโลก : โครงการตำรามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2528). *แบบแผนทดลองและสถิติ.* กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ทิพย์วัลย์ สุทิน. (2539). *การลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนวัยรุ่นโดยรูปแบบการปรับพฤติกรรมด้วยปัญญา.* วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

เทอดศักดิ์ เดชคง. (2542). *ความฉลาดทางอารมณ์.* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มติชน.

นันทนา วงษ์อินทร์. (2542). "การพัฒนาทางอารมณ์," *ในเอกสารประกอบการบรรยาย EQ. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา* คณะศึกษาศาสตร์ มศว. ประสานมิตร.

นิภา ศรีไพโรจน์. (2524). *สถิติประยุกต์ทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.

_____. (2533). *สถิตินอนพาราเมตริก.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร. (2525). *ศิลปะกับครูประถม.* กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ตีรณสาร.

บุญหัน ไกรเพชร. (2531). *การทดลองปรับพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินโดยใช้แรงเสริมทางสังคม.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.

ประชัน จันทร์สุข. (2544) *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาว์อารมณ์กับความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลพระบรมราชชนนี.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. (2523,17 – 31 ตุลาคม). "ศิลปะกับชีวิตประจำวันของเด็ก," *สูจิบัตร.* วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตเพาะช่าง.

ผดุง อารยะวิญญู. (2533). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณกิจ.

ผดุง อารยะวิญญู. (2541). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มปท.

พรจิตร ธนจิตศิริพงศ์. (2543). *ผลการใช้ศิลปบำบัดร่วมกับการให้คำปรึกษาตามแนวทฤษฎีพิจารณาเหตุผล และอารมณ์ เพื่อพัฒนาความรู้คิดและอารมณ์ของเยาวชนในสถานฝึกและอบรมบ้านกรุณาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง.* ปริญญานิพนธ์ วท.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

พวงเพ็ญ เจียมปัญญารัช. (2521). *พัฒนาการทางด้านอารมณ์.* เอกสารการสอนจิตวิทยาพัฒนาการ. ภาควิชาอายุรศาสตร์และจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

พดุงศักดิ์ คชสำโรง. (2542). *ผลการสอนวาดภาพระบายสีที่มีต่อการแสดงออกทางด้านความรู้ความเข้าใจและทางด้านอารมณ์ของเด็กในมูลนิธิคุ้มครองเด็ก : กรณีเด็กถูกล่วงเกินทางเพศ.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2533, มกราคม - มิถุนายน). "การบำบัดด้วยศิลปะ," *วารสารจิตวิทยาคลินิค.* 21(1).

ยุทธพงษ์ กัยวรรณ์. (2543). *พื้นฐานการวิจัย.* กรุงเทพฯ : สุรีวิริยาสาส์น.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุรีวิยาสาส์น.

เลิศ อานันทนะ. (2526). *ศิลปะในโรงเรียน.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กราฟิคอาร์ต.

เลิศ อานันทนะ. (2529). "จิตวิทยากับพฤติกรรมการแสดงออกของเด็ก," *ศิลปะเด็ก : ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ.* หน้า 134 – 146. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.

วารี ถิระจิตร. (2537). *การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิรัตน์ พิชญไพบูลย์. (2524). *ความเข้าใจศิลปะ.* กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526). *ศิลปศึกษา.* กรุงเทพฯ : วิฒวลอารต์.

_____. (2539). *ศิลปศึกษา.* กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮาส์.

วิโรจน์ ชาทอง และทำนอง จันทิมา. (2517). *เทคนิคและวิธีสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถม.* กรุงเทพฯ : คุรุสภา.

วีระวัฒนะ ปันนิตามัย. (2542, มีนาคม - มิถุนายน). "เชาวน์อารมณ์ดัชนีวัดความสำเร็จในชีวิต," *วารสารแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา.* 1 (2).

ศันสนีย์ ตัณติวิท. (2542). "สันฐานชีววิทยากับพฤติกรรม," ใน *จิตวิทยาทั่วไป.* จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรีธรรม ธนะภูมิ. (2535). *พัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพ.* กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2536). *จิตวิทยาพัฒนาการพฤติกรรมศาสตร์ตลอดช่วงชีวิตสาขาจิตวิทยา.* กรุงเทพฯ : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). *จิตวิทยาเด็กพิเศษและแนวคิดสมัยใหม่.* กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรียา นิยมธรรม. (2535). *ความบกพร่องทางการได้ยิน ผลกระทบทางจิตวิทยา การศึกษาและสังคม.* กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

_____. (2538). *ความบกพร่องทางการได้ยิน ผลกระทบทางจิตวิทยาการศึกษาและสังคม.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : รำไทยเพลส.

_____. (2541). *พัฒนาการทางภาษา.* กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สถาพร สุวัณณุสส์. (2522). "การอบรมเลี้ยงดูเด็กพิเศษ," ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาเด็กและการเลี้ยงดู.* พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหมิตร.

สุชา จันทน์เอม. (2525). *จิตวิทยาเด็กพิเศษ.* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อักษรบัณฑิต.

สุภลักษณ์ ธนเกษพิศาล. (2534). *การวิเคราะห์ภาพวาดระบายสีของเด็กกำพร้า อายุ 7-9 ปี ในสถานสงเคราะห์ สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย.* วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

แสงจันทร์ คำเมือง. (ม.ป.ป.). *การอบรมเลี้ยงดูและการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน.* กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต.

โสภา ถินถนอม. (2539). *ความสามารถในการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินระดับประถมศึกษา*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อารี สุทธิพันธุ์ (2528, ตุลาคม - ธันวาคม). "การวาดเขียน," ใน *วารสารสารานุกรมศึกษาศาสตร์*. 2 : 108 – 110.

Arnhein, R. (1983). "Perceiving, Thinking form," *Art Education*. 9 – 11.

Beck, A.T. (1978). *Depression Inventory*. Philadelphia : Center for Cognitive Therapy.

Bruner,J.S. (1966). *Studies in Cognitive Growth*. New York : John Wiley and Sons.

Cooper, R.K. & Sawaf,A. (1997). *Executive EQ Intelligence in Leadership and Organization*. New York : Grosset/Put nam.

Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence why it can matter than IQ*. New York : Bantam Book.

_____. (1998). *Working with Emotional Intelligence*. New York. Bantam Books.

Lowenfeld, Vikton. (1957). *Creative and Mental Growth*. New York : The Macmillan Company.

_____. (1982). *Creative and Mental Growth*.7thed .New York : The Macmillan Company.

Mayer. J.D., Dipaolo, M. and Salovey, P. (1990). "Perceiving Affective in Ambiguous Visual Stimuli : A Component of Emotional Intellligence," *Journal of Personality Assessment*. 54 (3&4) : 772 – 781.

Mullins, Alice.B. (1993). *Art Therapy as an Expressive and Therapeutic Modality for the Adult Adodtee*. MA : Ursuline College.

Pan, Yuan – Shin. (1984, November). "The Effect of Arts and Crafts Education on Hearing Impaired Children, " *Art Education*. 15 – 17 .

Pfeffer, C, R. (1986). *The Suicidal Child*. New York : The Guilford Press.

Piaget, J. and Inhelder, B. (1967). *The Child's Conception of Space*. New York : The Guilford Press.

Reese Sharon H. (1996). *Art Therapy as a Catalyst for Affective Expression with Emotionally/ Behaviorally Disturbed Children in Educational Setting*. M.A. : Ursuline College.

Salovey, P. & Mayer, J.D. (1990). "Emotional Intelligence," *Imagination, Cognition and Personality*. 9 : 185 – 211.

Schutte, Nicoia S. et al. (1998). "Development and Validation of a Measure of Emotional Intelligence," *Personality and Individual Differencesl*. 25 : 167 – 177.

Silver, R.A. (1996). *Silver Drawing Test of Cognition and Emotion.* 3rd. Florida. Ablin Press Diatributors.

Silver, Rawley A. (1997, June). "The Question of Imagination, Originality, and Abstract Thinking by Deaf Children," *American Annals of the Deaf.* 122 : 349.

Trogler, George Elmer. (1981). *Children Drawing of Houese on the Side of Hill.* Ed. Dissertation, Abstracts International, Education Art. Columbia University Teachers Colege.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแผนการสอน และแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ด้วยการวาดภาพของซิลเวอร์

1. รองศาสตราจารย์ลลิตพรรณ ทองงาม
   อาจารย์โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม)
   ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการสอนศิลปศึกษา

2. อาจารย์กนกวรรณ ชัยชาญ
   อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์
   สังกัดกรมสามัญศึกษา กองการศึกษาสงเคราะห์ กระทรวงศึกษาธิการ
   ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

3. อาจารย์ภาณุกร วณิชย์กุล
   อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์
   สังกัดกรมสามัญศึกษา กองการศึกษาสงเคราะห์ กระทรวงศึกษาธิการ
   ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการสอนศิลปศึกษา

ภาคผนวก ข

- ตัวอย่าง แผนการสอนกิจกรรมวาดภาพระบายสี
- แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ด้วยการวาดภาพของซิลเวอร์
- แบบประเมินผลงานจากแบบทดสอบ

ตัวอย่างแผนการสอนการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี

แผนการสอน ครั้งที่ 1 เรื่อง น้ำหนักสี 1 เวลา 1 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การจัดลำดับ : เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดลำดับจากอ่อนไปหาเข้ม โดยการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติการใช้ค่าน้ำหนักของสี ซึ่งสะท้อนการจัดลำดับความคิดของเด็ก ว่าสิ่งใดเกิดขึ้นก่อนและหลัง

จุดประสงค์

1. พัฒนาความสามารถการเรียนรู้ในเรื่องการจัดลำดับ
2. พัฒนาในการเรียนรู้การระบายสีและค่าน้ำหนักของสีที่ต่างกัน

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการอธิบายเรื่องค่าน้ำหนักของสีทีละหนึ่งสีจากสีเข้มไปสู่สีอ่อน พร้อมมีภาพประกอบตัวอย่าง
2. ครูสาธิตวิธีทำและแจกอุปกรณ์ให้เด็ก

ขั้นปฏิบัติ

3. ให้เด็กลงมือปฏิบัติงานโดยเริ่มผสมสีสีใดสีหนึ่งกับสีขาว แล้วเพิ่มค่าน้ำหนักไปทีละขั้นตอนตามลำดับ จนถึงขั้นสีเข้มที่สุด
4. ให้เด็กปฏิบัติงานในบรรยากาศที่เงียบเพื่อให้เกิดสมาธิ

ขั้นสรุป

5. เมื่อปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อย รอให้ผลงานแห้งให้เด็กอธิบายเรื่องค่าน้ำหนักอ่อน - แก่ของสี
6. ครูบันทึกพฤติกรรมของเด็กในขณะปฏิบัติงาน
7. ตรวจผลงานตามเกณฑ์แบบประเมิน

วัสดุอุปกรณ์

1. สีโปสเตอร์ (แดง , เหลือง , น้ำเงิน , ขาว)
2. พู่กัน จานสี กระป๋องน้ำ
3. กระดาษวาดรูป 100 ปอนด์
4. ตัวอย่างผลงาน

ประเมินผล

1. การสังเกตพฤติกรรม
2. แบบประเมินผลงานของนักเรียน

แบบประเมินกิจกรรมที่ 1 น้ำหนักสี 1 (การจัดลำดับ)

0 คะแนน : ไม่มีความเกี่ยวเนื่องกันของน้ำหนักสี

1 คะแนน : การจัดลำดับค่าน้ำหนักของสีไม่สมบูรณ์

2 คะแนน : มีการจัดลำดับได้มากกว่า 2 ค่าน้ำหนักขึ้นไป

3 คะแนน : การจัดลำดับของค่าน้ำหนักของสีที่มีการแก้ไข (ทดลองผิดพลาด)

4 คะแนน : มีการจัดลำดับของค่าน้ำหนักของสีอย่างมีระบบแต่มีการแก้ไข

5 คะแนน : มีการจัดลำดับของค่าน้ำหนักของสีอย่างเป็นระบบโดยไม่มีการแก้ไข

แผนการสอน ครั้งที่ 2 เรื่อง น้ำหนักสี 2 เวลา 1 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การจัดลำดับ : เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดลำดับจากอ่อนไปหาเข้ม โดยการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติการใช้ค่าน้ำหนักของสี ซึ่งสะท้อนการจัดลำดับความคิดของเด็ก ว่าสิ่งใดเกิดขึ้นก่อนและหลัง

จุดประสงค์

1. พัฒนาความสามารถการเรียนรู้ในเรื่องการจัดลำดับ
2. พัฒนาในการเรียนรู้การระบายสีและค่าน้ำหนักของสีที่ต่างกัน

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูนำเข้าสู่กิจกรรมด้วยการอธิบายเรื่องค่าน้ำหนักของสีดินสอจากสีเข้มไปสู่สีอ่อน พร้อมมีภาพประกอบตัวอย่าง
2. ครูสาธิตวิธีทำและแจกอุปกรณ์ให้กับเด็ก

ขั้นปฏิบัติ

3. ให้เด็กลงมือปฏิบัติงานโดยใช้ดินสอ 6B ค่อยๆ ลงน้ำหนักบนรูปแอปเปิล จากอ่อนไปเข้มตามขั้นตอนลำดับสี
4. ให้เด็กปฏิบัติงานในบรรยากาศที่เงียบเพื่อให้เกิดสมาธิ

ขั้นสรุป

5. เมื่อปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อย ให้เด็กอธิบายเรื่องค่าน้ำหนักอ่อน - แก่ของสี
6. ครูบันทึกพฤติกรรมของเด็กในขณะปฏิบัติ
7. ตรวจผลงานตามเกณฑ์แบบประเมิน

วัสดุอุปกรณ์

1. ดินสอ 6B หรือ EE100
2. กระดาษวาดรูป 100 ปอนด์ ชนิดเรียบขนาด A4
3. ตัวอย่างผลงาน

ประเมินผล

1. การสังเกตพฤติกรรม
2. แบบประเมินผลงานของนักเรียน

แบบประเมินกิจกรรมที่ 2 น้ำหนักสี 2 (การจัดลำดับ)

0 คะแนน : ไม่มีความเกี่ยวเนื่องกันของน้ำหนักสี

1 คะแนน : การจัดลำดับค่าน้ำหนักของสีไม่สมบูรณ์

2 คะแนน : มีการจัดลำดับได้มากกว่า 2 ค่าน้ำหนักขึ้นไป

3 คะแนน : การจัดลำดับของค่าน้ำหนักของสีที่มีการแก้ไข (ทดลองผิดพลาด)

4 คะแนน : มีการจัดลำดับของค่าน้ำหนักของสีอย่างมีระบบแต่มีการแก้ไข

5 คะแนน : มีการจัดลำดับของค่าน้ำหนักของสีอย่างเป็นระบบโดยไม่มีการแก้ไข

แผนการสอน ครั้งที่ 3 เรื่อง น้ำหนักสี 3 เวลา 1 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การจัดลำดับ : เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดลำดับจากอ่อนไปหาเข้ม โดยการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติการใช้ค่าน้ำหนักของสี ซึ่งสะท้อนการจัดลำดับความคิดของเด็ก ว่าสิ่งใดเกิดขึ้นก่อนและหลัง

จุดประสงค์

1. พัฒนาความสามารถการเรียนรู้ในเรื่องการจัดลำดับ
2. พัฒนาในการเรียนรู้การระบายสีและค่าน้ำหนักของสีที่ต่างกัน

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูนำเข้าสู่กิจกรรมโดยอธิบายเรื่องค่าน้ำหนักของสีทีละหนึ่งสีจากสีอ่อนไปสู่สีเข้ม หรือสีเข้มไปสู่สีอ่อน พร้อมมีภาพประกอบตัวอย่าง
2. ครูสาธิตวิธีทำและแจกอุปกรณ์ให้กับเด็ก

ขั้นปฏิบัติ

3. ให้เด็กลงมือปฏิบัติงานโดยเริ่มผสมสี โดยใช้น้ำลดค่าน้ำหนักสีเข้มที่สุด ไปสีที่อ่อนหรือจางที่สุดตามลำดับ
4. ให้เด็กปฏิบัติงานในบรรยากาศที่เงียบเพื่อให้เกิดสมาธิ

ขั้นสรุป

5. เมื่อปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อย อธิบายเรื่องค่าน้ำหนักอ่อน - แก่ของสี
6. ครูบันทึกพฤติกรรมของเด็กในขณะปฏิบัติงาน
7. ตรวจผลงานตามเกณฑ์แบบประเมิน

วัสดุอุปกรณ์

1. สีน้ำ (แดง , เหลือง , น้ำเงิน)
2. พู่กัน จานสี กระป๋องน้ำ
3. กระดาษวาดรูป 100 ปอนด์ ชนิดเรียบ ขนาด A4
4. ตัวอย่างผลงาน

ประเมินผล

1. การสังเกตพฤติกรรม
2. แบบประเมินผลงานของนักเรียน

แบบประเมินกิจกรรมที่ 3 น้ำหนักสี 3 (การจัดลำดับ)

0 คะแนน : ไม่มีความเกี่ยวเนื่องกันของน้ำหนักสี

1 คะแนน : การจัดลำดับค่าน้ำหนักของสีไม่สมบูรณ์

2 คะแนน : มีการจัดลำดับได้มากกว่า 2 ค่าน้ำหนักขึ้นไป

3 คะแนน : การจัดลำดับของค่าน้ำหนักของสีที่มีการแก้ไข (ทดลองผิดพลาด)

4 คะแนน : มีการจัดลำดับของค่าน้ำหนักของสีอย่างมีระบบแต่มีการแก้ไข

5 คะแนน : มีการจัดลำดับของค่าน้ำหนักของสีอย่างเป็นระบบโดยไม่มีการแก้ไข

แผนการสอน ครั้งที่ 4 เรื่อง น้ำหนักสี 4 เวลา 1 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

การจัดลำดับ : เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดลำดับจากอ่อนไปหาเข้ม โดยการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติการใช้ค่าน้ำหนักของสี ซึ่งสะท้อนการจัดลำดับความคิดของเด็ก ว่าสิ่งใดเกิดขึ้นก่อนและหลัง

จุดประสงค์

1. พัฒนาความสามารถการเรียนรู้ในเรื่องการจัดลำดับ
2. พัฒนาในการเรียนรู้การระบายสีและค่าน้ำหนักของสีที่ต่างกัน

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูนำเข้าสู่กิจกรรมโดยอธิบายเรื่องค่าน้ำหนักของสีทีละหนึ่งสี จากสีเข้มไปสู่สีอ่อน พร้อมมีภาพประกอบตัวอย่าง
2. ครูสาธิตวิธีทำและแจกอุปกรณ์ให้กับเด็ก

ขั้นปฏิบัติ

3. ให้เด็กลงมือปฏิบัติงานโดยเริ่มนำสีอ่อนมาระบายรูปภาพที่กำหนดให้ (ต้นไม้) แล้วเพิ่มค่าน้ำหนักไปทีละขั้นตอนตามลำดับ จนถึงขั้นสีเข้มที่สุด
4. ให้เด็กปฏิบัติงานในบรรยากาศที่เงียบเพื่อให้เกิดสมาธิ

ขั้นสรุป

5. เมื่อปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อย ให้เด็กอธิบายเรื่องค่าน้ำหนักอ่อน - แก่ของสี
6. ครูบันทึกข้อมูลพฤติกรรมของเด็กในขณะปฏิบัติงาน
7. ตรวจผลงานตามเกณฑ์แบบประเมิน

วัสดุอุปกรณ์

1. สีชอล์ก (เขียวเข้ม เขียวกลาง เขียวอ่อน เขียวเหลือง ฯลฯ)
2. กระดาษทิชชู
3. กระดาษวาดรูป 100 ปอนด์ ชนิดเรียบ ขนาด A4
4. ตัวอย่างผลงาน

ประเมินผล

1. การสังเกตพฤติกรรม
2. แบบประเมินผลงานของนักเรียน

แบบประเมินกิจกรรมที่ 4 น้ำหนักสี 4 (การจัดลำดับ)

0 คะแนน : ไม่มีความเกี่ยวเนื่องกันของน้ำหนักสี

1 คะแนน : การจัดลำดับค่าน้ำหนักของสีไม่สมบูรณ์

2 คะแนน : มีการจัดลำดับได้มากกว่า 2 ค่าน้ำหนักขึ้นไป

3 คะแนน : การจัดลำดับของค่าน้ำหนักของสีที่มีการแก้ไข (ทดลองผิดพลาด)

4 คะแนน : มีการจัดลำดับของค่าน้ำหนักของสีอย่างมีระบบแต่มีการแก้ไข

5 คะแนน : มีการจัดลำดับของค่าน้ำหนักของสีอย่างเป็นระบบโดยไม่มีการแก้ไข

แผนการสอน ครั้งที่ 5 เรื่อง เรือลอยในขวด 1 เวลา 1 ชั่วโมง

สาระสำคัญ

เส้นแนวนอน : เป็นเส้นพื้นฐานที่สำคัญ คือ ช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุผลในการเปรียบเทียบสิ่งต่างๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม มีความสามารถที่จะคิด และเข้าใจในเรื่องเส้นระดับหรือเส้นขนานได้ตามความเป็นจริง

จุดประสงค์

1. พัฒนาความสามารถการเรียนรู้เกี่ยวกับเส้นแนวนอน
2. พัฒนาความสามารถทางทักษะการวาดรูประบายสี

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูนำเข้าสู่กิจกรรมวาดภาพระบายสีด้วยการอธิบายเรื่องเส้นแนวนอนหรือเส้นฐานที่มีอยู่ในธรรมชาติจากภาพประกอบตัวอย่าง

2. ให้เด็กได้แสดงออก โดยถามว่า "สมมติว่ามีเรือของเล่นลอยอยู่ในภาชนะที่ใส่น้ำใบหนึ่ง ลักษณะของเรือจะเป็นอย่างไร ถ้าเราเอียงภาชนะที่ใส่น้ำให้ตะแคง" โดยให้เด็กแต่ละคนแสดงความคิดเห็น และครูอธิบายลักษณะของเรือที่ถูกต้องให้เด็กเข้าใจ

ขั้นปฏิบัติ

3. ครูแจกอุปกรณ์ให้กับเด็ก

4. ให้เด็กวาดรูปภาพ ลักษณะของเรือที่ลอยอยู่ในภาชนะที่ตะแคงอยู่ในบรรยากาศที่เงียบๆ เพื่อให้เกิดสมาธิ

ขั้นสรุป

5. เมื่อเด็กทำงานเสร็จแล้ว ให้เด็กทุกคนมีโอกาสแสดงออก ด้วยการอธิบายเรื่องที่เกิดขึ้นในภาพของตนเอง โดยครูเป็นผู้กระตุ้นการอธิบายด้วยคำถาม

6. ครูบันทึกพฤติกรรมของเด็กในขณะปฏิบัติงาน

วัสดุอุปกรณ์

1. ภาชนะใส่น้ำ และเรือของเล่น 1 ลำ
2. สีไม้
3. กระดาษวาดรูป 100 ปอนด์ ชนิดเรียบ ขนาด A4

ประเมินผล

1. การสังเกตพฤติกรรม
2. แบบประเมินผลงานของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินกิจกรรมที่ 5 เรือลอยในขวด 1 (เส้นแนวนอน)

0 คะแนน : ไม่สามารถแทนค่าลักษณะของเรือที่ลอยอยู่บนผิวน้ำในขวดที่เอียงได้

1 คะแนน : ลักษณะของเรือลอย ขนานกับก้นขวด หรือเอียงตามขวด (แสดงว่าอ้างอิงจากเส้นภายในขวด)

2 คะแนน : ลักษณะของเรือลอยเกือบจะขนานกับก้นขวด หรือเกือบเอียงตามขวด

3 คะแนน : ลักษณะของเรือลอยในแนวเส้นทะแยง (แสดงว่าอ้างอิงกับสิ่งภายนอกและได้เกี่ยวกับพื้นผิวโต๊ะ)

4 คะแนน : ลักษณะของเรือลอยในลักษณะที่แนวเส้นเกี่ยวเนื่อง กับผิวหน้าโต๊ะแต่ไม่ขนาน

5 คะแนน : ลักษณะของเรือลอยในแนวเส้นขนานกับพื้นผิวโต๊ะ

แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจและอารมณ์ด้วยการวาดภาพของซิลเวอร์

แบบทดสอบประกอบด้วยแบบทดสอบย่อย 3 รายการ คือ

แบบทดสอบย่อยที่ 1 การวาดภาพจากการคาดการณ์ (Predictive Drawing)
ประกอบด้วยโจทย์คำสั่ง 3 คำสั่ง วาดภาพลายเส้น 3 ภาพ ดังนี้

คำสั่งที่ 1

ให้นักเรียนลองคิดว่า "ถ้านักเรียนดูดน้ำที่อยู่ในแก้วที่มีน้ำเต็มแก้ว โดยค่อยๆ ดูดจนน้ำหมดแก้ว แล้วให้ขีดเส้นที่แสดงระดับน้ำในแก้ว ตั้งแต่ใบแรกจนใบสุดท้ายทั้งหมดด้วยดินสอ

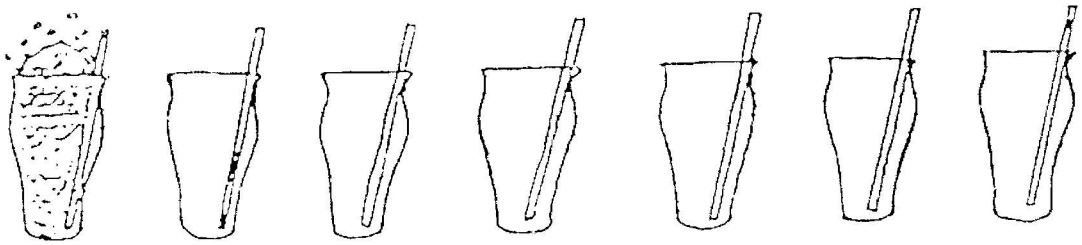

คำสั่งที่ 2

ให้นักเรียนลองคิดว่า "มีน้ำอยู่ครึ่งขวด ในใบที่ 1 และใบที่ 2 ที่ตั้งเอียงอยู่" แล้วให้นักเรียนขีดเส้นแสดงระดับน้ำครึ่งขวดที่อยู่ในขวดทั้ง 2 ใบด้วยดินสอ

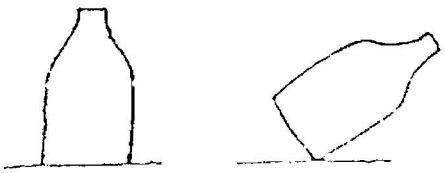

คำสั่งที่ 3

ให้นักเรียนลองคิดว่า "ถ้าจะสร้างบ้านบนจุด x ตรงเส้นลาดเอียงของภูเขา บ้านจะมีลักษณะอย่างไร" แล้วให้นักเรียนวาดรูปบ้านบนจุด x ด้วยดินสอ

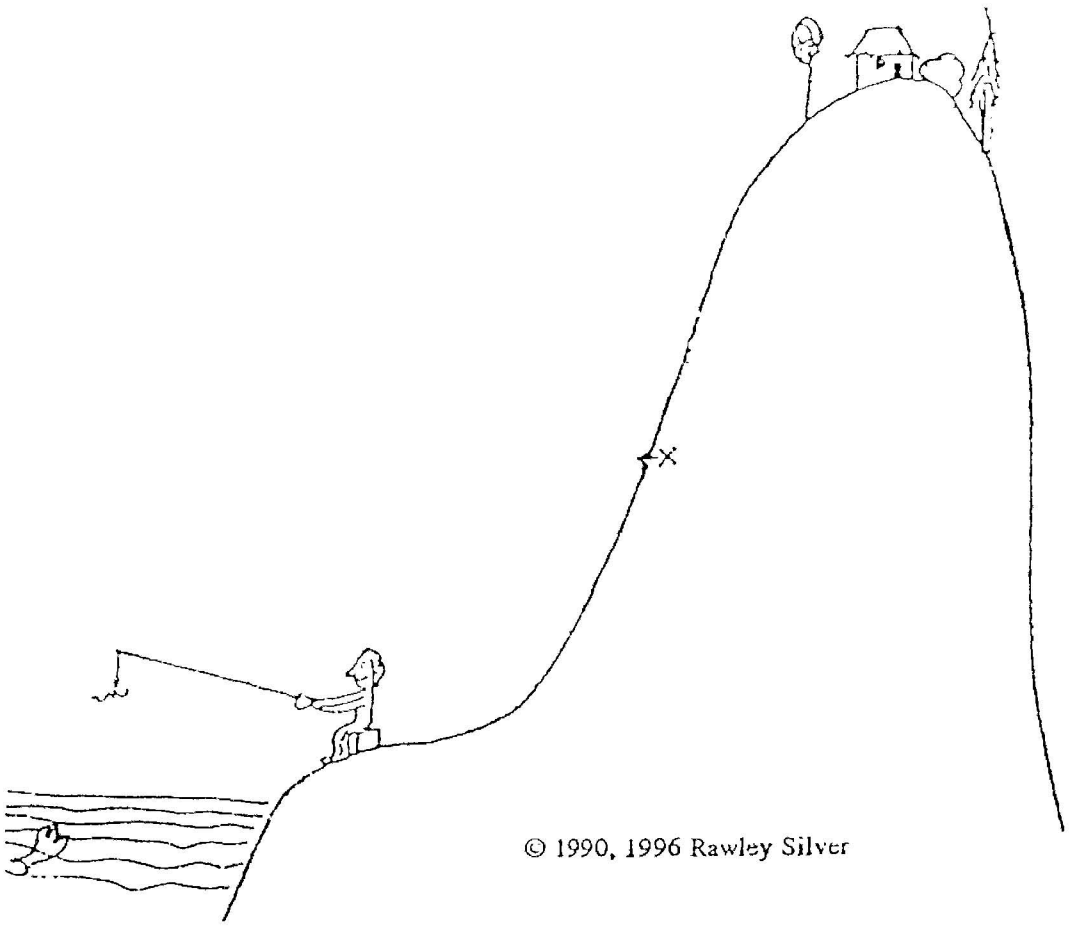

แบบทดสอบที่ 2 การวาดภาพจากการสังเกต *(Drawing from Observation)*

ประกอบด้วยโจทย์คำสั่ง 1 คำสั่ง วาดภาพลายเส้น ภาพ ดังนี้

ให้นักเรียนมองและสังเกตวัตถุรูปทรงกระบอกที่มีขนาด ความสูงต่างกัน และก้อนหินที่จัดวางเอาไว้บนพื้นกระดาษสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยรอบทุกๆ มุม แล้วให้นักเรียนวาดรูปวัตถุที่มองเห็นนั้นลงบนกระดาษที่เตรียมไว้ด้วยดินสอ รูป

1. รูปที่มองจากมุมตรงระดับสายตา
2. รูปที่มองจากมุมสูงกว่าระดับสายตา
3. รูปที่มองจากมุมต่ำกว่าระดับสายตา

แบบทดสอบที่ 3 การวาดภาพจากจินตนาการ (Drawing from Imagination)

ประกอบด้วยโจทย์คำสั่ง 1 คำสั่ง วาดภาพระบายสี 1 ภาพ ดังนี้

คำสั่งที่ 1

1. ให้นักเรียนเลือกการ์ดรูปภาพจำนวน 2 ภาพ จาก 15 ภาพ ซึ่งประกอบไปด้วยภาพคน, สัตว์, สิ่งของ, แล้วนำมาเชื่อมโยงให้เกิดเป็นเรื่องราวตามจินตนาการ โดยเล่าให้ฟังว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง ระหว่างรูปภาพทั้ง 2 ที่เลือก แล้วให้นักเรียนวาดรูปเรื่องราวจากจินตนาการนั้นออกมาเป็นภาพวาดระบายสี นักเรียนสามารถเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขเพิ่มเติมสิ่งอื่นๆ ลงไปได้ด้วย เมื่อวาดเสร็จแล้ว ให้นักเรียนตั้งชื่อเรื่องที่วาดด้วย แล้วเล่าเรื่องราวให้ฟังอีกครั้งหลังจากวาดรูปเสร็จ
2. ให้นักเรียนเลือกวัสดุอุปกรณ์ได้โดยอิสระ

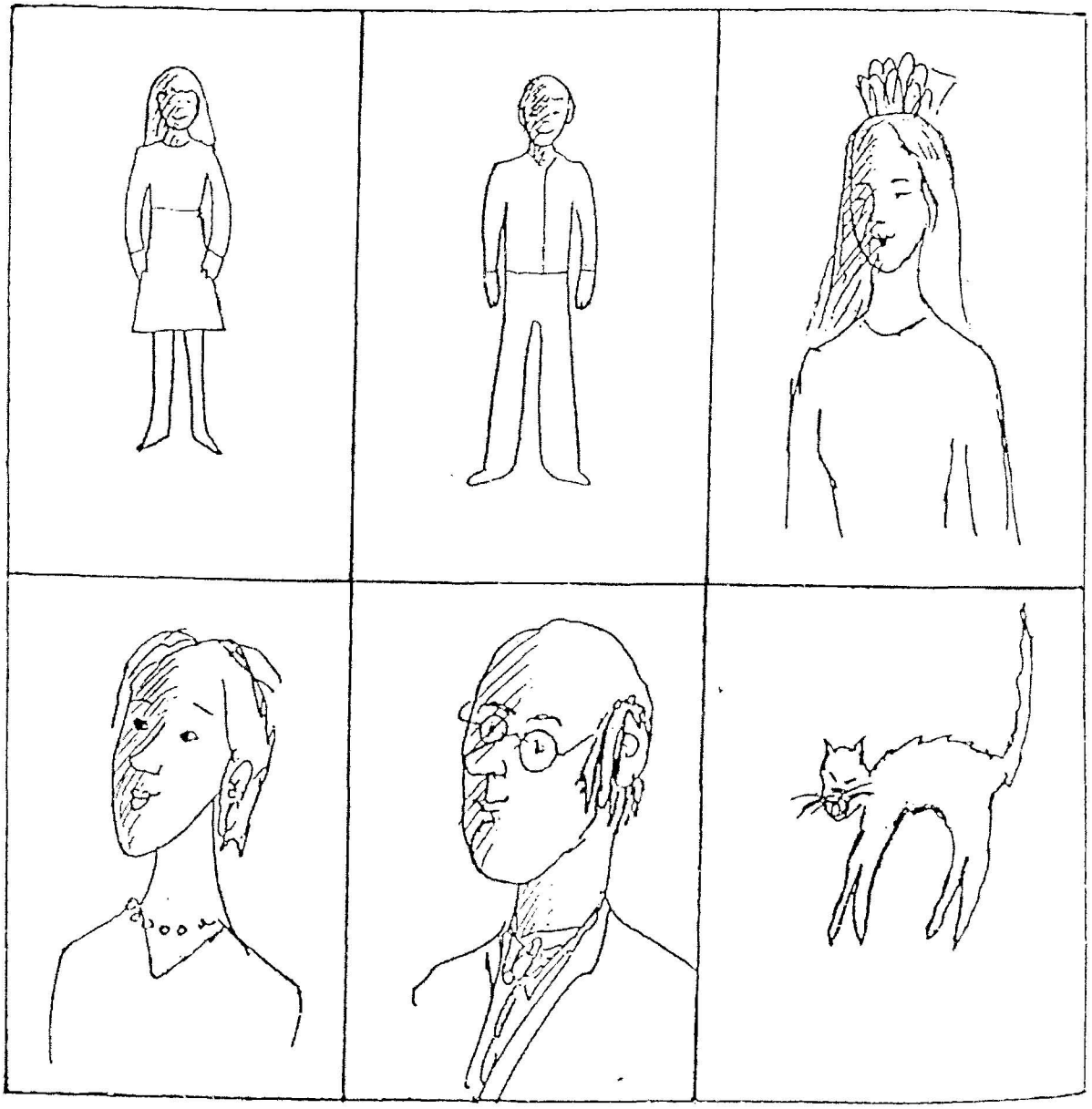

©1990, 1996 Rawley Silver

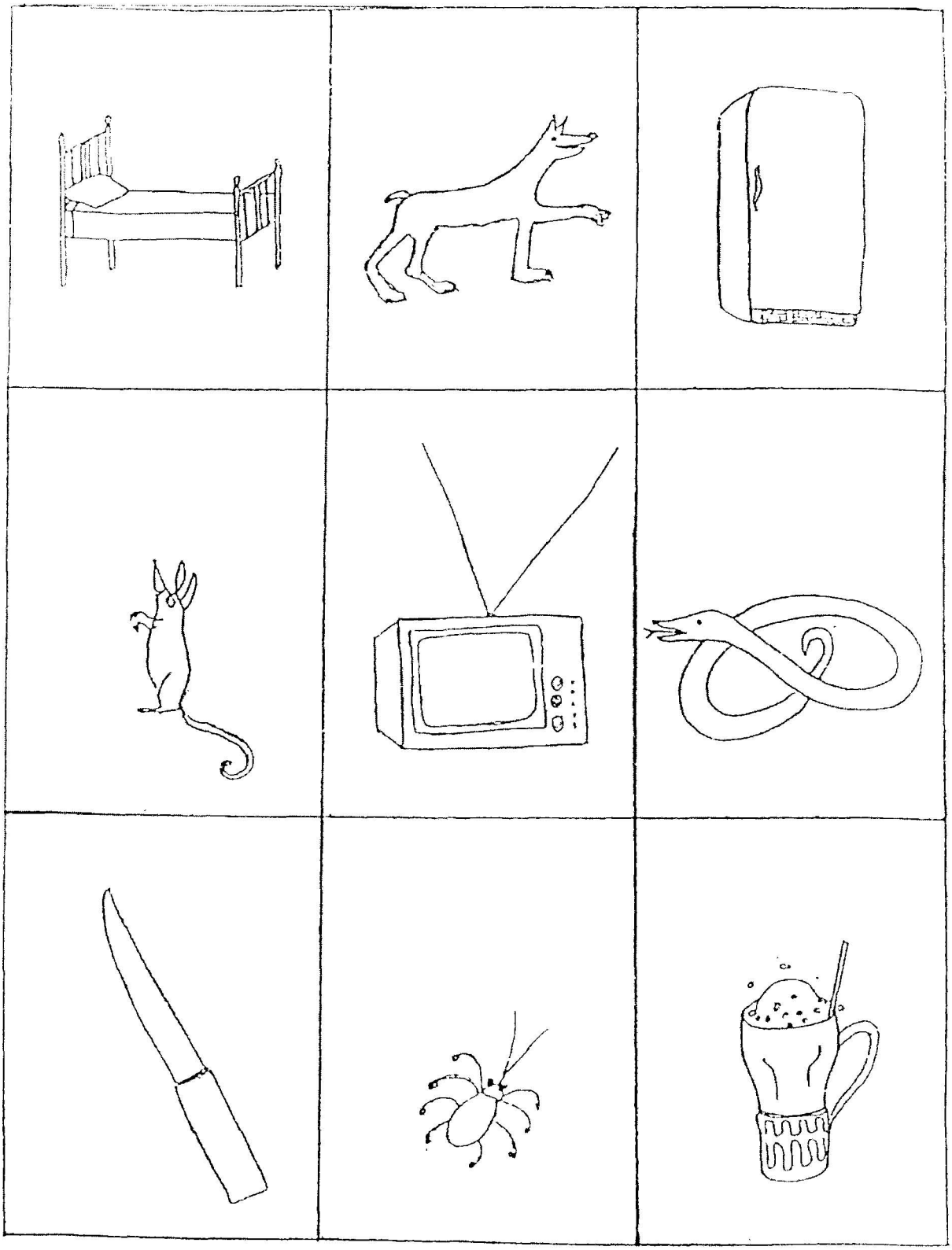

© 1990, 1996 Rawley Silver

แบบประเมินผลงานจากแบบทดสอบ

1. **การวาดภาพจากการคาดการณ์** (Predictive Drawing)
ประเมินในด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognition) ที่เกี่ยวกับ

1.1 การจัดลำดับ

0 คะแนน : ไม่มีความเกี่ยวเนื่องกันของระดับน้ำในแก้วหรือแก้วแต่ละใบ

1 คะแนน : การจัดลำดับไม่มีความสมบูรณ์

2 คะแนน : มีการจัดลำดับได้มากกว่า 2 ขึ้นไป

3 คะแนน : การลดระดับของเส้นถูกต้อง (ทดลองและผิดพลาด)

4 คะแนน : มีการจัดลำดับของเส้นอย่างไม่เรียบแต่ไม่ถูกต้อง

5 คะแนน : มีการจัดลำดับของเส้นอย่างเป็นระบบแต่ไม่ถูกต้อง (การจัดลำดับไม่จำเป็นต้องต่อเนื่องจนหมดแก้ว)

1.2 เส้นแนวนอน (Predicting - Horizontality

0 คะแนน = ไม่สามารถแทนค่าเส้นระดับผิวน้ำในขวด

1 คะแนน = เส้นขนานกับขวด หรือเอียงตามขวด (แสดงว่าอ้างอิงจากเส้นภายในขวด)

2 คะแนน = เส้นเกือบจะขนานกับขวดหรือเกือบเอียงตามขวด

3 คะแนน = เส้นทะแยง (แสดงว่าอ้างอิงกับสิ่งภายนอก แต่ได้เกี่ยวกับพื้นผิวโต๊ะ)

4 คะแนน = เส้นเกี่ยวเนื่องกับผิวหน้าโต๊ะแต่ไม่ขนาน

5 คะแนน = เส้นขนานกับพื้นผิวโต๊ะ

1.3 เส้นแนวตั้ง (Predicting Verticality)

0 คะแนน = ไม่สามารถแทนค่ารูปบ้านหรือวาดบ้านอยู่ในภูเขา

1 คะแนน = วาดบ้านตั้งฉากโดยประมาณบนเส้นลาดเอียง

2 คะแนน = บ้านเกือบจะตั้งฉากบนเส้นตั้งแต่เอียงหรือกลับหัวกลับหาง

3 คะแนน = บ้านอยู่บนเส้นตั้งแต่ไม่มีเส้นค้ำ (หรืออาจจะอยู่ในภูเขา)

4 คะแนน = บ้านอยู่บนเส้นตั้งแต่มีเส้นค้ำไม่เพียงพอ, เช่นเดียวกับอยู่ในภูเขา

5 คะแนน = บ้านอยู่บนเส้นตั้งมีเส้นค้ำ, เสา พื้น หรือโครงสร้างอื่นๆ

แบบประเมินผลงานจากแบบทดสอบ

2. **การวาดภาพจากการสังเกต** (Drawing from Observation)

ประเมินในด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognition) เกี่ยวกับ

2.1 ความสัมพันธ์ของเส้นแนวนอน (ด้านซ้าย – ด้านขวา) (Horizontal Relationships)

0 คะแนน : ความสัมพันธ์ของเส้นแนวนอนมีความสับสน, ไม่มีวัตถุถูกต้อง ซ้าย ขวา ตามคำสั่ง

1 คะแนน : มีวัตถุ 1 ชิ้นเท่านั้นที่วางตำแหน่ง ซ้าย ขวา ถูกต้องตามคำสั่ง

2 คะแนน : มีวัตถุ 2 ชิ้นเท่านั้นที่วางตำแหน่ง ซ้าย ขวา ถูกต้องตามคำสั่ง

3 คะแนน : มี 3 ชิ้นที่อยู่ติดกัน หรือ 2 คู่ ที่ตำแหน่ง ซ้าย ขวา ถูกต้อง

4 คะแนน : ตำแหน่งของวัตถุถูกต้องทั้งหมดตามคำสั่งแต่ยังไม่มีการสังเกตที่ละเอียดเลย

5 คะแนน : วัตถุทุกชิ้นถูกต้อง วางตามตำแหน่งซ้ายขวาถูกต้อง

2.2 ความสัมพันธ์ของเส้นแนวตั้ง (ด้านบน – ด้านล่าง – ความสูง) (Vertical Relationships)

0 คะแนน : วัตถุทุกชิ้นแบนราบ ไม่สามารถแสดงความสูงได้

1 คะแนน : วัตถุทุกชิ้น มีความสูงเท่านั้น

2 คะแนน : วัตถุ 2 ชิ้น (ไม่อยู่ต่อกัน) มีความสูงถูกต้อง

3 คะแนน : วัตถุ 3 ชิ้น (ไม่อยู่ต่อกัน) มีความสูงถูกต้อง

4 คะแนน : วัตถุ 4 ชิ้น อยู่ใกล้เคียงกันมีความสูงถูกต้อง แต่ไม่ระมัดระวังการสังเกตและการเห็น

5 คะแนน : วัตถุทุกชิ้นมีความสัมพันธ์ ... แทนค่าได้อย่างถูกต้อง

2.3 ความสัมพันธ์ของด้านหน้ากับด้านหลัง (ความลึก) (Front-Back Relationships)

0 คะแนน : วัตถุทุกชิ้นอยู่ในเส้นแนวนอน ถึงแม้ว่าจะมองในมุมต่ำ หรือ วัตถุไม่สามารถแสดงความลึก

1 คะแนน : วัตถุ 1 ชิ้น อยู่เหนือหรือต่ำกว่าเส้นฐาน หรือ ความสัมพันธ์ด้านหน้าด้านหลังไม่ถูกต้อง

2 คะแนน : วัตถุ 2 ชิ้น (ไม่อยู่ติดกัน) มีความสัมพันธ์ด้านหน้า-ด้านหลัง ถูกต้องใกล้เคียง

3 คะแนน : วัตถุ 3 ชิ้น ไม่ติดกัน หรือ 2 คู่ มีความสัมพันธ์ใกล้เคียงกัน ด้านหน้า – ด้านหลังถูกต้อง

4 คะแนน : วัตถุ 4 ชิ้น มีความสัมพันธ์ ด้านหน้า-ด้านหลัง ถูกต้องใกล้เคียงกัน แต่ไม่รอบคอบในเรื่องการเห็นและแทนค่า

5 คะแนน : วัตถุทุกชิ้นถูกต้องมีความสัมพันธ์ทั้งด้านหน้า-ด้านหลัง และวาดรูปแผนผัง รวมไปด้วย

แบบประเมินผลงานจากแบบทดสอบ

3. **การวาดภาพตามจินตนาการ** (Drawing from Imagination)
ประเมินในด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognition) เกี่ยวกับ

3.1 ความสามารถในการเลือก (Ability to Select)

0 คะแนน : ไม่มีหลักฐานของการเลือก

1 คะแนน : ระดับการรับรู้ ; รูปภาพเดียวหรือรูปภาพมีขนาดหรือสัดส่วนไม่สัมพันธ์กัน

2 คะแนน : รูปภาพอาจจะมีความสัมพันธ์กันในขนาดหรือสัดส่วน แต่ไม่มีปฏิกิริยาต่อต้าน

3 คะแนน : ระดับการใช้งาน ; สามารถแสดงได้ว่าสิ่งนั้นกำลังทำอะไรหรือมีอะไรเกิดขึ้นกับสิ่งนั้นๆ

4 คะแนน : อธิบายได้ถึงขั้นนามธรรมหรือขั้นจินตนาการ

5 คะแนน : ระดับความคิดรวบยอด ; จินตนาการ , เรียบเรียงความคิดได้ดี, แสดงได้มากกว่าที่เห็นหรือแสดงความสัมพันธ์ได้ถึงระดับความคิด

3.2 ความสามารถในการเชื่อมโยง (Ability to Combine)

0 คะแนน : รูปทรงเดียว, ไม่สัมพันธ์กับพื้นที่ว่าง

1 คะแนน : ใช้ความใกล้เคียง ; รูปทรงสัมพันธ์กับเนื้อที่ว่าง, สัมพันธ์กันโดยความใกล้เคียงมากกว่า ใช้เส้นฐาน

2 คะแนน : พยายามแสดงความสัมพันธ์, ด้วยลูกศรหรือเส้นปะ

3 คะแนน : ใช้เส้นฐาน ; รูปมีความสัมพันธ์กันกับรูปอื่นๆ โดยใช้เส้นฐาน (ความเป็นจริงหรือแสดงให้เห็น)

4 คะแนน : ระดับเหนือเส้นฐาน แต่อย่างน้อยครึ่งหนึ่งของภาพวาดเป็นพื้นที่ว่าง

5 คะแนน : มีการประสานกัน ; มีความลึกหรือคำนึงถึงพื้นที่ของภาพวาด หรือ ใช้รูปวาดมากกว่า 2 ชุดขึ้นไป

3.3 ความสามารถในการแทนค่า (Ability to Reresent)

0 คะแนน : ไม่มีการแทนค่า

1 คะแนน : มีการเลียนแบบสิ่งเร้า หรือมีเรื่องราวธรรมดา

2 คะแนน : ไม่มีการเลียนแบบ แต่มีเรื่องราวธรรมดา

3 คะแนน : มีการดัดแปลง เปลี่ยนแปลงรายละเอียดของสิ่งเร้า

4 คะแนน : มีการเปลี่ยนแปลง มีลักษณะความเป็นต้นแบบ

5 คะแนน : มีการเปลี่ยนแปลง มีความเป็นต้นแบบ มีการแสดงออกที่ร่าเริง หรือมีความหมายซับซ้อนขึ้น

แบบประเมินผลงานจากแบบทดสอบ

4. **การวาดภาพจากจินตนาการ** (Drawing From Imagination)

ประเมินในด้านอารมณ์ (Emotion) เกี่ยวกับ

4.1 ภาวะทางอารมณ์ (Project Scale)

1 คะแนน : แนวเรื่องด้านลบอย่างรุนแรง ตัวอย่างเช่น

- มีเรื่องราวโดดเด่นเกี่ยวกับเศร้าๆ หมดหวัง, การฆ่าตัวตาย หรือตกอยู่ในอันตราย
- มีความสัมพันธ์กับการทำลาย, ฆาตกรรม หรือมีชีวิตที่ถูกข่มขู่

2 คะแนน : แนวเรื่องด้านลบอย่างกลาง ตัวอย่างเช่น

- มีเรื่องราวโดดเด่นเกี่ยวกับ ตกใจ, โมโห, ไม่พอใจ, ดุดัน, โชคร้าย
- มีความสัมพันธ์กับเรื่องการถูกบีบคั้น, ไม่เป็นมิตร, ไม่สบายใจ

3 คะแนน : แนวเรื่องทั่วไป ตัวอย่างเช่น

- มีความไม่ชัดเจน, มีทั้งด้านลบ หรือด้านบวก
- ไม่มีอารมณ์ อาจจะด้านลบ หรือด้านบวก
- มีความกำกวม หรือไม่ชัดเจน

4 คะแนน : แนวเรื่องด้านบวกอย่างปานกลาง ตัวอย่างเช่น

- มีลักษณะโดดเด่น เกี่ยวกับการปล่อยไปตามยถากรรม, สนุกสนานกับบางสิ่งบางอย่าง หรือ การมีชีวิตอยู่
- มีความสัมพันธ์กับเรื่องความเป็นมิตร, สดใส ร่าเริง

5 คะแนน : แนวเรื่องด้านบวกอย่างเข้มข้น ตัวอย่างเช่น

- มีลักษณะโดดเด่นเกี่ยวกับความสุขหรือมีความสำเร็จในเป้าหมาย
- มีความสัมพันธ์กับเรื่อง ความเป็นห่วงเป็นใยหรือความรัก

ภาคผนวก ค

- ตัวอย่างผลงานเด็ก

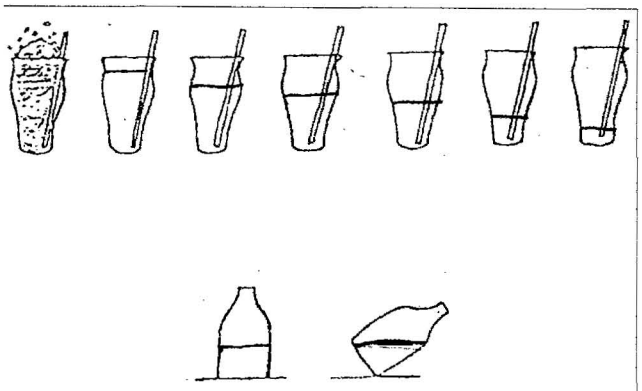

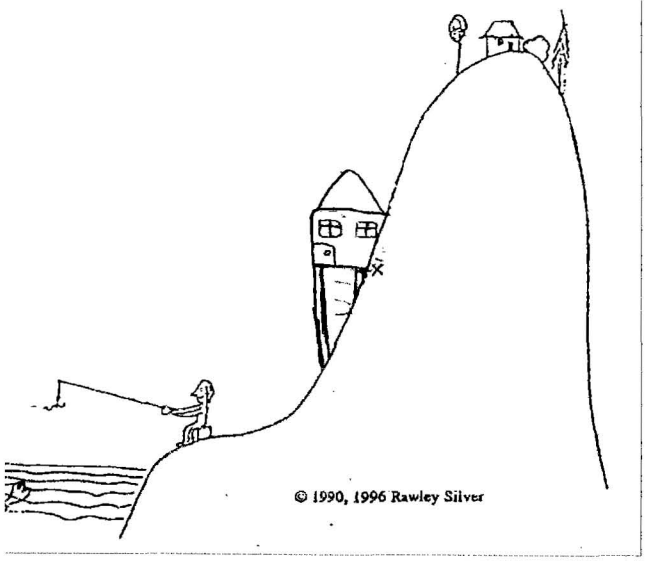

การวาดภาพจากการคาดการณ์

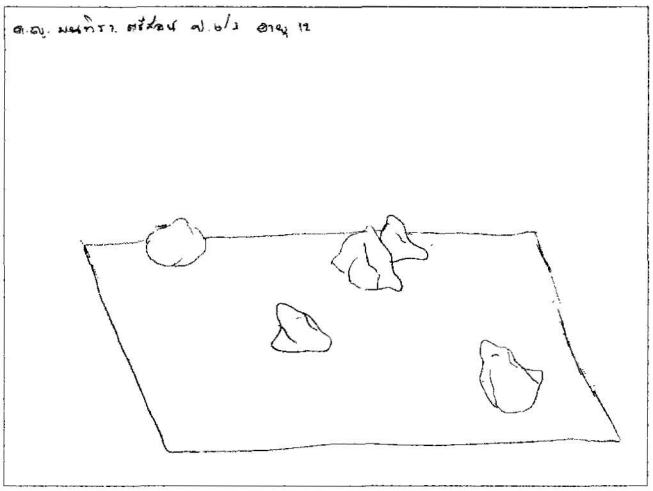

การวาดภาพจากการสังเกต

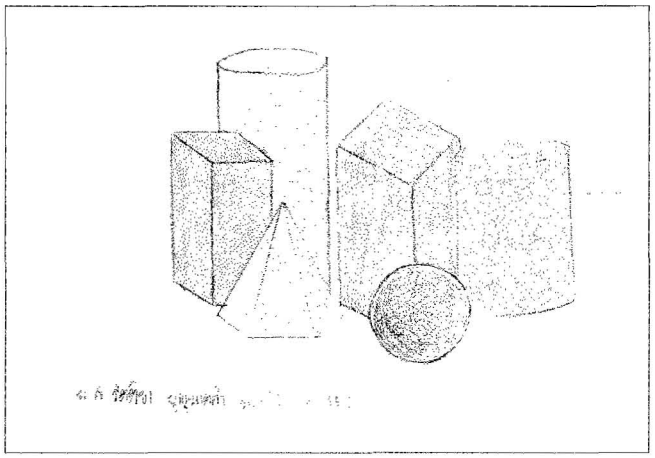

การวาดภาพจากการสังเกต

ผลงานจากแบบทดสอบ

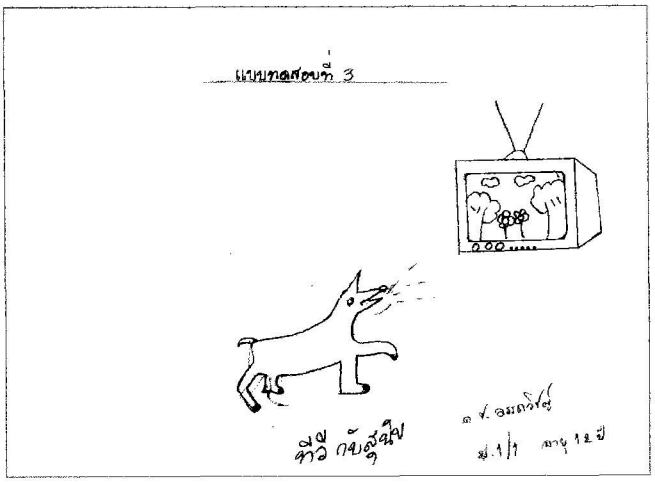

การวาดภาพจากจินตนาการ

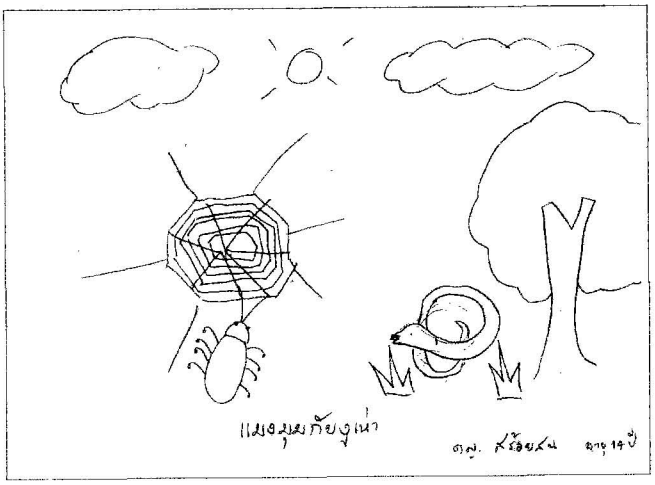

การวาดภาพจากจินตนาการ

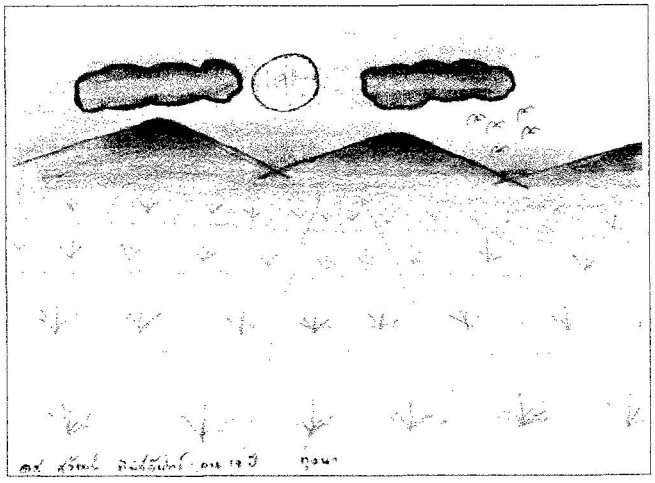

ผลงานภาพอิสระ

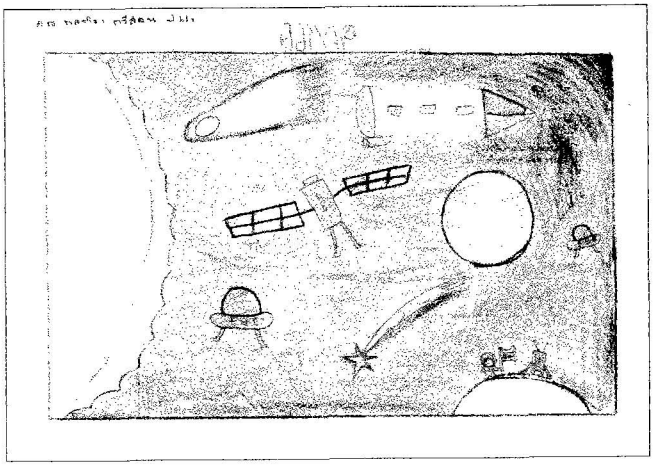

ผลงานภาพอิสระ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางศิริพร โทขันธ์
สถานที่เกิด	จังหวัดกรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	99/195 หมู่บ้านมนชญา 2 ถนนสายไหม กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	อาจารย์ 2 ระดับ 6
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ ถนนดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2531	กศ.บ. (วิชาเอกศิลปศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2546	กศ.ม. (วิชาเอกการศึกษาพิเศษ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ